

บทที่ ๑

ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับ การตรวจค้นจับกุม

๑. หลักกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดและได้กำหนดโทษ ซึ่งจะลงแก่ความผิดนั้น ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน กฎหมายอาญามีความมุ่งหมายในอันที่จะป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่สังคม เพื่อให้สังคมอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ แม้ว่าการกระทำความผิดบางอย่างจะได้กระทำโดยตรงต่อเอกชนให้ได้รับอันตรายก็ตาม แต่กระทำนั้นก็ได้อันตรายกระทบกระเทือนต่อสังคมโดยรวม ถึงขนาดที่รัฐต้องเข้าดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องมีบุคคลใดมาร้องทุกข์กล่าวโทษ ยกเว้นแต่ความผิดบางประเภท ซึ่งเรียกว่าความผิดอันยอมความได้เท่านั้น ซึ่งเป็นความผิดที่มีลักษณะประกอบด้วย เหตุผลส่วนตัวของผู้เสียหายบางประการที่ทำให้รัฐจะเข้าไปดำเนินการต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ขึ้นก่อนเท่านั้น

การกระทำใดจะถือเป็นความผิดอาญา ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยชัดแจ้งสำหรับการกระทำความผิดที่ได้กระทำก่อนที่จะมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด กฎหมายอาญาจะไม่มีผลย้อนหลังไปลงโทษการกระทำที่ได้กระทำขึ้นก่อนที่จะมีกฎหมายบัญญัติความผิดและโทษไว้

เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคมโดยรวม อันเป็นความผิดต่อรัฐที่รับผิดชอบต่อสังคมนั้นๆ จึงถือเป็นเรื่องของแต่ละรัฐโดยเฉพาะ และโดยปกติแล้ว รัฐจะเข้าดำเนินการก็แต่เฉพาะการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นภายในอาณาเขตของรัฐเท่านั้น นอกจากเป็นกรณีมีเหตุพิเศษบางอย่าง ซึ่งแม้จะเกิดขึ้นภายนอกอาณาเขตแต่ก็ถือว่ากระทบกระเทือนถึงความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อยของรัฐนั้นๆ ทำให้รัฐมีสิทธิที่จะดำเนินการในกรณีดังกล่าวนี้ด้วยเช่นกัน โดยสังเกตได้จากมาตรา ๔ - ๑๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญามีประเภทต่างๆ หลายประเภทซึ่งกฎหมายที่ได้ระบุว่ากระทำใดเป็นความผิด และมีกำหนดโทษล้วนเป็นกฎหมายอาญาทั้งสิ้น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติความผิดเกิดจากการใช้เชือก พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนและวัตถุระเบิด พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นต้น

๑.๑ การใช้กฎหมายอาญา

๑.๑.๑ ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในทางอาญา หากการกระทำนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในขณะกระทำว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

มาตรา ๒ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

จากมาตรา ๒ นี้ กฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ในที่นี้ หมายถึงกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่ากระทำความผิดและมีการกำหนดโทษไว้นั่นเอง ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายแพ่งที่ว่าเมื่อไม่มีกฎหมายโดยตรงสามารถนำจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น บทบัญญัติกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง หรือหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งมิได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้บังคับได้ (มาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

๑.๑.๒ กฎหมายอาญาจะย้อนให้เป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ (แต่กรณีที่ย้อนหลังแล้วเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด สามารถกระทำได้)

กฎหมายอาญาไม่มีโทษย้อนหลังนั้น หมายถึงย้อนหลังในทางที่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดเท่านั้น ถ้ากฎหมายอาญาที่ใช้ในเวลาที่กระทำความผิดนั้น ต่อมาได้มีกฎหมายยกเลิกหรือมีกฎหมายใหม่แก้ไขเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ย่อมสามารถนำกฎหมายใหม่ที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับย้อนหลังได้แต่จะนำกฎหมายใหม่ที่เป็นผลร้ายยิ่งขึ้นแก่ผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับแก่การกระทำผิดก่อนที่กฎหมายมีผลใช้บังคับไม่ได้

๑.๑.๓ กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด

การจะลงโทษบุคคลใดในทางอาญาได้ต้องมีกฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้งว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด ซึ่งในการตีความกฎหมายจึงต้องพิจารณาตามตัวอักษรจะขยายความในบทบัญญัติของกฎหมายออกไปถึงกรณีที่ไม่ได้มีกำหนดไว้อย่างชัดแจ้งว่าเป็นความผิดไม่ได้

ทั้งนี้ ในการตีความกฎหมายอาญาโดยเคร่งครัดจะขยายความไม่ได้ หมายถึงเฉพาะกรณีที่หากมีการตีความที่ขยายความออกไปแล้ว เป็นผลร้ายแก่จำเลยหรือผู้ต้องหาเท่านั้น แต่ไม่ได้หมายความว่ารวมถึงการตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยหรือผู้ต้องหาซึ่งอาจตีความโดยขยายความได้ในเมื่อเป็นความประสงค์ของตัวบทกฎหมายนั้น ๆ

๑.๒ ขอบเขตการใช้กฎหมายอาญา

เมื่อการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาไทยเกิดขึ้น การที่จะนำกฎหมายอาญาไทยมาลงโทษผู้กระทำความผิด ต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงใดข้อเท็จจริงหนึ่งดังนี้

๑.๒.๑ สถานที่ที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือหลักดินแดน ตามมาตรา ๔, ๕ และ ๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีหลักการโดยสรุปดังนี้

(๑) การกระทำความผิดเกิดขึ้นในประเทศไทยหรือนอกประเทศไทย แต่คาบเกี่ยวกับประเทศไทยบางกรณี รวมถึงสถานที่ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร เช่น เรือไทย หรืออากาศยานไทย

(๒) ไม่ต้องคำนึงถึงสัญชาติของผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย

(๓) หากการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายไทยก็สามารถลงโทษได้

(๔) ไม่ต้องการร้องขอให้ลงโทษ

๑.๒.๒ ลักษณะพิเศษของความผิดบางประเภทหรือหลักอำนาจลงโทษสากล ตามมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีหลักการโดยสรุปดังนี้

(๑) การกระทำความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร แต่ต้องมีไว้ในสถานที่ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร เช่น เรือไทย หรืออากาศยานไทย และมีใช้กรณีตามมาตรา ๕ และ ๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒) ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายเป็นคนสัญชาติใดก็ได้

(๓) จำกัดเฉพาะความผิดต่อความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับเพศ และการกระทำอันเป็นโจรสลัดในทะเลหลวง

(๔) ไม่ต้องการร้องขอให้ลงโทษ

๑.๒.๓ สัญชาติของผู้กระทำความผิดหรือหลักบุคคล

ตามมาตรา ๘ และ ๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีหลักการโดยสรุปดังนี้

(๑) กรณีตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๑.๑) การกระทำความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร แต่ต้องมีไว้ในสถานที่ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร เช่น เรือไทย หรืออากาศยานไทย และมีใช้กรณีตามมาตรา ๕ และ ๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๑.๒) ผู้กระทำความผิดต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย หรือผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวแต่บุคคลสัญชาติไทยหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย

(๑.๓) จำกัดประเภทความผิดเฉพาะตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘ (๑)-(๑๓) เท่านั้น

(๑.๔) ต้องมีการร้องขอให้ลงโทษทุกกรณี แม้จะเป็นความผิดต่อรัฐก็ตาม

(๒) กรณีตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒.๑) การกระทำความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร แต่ต้องมีไว้ในสถานที่ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร เช่น เรือไทย หรืออากาศยานไทย และมีใช้กรณีตามมาตรา ๕ และ ๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒.๒) ผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย (ซึ่งอาจมิใช่บุคคลสัญชาติไทยก็ได้)

(๒.๓) จำกัดประเภทความผิดเฉพาะตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๕

๑.๓ ความรับผิดทางอาญา

มาตรา ๕๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาทในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่กระทำความผิด ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดจะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย”

บุคคลจะต้องรับผิดชอบทางอาญาก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดประกอบที่กฎหมายบัญญัติดังนี้

๑.๓.๑ **ต้องมีการกระทำ** คือต้องมีการกระทำที่เป็นการเคลื่อนไหวร่างกาย หรือการไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก ซึ่งเป็นไปในลักษณะดังนี้

(๑) มีความคิดที่จะกระทำ

(๒) มีการตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดไว้

(๓) ได้กระทำไปโดยการเคลื่อนไหวหรือโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกายตามที่ตกลงใจอันสืบเนื่องมาจากความคิด ถ้าการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายไม่ได้เป็นผลมาจากการตกลงใจอันสืบเนื่องมาจากความคิดก็ไม่ถือว่ารู้สำนึกไม่ถือว่าอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจเท่ากับไม่มีการกระทำตามความหมายของมาตรา ๕๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกายเป็นข้อยกเว้นของการกระทำโดยทั่วไป การกระทำได้กล่าวนี้สามารถแยกได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่ การกระทำโดยงดเว้น และการกระทำโดยละเว้น

การกระทำโดยงดเว้น เป็นการไม่กระทำโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สึกสำนึก ซึ่งผู้กระทำมีหน้าที่ต้องกระทำ โดยเป็นหน้าที่ซึ่งต้องการกระทำนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลนั้นๆ ขึ้น หน้าที่ต้องกระทำในเรื่องการกระทำโดยงดเว้นอาจเกิดจากหลายกรณี เช่น หน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ หน้าที่อันเกิดจากการยอมรับโดยเฉพาะเจาะจง หน้าที่อันเกิดจากการกระทำก่อนๆ ของตน และ หน้าที่อันเกิดจากความสัมพันธ์เป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง

การกระทำโดยละเว้น กฎหมายอาญาบางมาตราได้บัญญัติให้บุคคลต้องกระทำ การบางอย่างซึ่งหากไม่กระทำแล้วเป็นความผิดโดยถือว่าเป็นการกระทำความผิดโดยละเว้น โดยใน ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเรื่องการกระทำความผิดโดยละเว้นไว้หลายมาตราด้วยกัน เช่น มาตรา ๑๒๖, ๑๕๐, ๑๕๔, ๑๕๖, ๑๕๗, ๒๐๐, ๒๐๒, ๒๑๖, ๒๒๗, ๓๖๗, ๓๖๘, ๓๗๔ และ ๓๘๓ เป็นต้น

ข้อแตกต่างระหว่างการกระทำโดยงดเว้นและการกระทำโดยละเว้น การกระทำโดย งดเว้นเป็นหน้าที่ต้องกระทำโดยเฉพาะเพื่อป้องกันผล เช่น มารดามีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตร แต่ไม่ยอม ให้อุปการะบุตรจนบุตรตาย ส่วนการกระทำโดยละเว้นเป็นการกระทำหน้าที่โดยทั่วไปที่จะต้อง กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แฉกเดินผ่านไปเห็นเด็กตกน้ำแต่ไม่เข้าไปช่วยเด็กจมน้ำตาย

๑.๓.๒ การกระทำครบองค์ประกอบภายนอก ของความผิดในเรื่องนั้นๆ

องค์ประกอบภายนอกของความผิดอาญาแทบทุกฐาน อาจสามารถแบ่งได้ ๓ ส่วน ดังนี้

- (๑) ผู้กระทำ
- (๒) การกระทำ
- (๓) วัตถุแห่งการกระทำ

ตัวอย่าง ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น มาตรา ๒๘๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี” องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นสามารถแบ่งได้ดังนี้

- (๑) ผู้ใด (ผู้กระทำ)
- (๒) ฆ่า (การกระทำ)
- (๓) ผู้อื่น (วัตถุแห่งการกระทำ)

๑.๓.๒.๑ ผู้กระทำความผิดอาญา อาจแยกออกเป็น

(๑) ผู้กระทำความผิดเอง หมายความว่า ผู้นั้นได้กระทำความผิดโดยตรง เช่น แฉกต้องการฆ่าดำ แฉกก็ใช้ปืนยิงดำ และนอกจากนี้ยังรวมถึง

(๑.๑) การใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น แดงต้องการลักกระเป๋าสเงินของดำ จึงสั่งให้สุนัขของตนไปคาบกระเป๋านั้นมาให้ตน

(๑.๒) การใช้บุคคลผู้ซึ่งไม่มีการกระทำความผิดเพราะไม่รู้สำนึก เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น แดงต้องการฆ่าดำ แต่ไม่กล้าทำเองจึงสะกดจิตขาวให้ไปฆ่าดำ ขาวฆ่าดำตายอย่างนี้ถือว่าแดงฆ่าดำ

(๒) ผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม คือ บุคคลที่หลอกให้ผู้อื่นกระทำความผิด ซึ่งผู้ถูกหลอกไม่มีเจตนากระทำความผิด เพราะไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดนั้น เช่น แดงต้องการฆ่าดำ จึงหลอกขาวซึ่งเป็นพยาบาลดูแลดำว่ายยาพิษเป็นยาบำรุง ขาวหลงเชื่อนำไปให้ดำกินดำตาย แดงผิดฐานฆ่าดำตายโดยเจตนา แดงเป็นผู้กระทำความผิดฐานฆ่าดำโดยทางอ้อม ขาวถูกหลอกเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดของแดง ขาวไม่มีเจตนากระทำความผิดเป็นการไม่รู้ข้อเท็จจริง โดยสรุปผู้กระทำความผิดมีหลักเกณฑ์ดังนี้

(๒.๑) มีเจตนากระทำความผิด

(๒.๒) มีเจตนาหลอกให้ผู้อื่นกระทำความผิด

(๒.๓) ผู้ถูกหลอกไม่มีเจตนากระทำความผิด แต่ผู้ถูกหลอกนั้นอาจกระทำความผิดโดยประมาทก็ได้

(๓) ผู้ร่วมกระทำความผิดอาจเป็นตัวการ (มาตรา ๘๓) ผู้ใช้ (มาตรา ๘๔) หรือผู้สนับสนุน (มาตรา ๘๖) ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

๑.๓.๒.๒ การกระทำ

การกระทำของผู้กระทำจะต้องถึงขั้นที่มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดแล้ว ผู้กระทำจึงต้องรับผิดชอบทางอาญา ซึ่งโดยหลักแล้วการกระทำโดยเจตนา การกระทำนั้นจะต้องถึงขั้น “ลงมือ” ตามมาตรา ๘๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำจึงต้องรับผิดชอบในฐานพยายามกระทำความผิด เช่น ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นผู้กระทำต้องกระทำถึงขั้น “ลงมือ” ฆ่าจึงเป็นความผิดฐานพยายามฆ่า

ทั้งนี้ การกระทำก่อนถึงขั้น “ลงมือ” ในบางกรณีผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบทางอาญา เช่น การเตรียมวางเพลิงเผาทรัพย์ ตามมาตรา ๒๑๕ การเป็นสมาชิกหรือสคบกันเป็นอั้งยี่หรือช้องโจร ตามมาตรา ๒๐๕ และ ๒๑๐ เป็นต้น

๑.๓.๒.๓ วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ

วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ หมายถึง สิ่งที่ผู้กระทำมุ่งหมายกระทำต่อ เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา ๒๘๘ วัตถุประสงค์แห่งการกระทำคือ “ผู้อื่น” เป็นต้น

๑.๓.๓ การกระทำขององค์ประกอบภายในของความผิดในเรื่องนั้นๆ

จากมาตรา ๕๕ จะเห็นได้ว่า โดยหลักองค์ประกอบภายในของความผิดอาญานั้น คือ เจตนา แต่ความผิดบางประเภทองค์ประกอบภายใน คือ ประมาท ซึ่งถือเป็นข้อยกเว้น นอกจากนี้ ความผิดบางประเภทไม่ต้องการองค์ประกอบภายในเลย คือ แม้ไม่มี “ไม่มีเจตนาและไม่ประมาท” ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบอาญา

องค์ประกอบภายในเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็น หรือสัมผัสได้ เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ภายในใจของผู้กระทำ เช่น แดงยิงคำตาย เช่นนี้ ไม่มีผู้ใดสามารถรู้ได้ว่าการกระทำของแดงกระทำไปโดยเจตนาหรือประมาท เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ภายใน การพิจารณาเรื่องเจตนาหรือประมาทนี้ จึงต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ต่างๆ ที่ผู้กระทำแสดงออกมภายนอกเป็นหลักในการวินิจฉัย

๑.๓.๓.๑ เจตนาตามความเป็นจริง หมายความว่า ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด และผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น โดยเป็นไปตามมาตรา ๕๕ วรรคสอง และสาม ซึ่งมีหลักในการพิจารณาดังนี้

(๑) ผู้กระทำจะต้อง “รู้ข้อเท็จจริง” อันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด

(๒) ผู้กระทำจะต้อง “ประสงค์ต่อผล” ของการกระทำของตน หรือมิฉะนั้นก็จะต้อง “เล็งเห็นผล” ของการกระทำของตน

ประสงค์ต่อผล หมายความว่า มุ่งหมายจะให้เกิดผลขึ้นหากผลไม่เกิดตามที่มุ่งหมาย ผู้กระทำก็ผิดฐานพยายามแม้ว่าผลจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้อย่างแน่แท้

เล็งเห็นผล หมายความว่า เล็งเห็นว่าผลนั้นจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนเท่าที่จิตใจของบุคคลในฐานะเช่นเดียวกับผู้กระทำโดยปกติเล็งเห็นผลนั้นได้

๑.๓.๓.๒ ประมาท

องค์ประกอบภายในของความผิดแต่ละฐาน คือ “เจตนา” เพราะในการที่จะลงโทษบุคคลในทางอาญานั้น บุคคลควรจะได้กระทำความผิดโดยเจตนาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดบางอย่างแม้ผู้กระทำจะมีได้มีเจตนา หากผู้กระทำได้กระทำไปโดย “ประมาท” แล้ว กฎหมายก็บัญญัติให้ต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕๕ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาทหรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จำต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่”

หลักเกณฑ์ในการพิจารณา

(๑) ไม่ใช่เป็นการกระทำโดยเจตนา กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องไม่มีเจตนาใดๆ ทั้งสิ้น เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ตามมาตรา ๒๕๑ นอกจากผู้กระทำจะมีได้มีเจตนาต่อความตายของผู้ตายแล้ว ผู้กระทำจะต้องไม่มีเจตนาในส่วนอื่นๆ เช่น ทำร้ายร่างกาย (หากไม่มีเจตนากระทำต่อชีวิตแต่มีเจตนากระทำต่อร่างกาย ผู้กระทำก็ผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาตามมาตรา ๒๕๐)

(๒) กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ เช่น รถยนต์โดยสารสองคันเล่นตามกันมา คันหนึ่งของทางจะแซงขึ้นหน้าอีกคันหนึ่งไม่ยอมกลับเร่งความเร็วขึ้นเพื่อแกล้งรถคันที่ขอมารถยนต์ทั้งสองคันจึงได้เล่นแข่งกันมาด้วยความเร็วสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ในถนนซึ่งแคบและเป็นทางโค้งเป็นการเสี่ยงต่ออันตรายรถยนต์คันของทางเกี่ยวกับรถบรรทุกซึ่งจอดแอบข้างทาง แล้วเข้าไปปะทะกับรถยนต์คันที่แซงขึ้นมานั้น ตกลงพลิกคว่ำ คนโดยสารได้รับอันตรายถึงสาหัส ต้องถือว่าคนขับรถยนต์โดยสารทั้งสองคันนั้นกระทำโดยประมาท

(๓) ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ เช่น แพทย์ทำการผ่าตัดคนไข้ในโรงพยาบาลในกรุงโดยใช้อุปกรณ์ที่ไม่สะอาด แล้วก็ต้องถือว่าแพทย์ประมาทเพราะแพทย์อาจใช้ความระมัดระวังในภาวะเช่นนั้นตามวิสัยและพฤติการณ์ได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ (แต่ถ้าแพทย์ทำการผ่าตัดคนไข้กลางแจ้งในเวลาฉุกเฉิน จึงจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ที่ไม่สะอาดพอแล้ว ก็ต้องถือว่าแพทย์ไม่ประมาท)

(๔) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคแรก ระบุไว้ว่าบุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติความผิดไว้ในมาตราต่างๆ เช่น

(๔.๑) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕๑ กำหนดโทษความผิดการกระทำโดยประมาทที่ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

(๔.๒) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๐ กำหนดโทษความผิดการกระทำโดยประมาทที่ทำให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส

(๔.๓) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐ กำหนดโทษความผิดการกระทำโดยประมาทที่ทำให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ

(๕) หลักในการวินิจฉัยว่าผู้กระทำประมาทหรือไม่ ต้องสมมุติเหตุการณ์ขึ้นเปรียบเทียบ โดยบุคคลสมมุตินี้มีทุกอย่างเหมือนผู้กระทำ กล่าวคือเป็นบุคคลที่อยู่ในภาวะตามวิสัยและพฤติการณ์อย่างเดียวกับผู้กระทำเว้นแต่ความระมัดระวังเท่านั้นหากบุคคลสมมุตินี้ โดยทั่วไปอาจใช้ความระมัดระวังได้ แต่ผู้กระทำขาดความระมัดระวังเช่นนั้นนั้นก็ถือว่า ผู้กระทำประมาทในทางตรงข้าม

หากบุคคลสมมุตินี้โดยทั่วไปไม่อาจให้ความระมัดระวังได้การที่ผู้กระทำความผิดความระมัดระวังอย่างเดียวกัน ก็ถือว่าผู้กระทำไม่ประมาท

๑.๔ การพยายามกระทำความผิด

๑.๔.๑ มาตรา ๘๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้น ไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิดผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษ ที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

กรณีที่จะถือว่าเป็นการพยายามกระทำความผิดต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๓ ประการ คือ

(๑) ผู้กระทำจะต้องมีเจตนากระทำความผิด

(๒) ผู้กระทำจะต้องลงมือกระทำความผิดแล้ว

(๓) ผู้กระทำกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้น ไม่บรรลุผล

ส่วนกรณี ตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง เป็นการลดมาตราส่วนโทษของอัตราโทษ ที่กฎหมายกำหนด

๑.๔.๒ มาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำการ โดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้น ไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมาย กระทำต่อให้ถือว่าผู้นั้นพยายามกระทำความผิด แต่ให้ลงโทษไม่เกินครึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมาย กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำโดยความเชื่ออย่างมโนสาละ จะไม่ลงโทษก็ได้”

กรณีจะเป็นพยายามกระทำความผิดที่ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ตามมาตรา ๘๑ ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) ผู้กระทำจะต้องมีเจตนากระทำความผิด

(๒) โดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด

(๓) การกระทำไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะ

(๓.๑) เหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำ หมายถึงวัตถุที่ใช้ในการกระทำ หรือ วิธีการในการใช้วัตถุ หรือ

(๓.๒) เหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ หมายถึง วัตถุที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อนั้นไม่สามารถบรรลุผลตามที่ผู้กระทำประสงค์ได้อย่างแน่แท้ วัตถุที่มุ่งกระทำนี้จะเป็นบุคคลหรือทรัพย์ ก็ตาม

กรณีตามมาตรา ๘๑ วรรคท้าย กรณีนี้หมายความว่าผู้กระทำได้กระทำไปโดยความเชื่ออย่างมกมายจึงมีความผิด แต่ศาลจะลงโทษหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล การกระทำที่เชื่ออย่างมกมาย เช่น ใช้มันต์คาถาพยายามฆ่าคนเป็นความเชื่ออย่างมกมายการกระทำความดังกล่าวเป็นการพยายามแต่ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

๑.๔.๓ มาตรา ๘๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดพยายามกระทำความผิดหากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอดหรือกลับใจแก้ไขไม่ให้เกิดการกระทำนั้นบรรลุลผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดนั้น แต่ถ้าการที่ได้กระทำไปแล้วต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิดผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้นๆ”

สามารถแยกพิจารณาได้ ๒ กรณี คือ

(๑) การยับยั้งจะต้องกระทำระหว่างที่การกระทำเข้าขั้นพยายาม ตามมาตรา ๘๐ แล้วจนกระทั่งถึงเวลา ก่อนที่การกระทำเป็นความผิดสำเร็จ

(๒) หลักเกณฑ์การยับยั้งพยายามกระทำความผิด มี ๒ ประการ คือ

(๒.๑) ยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หมายถึง ได้ลงมือกระทำความผิดแล้วแต่กระทำไปไม่ตลอดเพราะผู้กระทำยับยั้งเสียเอง และการยับยั้งนี้ผู้กระทำต้องยับยั้งโดยสมัครใจเอง หรือ

(๒.๒) กลับใจแก้ไขไม่ให้เกิดการกระทำนั้นบรรลุลผล หมายถึง การกระทำนั้นได้ลงมือกระทำไปตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผลเพราะแทนที่จะกระทำตามความประสงค์กลับแก้ไขให้เป็นอย่างอื่น

๑.๕ ผู้ร่วมกระทำความผิด

๑.๕.๑ ตัวการร่วม ตามมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติว่า

“ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

หลักในการพิจารณาเรื่องตัวการ ต้องเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบดังนี้

(๑) ต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป

(๒) ต้องได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันโดยประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่

(๒.๑) การกระทำนั้นต้องเป็นความผิด

(๒.๒) ความผิดนั้นต้องได้ร่วมกันกระทำ

(๓) ต้องมีเจตนาที่จะร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันนั้น การกระทำโดยมีเจตนาร่วมด้วยกัน ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(๓.๑) ต้องรู้ถึงถึงการกระทำของกันและกัน

(๓.๒) ต้องมีเจตนาร่วมกันในทางกระทำทั้งหมด

(๓.๓) เจตนาร่วมกันนี้ต้องมีอยู่ตลอดไป

๑.๕.๒ กรณีผู้ใช้โดยการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดโดยวิธีการต่างๆ ไป ตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติว่า

“ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเจ็ญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นสมอตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

ผู้ใช้ ตามมาตรา ๘๔ สามารถแยกได้เป็น ๒ กรณี ดังนี้

(๑) กรณีที่ผู้ถูกใช้ได้มีการกระทำความผิดแล้ว ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ คือ

(๑.๑) ต้องมีการกระทำความผิดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด ซึ่งสามารถแยกได้ ๒ ประการ ได้แก่

(๑.๑.๑) การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดโดยตรง ได้แก่ การใช้ บังคับ ชูเจ็ญ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม

(๑.๑.๒) การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดโดยอ้อมด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง

(๑.๒) ต้องมีเจตนาก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

(๑.๓) ต้องมีผล คือ ได้มีการลงมือกระทำความผิดแล้ว

(๒) กรณีผู้ถูกใช้ยังมิได้กระทำความผิด ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(๒.๑) ต้องมีการกระทำความผิดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

(๒.๒) ต้องมีเจตนาก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

(๒.๓) ความผิดยังมิได้กระทำความผิดไป เพราะ

(๒.๓.๑) ผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ

(๒.๓.๒) ผู้ถูกใช้ยังมิได้กระทำความผิด

(๒.๓.๓) เหตุอื่นใด

๑.๕.๓ กรณีผู้ใช้โดยการโฆษณา ตามมาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติว่า

“ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และความผิดนั้นมิใช่โทษไม่ต่ำกว่าหกเดือน ผู้นั้นต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้มีการโฆษณาหรือประกาศตามความในวรรคแรก ผู้โฆษณาหรือประกาศต้องรับโทษเสมือนตัวการ”

ผู้ใช้ตามมาตรา ๘๕ สามารถพิจารณาได้ดังนี้

(๑) เป็นการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด

(๒) เป็นการใช้ด้วยการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป ให้กระทำความผิดโดยไม่จำกัดตัวบุคคล

(๓) โทษของความผิดที่ใช้ให้กระทำนั้น ต้องไม่ต่ำกว่าหกเดือน

(๔) มิได้จำกัดวิธีการโฆษณาหรือประกาศไว้

(๕) โทษของการโฆษณาให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาให้กระทำความผิดต้องรับโทษดังนี้

(๕.๑) เมื่อได้มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด ถ้าความผิดนั้น ยังมีได้มีการกระทำเนื่องจากการโฆษณาหรือประกาศนั้น ผู้โฆษณาหรือประกาศจะต้องรับโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

(๕.๒) เมื่อได้มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด ถ้าความผิดนั้น ได้กระทำลงเนื่องมาจากการโฆษณาหรือประกาศนั้น ผู้โฆษณาหรือประกาศต้องรับโทษเต็มที่เสมือนว่าตนได้กระทำความผิดนั้นเอง

(๕.๓) อย่างไรก็ตาม เมื่อได้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดแล้ว และหากเป็นกรณีที่ความผิดมิได้กระทำลงไปหรือได้กระทำลงไปโดยมิได้มาจากเหตุแห่งการโฆษณาหรือประกาศนั้น ผู้โฆษณาหรือประกาศยังคงต้องรับโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นอยู่

๑.๕.๔ ผู้สนับสนุน ตามมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุน”

ผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖ นี้ สามารถพิจารณาได้ดังนี้

(๑) ต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และมีเจตนาสนับสนุนความผิดที่ผู้อื่นจะก่อขึ้น

(๒) ต้องกระทำการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดโดยผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องได้รู้หรือมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น

(๓) การให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดนั้น จะต้องกระทำก่อนหรือขณะกระทำความผิด

๑.๖ การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง

๑.๖.๑ มาตรา ๕๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด”

การกระทำความผิดหลายบท หมายถึง กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้งอันต่อเนื่องเป็นชุดเดียวกัน แต่การกระทำนั้นเป็นความผิดหลายบทซึ่งเรียกว่าการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท

(๑) การกระทำอันเป็นกรรมเดียวนั้นอาจเกิดขึ้นในลักษณะดังนี้

(๑.๑) การกระทำความผิดกรรมเดียวซึ่งผิดกฎหมายบทเดียว

(๑.๒) การกระทำสองอันซึ่งถือเป็นกรรมเดียวกัน และผิดกฎหมายหลายบท

(๑.๓) การกระทำครั้งเดียวซึ่งการกระทำนั้นผิดกฎหมายหลายบท

(๑.๔) ความผิดซึ่งกระทำต่อเนื่องกันเรื่อยไปถือเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายบทเดียว

(๑.๕) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เมื่อได้กระทำความผิดกรรมหนึ่งแก่ทรัพย์สินแล้ว แม้จะมีการกระทำเกี่ยวแก่ทรัพย์สินอีกกฎหมายก็ถือเป็นกรรมเดียว

(๑.๖) การกระทำบางอย่างแม้จะมีลักษณะแตกต่างกัน แต่กฎหมายถือไว้เป็นความผิดในบทมาตราเดียวกันถือเป็นกรรมเดียวกัน

(๑.๗) การกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท แต่กฎหมายถือว่าเคลื่อนกลืนเป็นบทเดียว

(๒) ในการพิจารณาว่ากฎหมายบทใดเป็นบทหนักที่สุด พอสรุปเป็นหลักได้ดังนี้

(๒.๑) ตามประมวลกฎหมายมาตรา ๑๘ ได้กำหนดโทษไว้ ๕ สถาน ตามลำดับคือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน โทษลำดับแรกย่อมหนักกว่าโทษลำดับหลัง

(๒.๒) ถ้ากฎหมายกำหนดโทษไว้ลำดับเดียวกัน ต้องถืออัตราโทษที่สูงกว่าเป็นเกณฑ์

(๒.๓) ถ้ากฎหมายกำหนดโทษไว้ลำดับเดียวและอัตราโทษขึ้นสูงเท่ากัน ต้องพิจารณาอัตราโทษชั้นสูงของโทษลำดับถัดไป

(๒.๔) ถ้าอัตราโทษชั้นสูงเท่ากัน ต้องพิจารณาว่าโทษขั้นต่ำของบทไหนสูงกว่า

(๒.๕) ในกรณีที่การกระทำความผิดผิดกฎหมายหลายบททุกบทมีโทษเท่ากัน ศาลย่อมลงโทษตามบทใดบทหนึ่งแต่บทเดียว

(๓) ในการนำบทบัญญัติมาตรา ๕๐ มาใช้บังคับนี้ ให้ใช้บังคับเฉพาะการกระทำความผิดที่ต้องด้วยกฎหมายหลายบทเท่านั้น

๑.๖.๒ มาตรา ๕๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(๑) สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

(๒) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี แต่ไม่เกินสิบปี

(๓) ห้าสิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต”

การกระทำความผิดหลายกระทง หมายถึง การกระทำความผิดหลายกรรม การกระทำแต่ละกรรมแยกจากกันได้ โดยการกระทำหลายกรรมนั้นอาจกระทำต่างเวลาหรือในเวลาเดียวกันได้ และจะเป็นความผิดฐานเดียวกันหรือต่างฐานก็ได้

การจะเป็นความผิดหลายกระทงจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) การกระทำหลายกรรมนั้นเป็นการกระทำความผิดต่างฐานกัน และมีเจตนาคนละอันด้วย

(๒) การกระทำหลายกรรมนั้นเป็นการกระทำผิดต่างฐานกัน แต่ความมุ่งหมายในการกระทำอันเป็นอันเดียวกันก็ยังถือว่าเป็นเจตนาต่างกัน

(๓) การกระทำหลายกรรมนั้นเป็นความผิดฐานเดียวกัน แต่ผู้กระทำมีเจตนาเป็นคนละอันต่างกัน ดังนี้ ถือว่าเป็นการกระทำหลายกรรมและหลายเจตนาเป็นการกระทำหลายกรรมต่างกันด้วย

๑.๗ การกระทำความผิดอีก

๑.๗.๑ มาตรา ๕๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดใดๆ อีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ตีภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง”

องค์ประกอบสำหรับการเพิ่มโทษตาม มาตรา ๕๒ มีดังนี้

(๑) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก

(๒) กระทำความผิดใดๆ อีก

(๒.๑) ในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ หรือ

(๒.๒) ภายในเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นโทษ

(๓) ศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก

อัตราการเพิ่มโทษ ตามมาตรา ๕๒ ให้เพิ่มโทษจำคุกที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด อีกนั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง หมายถึง ให้ศาลกำหนดโทษจำคุก ตามความผิดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก่อนแล้ว จึงคำนวณเพิ่มขึ้นจากกำหนดนั้น ไม่ใช่เพิ่มอัตราโทษ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายสำหรับความผิดนั้น

๑.๗.๒ มาตรา ๕๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ที่จำแนกไว้ในอนุมาตราต่อไปนี้ซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดีถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุกก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕

(๒) ความผิดต่อเจ้าพนักงานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๖ ถึงมาตรา ๑๔๖

(๓) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖

(๔) ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๗ ถึงมาตรา ๑๙๒ และมาตรา ๑๙๔

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๔

(๖) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๕ ถึงมาตรา ๒๑๖

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๑๗ ถึงมาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๖ ถึงมาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๓๖ ถึงมาตรา ๒๓๘

(๘) ความผิดเกี่ยวกับเงินตราตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๕ ความผิดเกี่ยวกับดวงตราสดมภ์ และตัวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๐ ถึงมาตรา ๒๖๑ และ ความผิดเกี่ยวกับเอกสารตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔ ถึงมาตรา ๒๖๕

(๙) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๐ ถึงมาตรา ๒๗๕

(๑๐) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ถึงมาตรา ๒๘๕

(๑๑) ความผิดต่อชีวิตตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๐ และ มาตรา ๒๙๔ ความผิดต่อร่างกายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามที่

บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๑ ถึงมาตรา ๓๐๓ และความผิดฐานทอดทิ้งเด็กและคนป่วยเจ็บหรือคนชรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

(๑๒) ความผิดต่อเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๕ มาตรา ๓๑๐ และมาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๑๓) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๖๕”

การเพิ่มโทษตามมาตรา ๕๓ นี้ ต้องปรากฏว่า

(๑) การกระทำความผิดครั้งแรก ต้องคำพิพากษาให้จำคุกแล้วไม่น้อยกว่า ๖ เดือน ในความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งจำแนกไว้ในอนุมาตราต่างๆ ๑๓ อนุมาตราด้วยกัน

(๒) การกระทำความผิดครั้งหลัง กระทำความผิดซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีก ในขณะที่ต้องโทษก็ดี หรือพ้นโทษไปแล้วเป็นเวลา ๓ ปี

(๓) ศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นถึงหนึ่ง ของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

๑.๗.๓ มาตรา ๕๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ และความผิดซึ่งผู้กระทำได้ กระทำในขณะที่มิอายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปีนั้น ไม่ว่าจะได้กระทำในครั้งก่อนหรือครั้งหลังไม่ถือว่าเป็น ความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในหมวดนี้”

สำหรับโทษที่ลงเพราะความผิดฐานประมาทหรือลหุโทษหรือซึ่งได้กระทำในขณะที่ มีอายุไม่เกินสิบเจ็ดปีไม่ว่าครั้งก่อนหรือครั้งหลัง ไม่ถือเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษนอกจาก ความผิด ๓ ประเภทนี้แล้ว จะเป็นความผิดตามกฎหมายใดๆ ก็ตามย่อมอยู่ในเกณฑ์ของการที่จะ นำไปพิจารณาเพิ่มโทษได้ทั้งสิ้น

๑.๘ อายุความ

ตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติว่า

“ในคดีอาญาถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

(๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี

(๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษ

อย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

ในเรื่องอายุความสามารถพิจารณาได้ดังนี้

๑.๘.๑ การนับอายุความตามมาตรา ๕๕ เรียงลำดับอายุความยาวที่สุดคือยี่สิบปี จนถึงสั้นที่สุดคือหนึ่งปี โดยนำระวางโทษขั้นสูงของความผิดฐานต่างๆ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่า ความผิดนั้นๆ จะต้องฟ้องร้องภายในอายุความเท่าใด

๑.๘.๒ การเริ่มนับอายุความ ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิดจนถึงวันที่มีการฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาล ถ้าฟ้องต่อศาลแล้วแต่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลก็ดี หรือผู้กระทำความผิดถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของศาลแล้วแต่ยังไม่ได้ฟ้องร้องก็ดี ถ้าครบกำหนด อายุความฟ้องร้องคดีแล้วยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลหรือยังไม่ได้ฟ้องร้องมีผลให้คดีนั้น ขาดอายุความ

๑.๘.๓ การเริ่มนับอายุความฟ้องคดี ต้องพิจารณาตามลักษณะของความผิดเป็น กรณีๆ ไป ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(๑) ความผิดกรรมเดียว หมายถึง ความผิดที่มีการกระทำเพียงกรรมเดียวครั้งเดียว เสร็จสิ้นไปอายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิด

(๒) ความผิดที่ประกอบด้วยกระทำความผิดหลายกรรมรวมเป็นความผิดฐานหนึ่ง เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ต้องมีการหลอกลวงและการได้มาซึ่งทรัพย์สิน กรณีนี้อายุความเริ่มนับ วันที่มีการกระทำวันสุดท้ายแห่งความผิด

(๓) ความผิดต่อเนื่อง เป็นการกระทำความผิดที่เกิดจากการกระทำติดต่อกันเนื่องกัน คงตัวชั่วระยะเวลาหนึ่ง เช่น ความผิดฐานมิเงินตราปลอมเป็นการกระทำความผิดตลอดระยะเวลาที่ยังมีเงินตราปลอมอยู่ในความครอบครอง อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันแรกที่มีการกระทำความผิดแต่โดย ที่ความผิดยังเกิดขึ้นตลอดเวลาที่ยังไม่ยุติการกระทำที่เป็นความผิดนั้น จึงมีผลว่าการกระทำที่พ้นอายุ ความไปแล้วลงโทษไม่ได้แต่กระทำที่ต่อเนื่องมาที่ยังไม่ขาดอายุความลงโทษได้

(๔) ความผิดที่ยืดออกไป ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดธรรมดาซึ่งปกติไม่ต่อเนื่อง แต่ผู้กระทำความผิดได้ยืดการกระทำออกไปชั่วระยะเวลาหนึ่งเป็นการกระทำความผิดหลายกรรม ในความผิดฐานเดียวกันและมีจุดประสงค์เดียวกันในการกระทำความผิดหลายกรรมนั้น กรณีเริ่มนับอายุความ ในวันสุดท้ายที่สิ้นสุดการกระทำนั้น

(๕) ความผิดที่เกิดจากการไม่กระทำไม่ว่าจะเป็นการคงหรือละเว้น อายุความ เริ่มนับตั้งแต่วันถัดจากวันสุดท้ายที่ต้องกระทำการที่ไม่กระทำนั้น

(๖) ความผิดที่ต้องมีผลต่างหากจากกระทำ เช่น ความผิดฐานกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัสในบางครั้งขณะที่กระทำผิดยังไม่รู้ว่าผู้เสียหายจะได้รับบาดเจ็บธรรมดาหรือบาดเจ็บสาหัส ซึ่งอาจต้องรอนครบ ๒๑ วัน ถ้าผู้เสียหายต้องเจ็บป่วยทนทุกข์เวทนาหรือไม่สามารถทำงานปกติได้เกินกว่า ๒๑ วัน จึงจะถือว่าบาดเจ็บสาหัส ในกรณีนี้ ถ้าผลปรากฏว่าผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิด

(๗) กรณีมีการฟ้องคดีและได้ตัวจำเลยผู้กระทำความผิดมาศาลภายในอายุความฟ้องร้องคดีแล้ว แต่จำเลยหลบหนีหรือวิกลจริตภายหลังการฟ้องร้องคดีในระหว่างการพิจารณา เช่น ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

(๗.๑) กรณีจำเลยหลบหนี อายุความเริ่มนับใหม่ตั้งแต่จำเลยหลบหนีถ้าไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลภายในอายุความที่เริ่มนับใหม่นี้คดีเป็นอันขาดอายุความ

ถ้าเป็นกรณีจำเลยหลบหนีหลังจากศาลชั้นต้นพิจารณาคดีเสร็จแล้วไม่เริ่มนับอายุความ และเมื่อศาลออกหมายจับแล้วไม่ได้ตัวจำเลยมาภายใน ๑ เดือนนับแต่วันออกหมายจับก็ให้ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๒ ทั้งนี้ ศาลต้องอ่านคำพิพากษาก่อนครบกำหนดอายุความด้วย

(๗.๒) กรณีจำเลยวิกลจริตในระหว่างการพิจารณา ศาลต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔ โดยให้แพทย์ตรวจและสั่งการพิจารณาจนกว่าจะหายวิกลจริตและมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการใหม่ได้ อายุความต้องเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลสั่งการพิจารณาคดี ถ้าจำเลยยังไม่หายวิกลจริตและศาลสั่งเริ่มพิจารณาคดีใหม่ไม่ได้จนเกินกำหนดอายุความตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้ว เช่นนี้คดีเป็นอันขาดอายุความ

๑.๕ ความผิดต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาที่ควรทราบ

๑.๕.๑ มาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(๑) องค์ประกอบภายนอกของความผิด ตามมาตรา ๑๓๖

(๑.๑) ผู้กระทำความผิด หมายถึงผู้ที่ได้กระทำการดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่

(๑.๒) การกระทำในที่นี้คือการดูหมิ่น หมายถึง การกระทำอันเป็นการสบประมาทดูถูกเหยียดหยาม คำ การดูหมิ่นนี้อาจกระทำได้โดยวาจา กิริยา ท่าทาง หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้

(๑.๓) วัตถุประสงค์ของการกระทำ ต้องเป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งได้กระทำตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำตามหน้าที่

(๒) องค์ประกอบภายในจะต้องเป็นการดูหมิ่นโดยเจตนา คือ เป็นการกล่าวโดยตั้งใจดูหมิ่นและรู้ว่าผู้ที่ตนตั้งใจดูหมิ่นเป็นพนักงาน ถ้าไม่รู้ว่า เป็นเจ้าพนักงานย่อมไม่ผิดตามมาตรา ๑๓๖ นี้ แต่อาจผิดตามมาตราอื่น

๑.๕.๒ มาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดต่อสู้อย่างหรือขัดขวางเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการต่อสู้หรือขัดขวางนั้น ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ”

(๑) องค์ประกอบภายนอก

(๑.๑) ต่อสู้อย่างหรือขัดขวาง

(๑.๑.๑) ต่อสู้ หมายถึง การใช้กำลังขัดขืนไม่ให้เกิดการกระทำของเจ้าพนักงานสำเร็จผล

(๑.๑.๒) ขัดขวาง หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือทำให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก

(๑.๒) เจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่

การต่อสู้หรือขัดขวางที่จะเป็นความผิดตามมาตรา ๑๓๘ นี้ จะต้องเป็นการกระทำต่อเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ

(๑.๒.๑) กระทำต่อเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

(๑.๒.๑.๑) เจ้าพนักงาน หมายถึง เจ้าพนักงานตามกฎหมายทั่วไป

(๑.๒.๑.๒) ผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย หมายถึง บุคคลซึ่งเจ้าพนักงานเรียกหรือขอความช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายให้อำนาจไว้

(๑.๒.๒) ในการปฏิบัติการตามหน้าที่จะต้องเป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมาย

(๒) องค์ประกอบภายใน โดยเจตนาตามมาตรา ๕๕ และผู้กระทำต้องรู้ว่าบุคคลที่ตนต่อสู้หรือขัดขวาง เป็นเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

(๓) กรณีตามมาตรา ๑๓๘ วรรคสอง เป็นกรณีการต่อสู้หรือขัดขวางโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้น

๑.๕.๓ มาตรา ๑๓๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดข่มขืนใจเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(๑) องค์ประกอบภายนอก

(๑.๑) ข่มขืนใจ โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(๑.๑.๑) ข่มขืนใจ หมายถึง การบังคับใจให้เจ้าพนักงานปฏิบัติการโดยความไม่สมัครใจ

(๑.๑.๒) ใช้กำลังประทุษร้าย หมายถึง การประทุษร้ายแก่ร่างกายหรือจิตใจของบุคคลไม่ว่ากระทำด้วยแรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด และรวมถึงการกระทำใดๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

(๑.๑.๓) ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หมายถึง ขู่ให้กลัวว่าจะได้รับอันตรายจากการใช้กำลังประทุษร้ายในขณะนั้นหรือในอนาคต

(๑.๒) เจ้าพนักงาน โดยจะต้องเป็นการกระทำต่อเจ้าพนักงาน ถ้าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา

(๑.๓) ให้ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่ ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ กรณี คือ

(๑.๓.๑) ข่มขืนใจเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่อันมิชอบด้วยกฎหมาย

(๑.๓.๒) ข่มขืนใจเจ้าพนักงานให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่

๑.๕.๔ มาตรา ๑๔๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งตรา หรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับ หรือหมายไว้ที่สิ่งใดๆ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานในการยึด อาัยหรือรักษาสินนั้นๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(๑) องค์ประกอบภายนอก

(๑.๑) ถอน ทำให้เสียหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์

(๑.๑.๑) ถอน หมายถึง การทำให้ตราหรือเครื่องหมายนั้นหลุดหายไปเสียจากที่เดิมไม่ว่าจะโดยวิธีการถอนออกไป ตัดออกไป ดึงออกไป แกะออกไป หรือทำให้ไร้ประโยชน์

(๑.๑.๒) ทำให้เสียหาย หมายถึง การทำให้ตราหรือเครื่องหมายนั้นลบเลือนไป

(๑.๑.๓) ทำลาย หมายถึง การทำให้ตราหรือเครื่องหมายนั้น แตก หัก หรือ สูญสิ้นไป

(๑.๑.๔) ทำให้ไร้ประโยชน์ หมายถึง การทำให้ตราหรือเครื่องหมายนั้น ใช้ไม่ได้ผลหรือหมดประโยชน์ไป

(๑.๒) ซึ่งตรา หรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใด ๆ

การกระทำตามมาตรานี้เป็นการกระทำต่อตราหรือเครื่องหมายที่เจ้าพนักงาน ได้ประทับหรือหมายไว้

(๑.๒.๑) ตรา หมายถึง รูปรอยอันเกิดจากการประทับของดวงตรา

(๑.๒.๒) เครื่องหมาย ได้แก่ รูปรอยหรือสิ่งใด ๆ ที่เจ้าพนักงานได้ทำไว้ ตราหรือเครื่องหมายซึ่งเจ้าพนักงานนั้นจะมีรูปรอยลักษณะอย่างใด และจะใช้ประทับหรือหมายไว้ในกรณีเช่นใดบ้าง ต้องแล้วแต่จะมีกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือระเบียบ กำหนดไว้สำหรับเจ้าพนักงาน แต่ละตำแหน่งหน้าที่ไป โดยตราหรือเครื่องหมายตามมาตรานี้ จะต้องเป็นตราหรือเครื่องหมายของ เจ้าพนักงานเท่านั้น

(๑.๓) การถอน การทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ จะต้องเป็น การกระทำต่อตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใด ๆ ในการปฏิบัติการ ตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานในการยึด อาศัย รักษาสิ่งนั้นๆ

ตราหรือเครื่องหมายนี้ จะต้องเป็นการตราหรือหมายเพื่อเป็นหลักฐานในการยึด อาศัย หรือรักษาสิ่งนั้นๆ เท่านั้น

(๒) องค์ประกอบภายในเป็นไปเรื่องการแสดงเจตนาตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวล กฎหมายอาญา

๑.๕.๕ มาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สิน หรือเอกสารใดๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายไม่ว่าเจ้าพนักงานจะรักษาทรัพย์สิน หรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้น หรือผู้อื่นส่ง หรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ”

(๑) องค์ประกอบภายนอก

(๑.๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์

(๑.๑.๑) ทำให้เสียหาย หมายถึง การทำให้ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นสูญเสียรูปเดิมไปหรือลบเลือนไป

(๑.๑.๒) ทำลาย หมายถึงการทำให้ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นแตก หัก ฉีกขาดหรือสูญสิ้นไป

(๑.๑.๓) ซ่อนเร้น หมายถึง ซ่อนไว้ไม่ให้พบเห็น

(๑.๑.๔) เอาไปเสีย หมายถึง เอาไปจากที่ที่เคยอยู่

(๑.๑.๕) ทำให้สูญหาย หมายถึง การทำให้ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไม่อาจหาพบได้

(๑.๑.๖) ทำให้ไร้ประโยชน์ หมายถึง การทำให้ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นใช้ไม่ได้ผลหรือหมดประโยชน์ไป

(๑.๒) ทรัพย์สิน หรือเอกสารใด ๆ

(๑.๒.๑) ทรัพย์สิน หมายถึง วัตถุที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาหรือถือเอาได้

(๑.๒.๒) เอกสารใดๆ หมายถึง เอกสารโดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๓) เอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๘) และเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๕)

(๑.๓) อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(๑.๓.๑) ทรัพย์สินหรือเอกสารใดๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หมายถึง ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาก็ตาม

(๑.๓.๑) ทรัพย์สินหรือเอกสารใดๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หมายถึง ทรัพย์สิน หรือเอกสารนั้น เจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้หรือสั่งให้ส่งเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา

(๑.๔) ไม่ว่าเจ้าพนักงานจะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้อื่นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้

(๑.๔.๑) เจ้าพนักงานรักษาไว้เอง หมายถึง ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน และเป็นการครอบครองตามอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ถ้ามีผู้ใดทำให้เสียหายทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ย่อมเป็นความผิดตามมาตรานี้

(๑.๔.๒) เจ้าพนักงานสั่งให้ผู้นั้น หรือผู้อื่นส่ง หรือรักษาไว้ หมายถึง ทรัพย์สิน หรือเอกสารนั้น เจ้าพนักงานได้สั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดเอง หรือบุคคลอื่นนำส่งต่อพนักงานหรือเจ้าพนักงานสั่งให้บุคคลเหล่านั้นรักษาไว้ ถ้ามีผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ย่อมเป็นความผิดตามมาตรา

๑.๑๐ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาที่ควรทราบ

๑.๑๐.๑ มาตรา ๑๔๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจ หรือจู่ใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต”

(๑) องค์ประกอบภายนอก

(๑.๑) ผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงาน หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดินประเภทเงินเดือน หรือบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน

(๑.๒) ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจ หรือจู่ใจ

(๑.๓) เพื่อให้บุคคลใดมอบให้ หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด

(๑.๔) แก่ตนเองหรือผู้อื่น

(๒) องค์ประกอบภายใน เป็นไปเรื่องการแสดงเจตนาตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

๑.๑๐.๒ มาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต”

(๑) องค์ประกอบภายนอก

(๑.๑) ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๕ นี้ สามารถแบ่งได้ ๔ ประเภท

(๑.๑.๑) เจ้าพนักงาน

(๑.๑.๒) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา

(๑.๑.๓) สมาชิกสภาจังหวัด

(๑.๑.๔) สมาชิกสภาเทศบาล

(๑.๒) การกระทำผิดตามมาตรา นี้ จะต้องมีการ เรียก รับ หรือยอมจะรับ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยมิชอบ

(๑.๒.๑) ทรัพย์สิน หมายถึง วัตถุที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคา และ ถือเอาได้

(๑.๒.๒) ประโยชน์อื่นใด หมายถึง ประโยชน์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ทรัพย์สิน

(๑.๒.๓) เรียก หมายถึง การที่เจ้าพนักงานแสดงเจตนาให้บุคคลอื่นส่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดให้

(๑.๒.๔) รับ หมายถึง การที่บุคคลอื่นเสนอจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ แก่เจ้าพนักงาน และเจ้าพนักงานได้รับเอาทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้แล้ว

(๑.๒.๕) ยอมจะรับ หมายถึง การที่บุคคลอื่นเสนอจะให้ทรัพย์สินหรือ ประโยชน์แก่เจ้าพนักงาน และเจ้าพนักงานได้ตกลงยอมจะรับไว้แล้ว เมื่อได้มีการตกลง ยอมจะรับแล้ว ย่อมเป็นความผิดสำเร็จตั้งแต่ยอมจะรับแล้ว แม้ว่าต่อมาจะไม่ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เลยก็ตาม

(๑.๓) เพื่อการกระทำการ หรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้น จะชอบหรือไม่ชอบด้วยหน้าที่

การเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด จะเป็นความผิด ตามมาตรา นี้ ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(๑.๓.๑) เพื่อกระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบ ด้วยหน้าที่

(๑.๓.๒) เพื่อไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบ ด้วยหน้าที่

(๒) องค์ประกอบภายใน เป็นไปเรื่องการแสดงเจตนาตามมาตรา ๕๕ แห่ง ประมวลกฎหมายอาญา

๑.๑๐.๓ มาตรา ๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๕๗ ได้บัญญัติการกระทำอันเป็นความผิดไว้ ๒ ความผิด

(๑) เจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

(๑.๑) องค์ประกอบภายนอก

(๑.๑.๑) ผู้กระทำต้องเป็นเจ้าพนักงาน หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดินประเภทเงินเดือน หรือบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน

(๑.๑.๒) ปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

(๑.๑.๒.๑) ปฏิบัติ หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑.๑.๒.๒) ละเว้นปฏิบัติ หมายถึง มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องกระทำแต่ละเว้นไม่กระทำ

(๑.๑.๒.๓) โดยมิชอบ หมายถึง โดยมิชอบด้วยหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้นั้นไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ

(๑.๒) องค์ประกอบภายใน

(๑.๒.๑) เป็นไปเพื่อการแสดงเจตนาตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญาและ

(๑.๒.๒) มูลเหตุชกใจ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

(๑.๒.๒.๑) ความเสียหาย ในมาตรานี้ ไม่จำกัดเฉพาะความเสียหายในทางทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงความเสียหายในทางอื่นด้วย

(๑.๒.๒.๒) ผู้หนึ่งผู้ใด อาจเป็นความเสียหายต่อบุคคลก็ได้ นอกจากนี้แล้วยังหมายรวมถึงความเสียหายที่เกิดแก่รัฐบาล และกระทรวง ทบวง กรม ด้วย

(๒) กรณีเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

(๒.๑) องค์ประกอบภายนอก

(๒.๑.๑) ผู้กระทำต้องเป็นเจ้าพนักงาน หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดินประเภทเงินเดือน หรือบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน

(๒.๑.๒) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

(๒.๑.๒.๑) ปฏิบัติ หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๒.๑.๒.๒) ละเว้นปฏิบัติ หมายถึง มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องกระทำแต่ละเว้นไม่กระทำ

(๒.๒) องค์ประกอบภายใน

(๒.๒.๑) เป็นไปเรื่องการแสดงเจตนาตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญาและ

(๒.๒.๒) โดยทุจริต ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของกรณีนี้ จะต้องเป็นการกระทำโดยทุจริต คือ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ทั้งนี้ ไม่ว่าประโยชน์นั้นจะเป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่น

๒. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจค้นจับกุม ตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม คือ บทบัญญัติที่ว่าด้วยการจับ และการค้น ทั้งนี้ เพราะการจับ การค้น เป็นอำนาจที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ขณะเดียวกันก็เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุดประการหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

โดยหลักแล้ว ผู้มีอำนาจในการจับ คือ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๘ เป็นต้น) ราษฎรจะจับราษฎรด้วยกันเองถือเป็นข้อยกเว้น (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕) ส่วนการค้นไม่ว่าจะเป็นในที่หรือที่สาธารณะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของ หรือค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสถานจะทำได้โดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๒) และราษฎรจะค้นที่หรือที่สาธารณะสถานหรือค้นราษฎรด้วยกันเองในที่สาธารณะสถานไม่ได้

เนื่องจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจกว้างขวาง จึงขอกล่าวรายละเอียดเกี่ยวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก่อนอธิบายเรื่องการจับ การค้น ต่อไป

๒.๑ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ มาตรา ๒(๑๖) อธิบาย หมายความว่า

๒.๑.๑ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจ และหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยประชาชน พนักงานฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ไม่จำกัดยศ และตำแหน่งหน้าที่ คือตั้งแต่พลตำรวจขึ้นไป

กฎหมายซึ่งบัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗ ให้อำนาจทำการ “สืบสวน” คดีอาญาได้ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๑๐) อธิบายว่าการสืบสวนคือการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจ และหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด เช่น คอยสอดส่องดูว่ามีบุคคลจะกระทำความผิดขึ้นหรือไม่ หรือหากมีการกระทำความผิด เช่น ฆ่าคนตายเกิดขึ้นก็ต้องตรวจสอบว่าใครเป็นผู้ฆ่าและฆ่าโดยวิธีใด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานำบัญญัติเรื่องการสืบสวนไว้ในมาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๒๕

อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่สำคัญ คือ อำนาจในการจับ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๘ อำนาจในการค้น เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ และมาตรา ๘๓ เป็นต้น

๒.๑.๒ พักติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

๒.๒ เขตอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

พนักงานฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็มีเขตอำนาจเฉพาะในท้องที่ซึ่งตนรับผิดชอบ ส่วนตำรวจนั้น ฎีกาที่ ๑๔๐/๒๔๕๐ , ๕๑๕/๒๔๕๑ และ ๑๒๕๕/๒๕๔๒ วินิจฉัยว่ามีเขตอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ทั่วราชอาณาจักร โดยไม่ต้องคำนึงถึงยศ หรือตำแหน่งของตำรวจนั้น ตำรวจตั้งแต่พลตำรวจขึ้นไปก็มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร ตำรวจจึงมีอำนาจจับกุมราษฎรผู้กระทำความผิด และสืบสวนคดีอาญานอกเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจที่ตนประจำอยู่ด้วย เมื่อมีอำนาจก็มีความรับผิดชอบติดตามมาด้วย ด้วยเหตุนี้เจ้าพนักงานตำรวจแม้จะรับราชการประจำอยู่กองกำกับการตำรวจน้ำทำหน้าที่ช่างเครื่องซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ของเรือที่ใช้ในราชการตำรวจน้ำ ก็ถือเป็นเพียงหน้าที่เฉพาะตามคำสั่งแต่งตั้งของทางราชการแต่โดยทั่วไปยังมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗ หากทำการตรวจค้น และจับกุมราษฎรซึ่งกระทำความผิดแล้วเรียกร้องเอาเงินจากราษฎรเพื่อจะไม่นำตัวส่ง พนักงานสอบสวนก็มีความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียกสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๕

๒.๓ บทบัญญัติเกี่ยวกับการจับ

“การจับ” เป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิ เสรีภาพของประชาชนมากที่สุดอย่างหนึ่ง การจับก่อให้เกิดอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓, ๘๔, ๘๔/๑ และมาตรา ๘๗) ผู้จับมีอำนาจ “ค้นตัว” ผู้ถูกจับ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง) และอำนาจอื่นๆ อีกหลายประการ

เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการถูกจับโดยอำเภอใจโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยหลักแล้วการจับจะกระทำได้นั้นต้องมี “หมายจับ” จะจับโดยไม่มีหมายจับก็แต่เฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

๒.๓.๑ การจับโดยมีหมายจับ

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติต่างๆ หลายมาตราเกี่ยวกับเรื่องหมายจับดังนี้

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(๕) “หมายอาญา” หมายความว่า หนังสือออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้น รวมทั้งสำเนาหมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๗ หมายจับให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร
การจัดการตามหมายจับนั้น จะจัดการตามเอกสารหรือหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใด
ดังต่อไปนี้ก็ได้

- (๑) สำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องแล้ว
- (๒) โทรเลขแจ้งว่าได้ออกหมายแล้ว
- (๓) สำเนาหมายที่ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

การจัดการตาม (๒) และ (๓) ให้ส่งหมาย หรือสำเนาอันรับรองแล้วไปยังเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายโดยพลัน”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๗ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา ๗๘ มาตรา ๗๙ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๒ และมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายนี้ จะจับ ขัง จำคุก หรือค้นในที่ที่ ไรฐานหาตัวคนหรือสิ่งของต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลสำหรับกรนั้น

บุคคลซึ่งต้องขัง หรือจำคุกตามหมายศาล จะปล่อยไปได้ก็เมื่อมีหมายปล่อยของศาล”

“มาตรา ๕๘ ศาลมีอำนาจออกคำสั่ง หรือหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

“มาตรา ๕๙ ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้

ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสาม หรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรโดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้เมื่อศาลสอบถามจนปรากฏว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับ หรือหมายค้นได้ตามมาตรา ๕๘/๑ และมีคำสั่งให้ออกหมายนั้นแล้ว ให้จัดส่งสำเนาหมายเช่นว่านี้ไปยังผู้ร้องขอโดยทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

เมื่อได้มีการออกหมายตามวรรคสามแล้ว ให้ศาลดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องกับการขอหมายมาพบศาลเพื่อสาบานตัวโดยไม่ชักช้า โดยจดบันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าว และลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมายไว้ หรือจะใช้เครื่องบันทึกเสียงก็ได้โดยจัดให้มีการถอดเสียงเป็นหนังสือ และลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมาย บันทึกที่มีการลงลายมือชื่อรับรองดังกล่าว ให้เก็บไว้ในสารบบของศาล หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีการออกหมายไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ศาลอาจจะมีคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายเช่นว่านี้ได้ ทั้งนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๕๘/๑ ก่อนออกหมายจะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายตามมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๕ หรือ มาตรา ๗๑

คำสั่งศาลให้ออกหมายหรือยกคำร้อง จะต้องระบุเหตุผลของคำสั่ง นั้นด้วย

หลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอ การพิจารณา รวมทั้งการออกคำสั่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๐ หมายจับ หมายค้น หมายขัง หมายจำคุก หรือหมายปล่อย ต้องทำเป็นหนังสือ และมีข้อความดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่ที่ออกหมาย

(๒) วันเดือนปีที่ออกหมาย

(๓) เหตุที่ต้องออกหมาย

(๔) (๔.๑) ในกรณีออกหมายจับ ต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะถูกจับ

(๔.๒) ในกรณีออกหมายจับ หมายจำคุก หรือหมายปล่อย ต้องระบุชื่อบุคคลที่จะถูกจับ จำคุก หรือปล่อย

(๔.๓) ในกรณีออกหมายค้น ให้ระบุสถานที่ที่จะค้น และชื่อหรือรูปพรรณบุคคลหรือลักษณะสิ่งของที่ต้องการค้น กำหนดวันเวลาที่จะทำการค้น และชื่อกับตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้จะทำการค้นนั้น

(๕) (๕.๑) ในกรณีออกหมายจับ หมายจับ หรือหมายค้น ให้ระบุความผิด หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย

(๕.๒) ในกรณีออกหมายจำคุก ให้ระบุความผิดและกำหนดโทษตามคำพิพากษา

(๕.๓) ในกรณีออกหมายจับหรือหมายจำคุก ให้ระบุสถานที่ที่จะให้จับหรือจำคุก

(๕.๓) ในกรณีออกหมายปล่อย ให้ระบุเหตุที่ให้ปล่อย

(๖) ลายมือชื่อ และประทับตราของศาล”

“มาตรา ๖๑ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕๗ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ มีอำนาจหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญาซึ่งได้มอบ หรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา

หมายอาญาใดซึ่งศาลได้ออก จะมอบ หรือส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจซึ่งอยู่ภายในเขตอำนาจของศาลตั้งระบุในหมาย หรือแก่หัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจประจำจังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ หรือตำบล ซึ่งจะให้จัดการให้เป็นไปตามหมายนั้นก็ได้

ในกรณีหลัง เจ้าพนักงานผู้ได้รับหมายต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้น จะจัดการเองหรือสั่งให้เจ้าพนักงานรองลงไปจัดการให้ก็ได้ หรือจะมอบหรือส่งสำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องให้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคนอื่นซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้นก็ได้ ถ้าหมายนั้นได้มอบหรือส่งให้แก่เจ้าพนักงานตั้งแต่สองนายขึ้นไปเจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้นแยกกันหรือร่วมกันก็ได้”

มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๓ และมาตรา ๖๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๓ เมื่อเจ้าพนักงานได้จัดการตามหมายอาญาแล้ว ให้บันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้น ถ้าจัดการตามหมายไม่ได้ให้บันทึกพฤติการณ์ไว้แล้ว ให้ส่งบันทึกนั้นไปยังศาลซึ่งออกหมายโดยเร็ว”

“มาตรา ๖๔ ถ้าบุคคลที่มีชื่อในหมายอาญาถูกจับ หรือบุคคลหรือสิ่งของที่มีหมายให้ค้นได้ค้นพบแล้ว ถ้าสามารถจะทำได้ก็ให้ส่งบุคคลหรือสิ่งของนั้นโดยด่วนไปยังศาลซึ่งออกหมาย หรือเจ้าพนักงานตามที่กำหนดไว้ในหมาย แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น”

๒.๓.๒ เหตุออกหมายจับได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (คู่มือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖)

พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ (เหตุออกหมายจับได้) ดังนี้

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๖ เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(๒) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี”

ข้อสังเกต มาตรา ๖๖(๑) ได้กำหนดอัตราโทษของความผิดอาญา ซึ่งเป็นเหตุออกหมายจับได้ คือ “จำคุกอย่างสูงเกินสามปี” ด้วยเหตุนี้ หากความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงสามปีหรือต่ำกว่านั้น ก็ยังไม่เป็นเหตุออกหมายจับผู้กระทำความผิดโดยจะต้องดำเนินการออกหมายเรียกเสียก่อน หากไม่มาตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร มาตรา ๖๖ วรรคสองให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนีซึ่งมีผลคือเป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ ตามมาตรา ๖๖(๒)

ในกรณีที่ความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงสามปีหรือต่ำกว่านั้น แม้จะไม่เป็นเหตุออกหมายจับผู้กระทำความผิดตาม มาตรา ๖๖(๑) แต่ก็อาจเป็นเหตุออกหมายจับได้ ตามมาตรา ๖๖(๒) ได้ หากมีหลักฐานว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิด และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ข้อสังเกต เหตุออกหมายจับได้ ตามมาตรา ๖๖(๑) คำนึงถึงอัตราโทษ กล่าวคือ “จำคุกอย่างสูงเกินสามปี” ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะหลบหนีหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ศาลย่อมมีดุลยพินิจที่จะไม่ออกหมายจับก็ได้ แม้ความผิดนั้นจะมีโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากศาลเห็นว่าพนักงานสอบสวนเพียงแต่นัดหมายหรือออก “หมายเรียก” ก็ได้ (คู่มือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง) ศาลก็อาจไม่ออก “หมายจับ” ตามที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจร้องขอก็ได้

เหตุออกหมายจับได้ ตามมาตรา ๖๖(๒) โดยหลักก็น่าจะหมายถึงกรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีลงมา ซึ่งจะออกหมายจับได้จะต้องเป็นกรณี “หลบหนี” หรือจะไป “ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน” หรือ “ก่อเหตุอันตรายประการอื่น” มีข้อสังเกตว่ามาตรา ๖๖วรรคสองให้สันนิษฐานว่าผู้ “ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง” หรือ “ไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร” เป็นบุคคลที่ “จะหลบหนี” อันเป็นเหตุออกหมายจับได้ ตามมาตรา ๖๖ (๒)

ได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่า แม้ความผิดนั้นจะมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ศาลอาจไม่ออกหมายจับให้ก็ได้ แม้ว่าจะเป็นเหตุออกหมายจับได้ ตามมาตรา ๖๖(๑) ก็ตาม หากศาลเห็นว่าบุคคลนั้นไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี ฯลฯ อย่างไรก็ตาม หากความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี และบุคคลนั้น “จะหลบหนี” หรือจะไป “ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน” หรือ “ก่อเหตุอันตรายประการอื่น” ศาลก็ออกหมายจับได้ โดยอ้างมาตรา ๖๖(๒) นั่นเอง เพราะกรณีตามมาตรา ๖๖(๒) นั้น จริงอยู่ได้กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า โดยหลักน่าจะหมายถึงความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีลงมา (เพื่อให้แตกต่างกับเหตุออกหมายจับได้ ตามมาตรา ๖๖ (๑)) แต่ด้วยมาตรา ๖๖(๒) ก็มีได้ระบุถึงอัตราโทษไว้ตรงๆ ว่าหมายถึงจำคุกตั้งแต่สามปีลงมา ด้วยเหตุนี้หากโทษนั้นจำคุกอย่างสูงเกินสามปีและบุคคลนั้น “จะหลบหนี” หรือจะไป “ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน” หรือ “ก่อเหตุอันตรายประการอื่น” ศาลก็ย่อมออกหมายจับโดยอ้างมาตรา ๖๖ (๒) ได้เช่นกัน

ข้อสังเกต “เหตุออกหมายจับได้” ตามที่ระบุไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ ย่อมหมายความว่าถ้าไม่มีเหตุออกหมายจับ ศาลจะออกหมายจับ “ไม่ได้” อย่างไรก็ตาม แม้มีเหตุออกหมายจับได้ เช่น โทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีตามมาตรา ๖๖(๑) บัญญัติไว้ ศาลจะไม่ออกหมายจับ “ก็ได้” ไม่มีกฎหมายมาตราใดบังคับว่าหากมีเหตุออกหมายจับแล้วศาลต้องออกหมายจับ หากศาลเห็นว่าบุคคลนั้นจะไม่หลบหนีอย่างแน่นอน ศาลอาจไม่ออกหมายจับก็ได้ แม้จะมีเหตุออกหมายจับก็ตาม ซึ่งพนักงานสอบสวนก็จะต้อง “นัดหมาย” หรือออก “หมายเรียก” บุคคลนั้นต่อไป หากบุคคลนั้นไม่มาตามหมายนัดหรือตามหมายเรียก พนักงานสอบสวนย่อม “ร้องขอ” ให้ศาลออก “หมายจับ” บุคคลนั้นได้ ซึ่งมาตรา ๖๖ วรรคสอง ก็ให้สันนิษฐานว่าบุคคลผู้ไม่มาตามนัดหรือตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร แสดงว่าบุคคลนั้น “จะหลบหนี” ซึ่งศาลก็จะใช้ดุลยพินิจว่าจะออกหมายจับตามคำร้องขอครั้งที่สองของพนักงานสอบสวนหรือไม่

๒.๓.๓ การจับโดยไม่มีหมายจับ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๘ ให้อำนาจ “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” จับบุคคลโดยไม่มีหมายจับได้ ซึ่งต้องถือว่าเป็น “ช้อยกเว้น” เพราะมีความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจรอให้มีการออกหมายจับได้

มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๘ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือ คำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

(๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐

(๒) เมื่อพบบุคคลโดยพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิด ภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจจะ ใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา ๖๖ (๒) แต่มีความจำเป็น เร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(๔) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อย ชั่วคราวตามมาตรา ๑๑๗ ”

มาตรา ๑๘ (๑)

เมื่อบุคคลนั้น(ผู้ถูกจับ) ได้กระทำ “ความผิดซึ่งหน้า” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐

(๑) ความหมายของ “ความผิดซึ่งหน้า”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ ได้แยกความผิดซึ่งหน้า ออกเป็น ๒ ประเภท คือ ความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริงและให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า

(๒) ความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าได้แก่ ความผิดใดๆ ก็ได้ซึ่ง

(๒.๑) เห็นกำลังกระทำ (ความผิด) หรือ

(๒.๒) พบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิด มาแล้วสดๆ

ตัวอย่าง ส.ต.ต.ขาว เห็นนายแดงขณะกำลังยิงนายดำ เป็นกรณี “เห็นกำลังกระทำ” หรือได้ยินเสียงปืน จึงวิ่งมาตรงที่ได้ยินเสียงปืนและเห็นนายดำนอนฟุบจมกองเลือด และมีปืนอยู่ใน มือ นายแดงเป็นกรณี “พบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่า เขา (นายแดง) ได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ”

กรณีเหล่านี้ ส.ต.ต.ขาวมีอำนาจจับนายแดงได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เพราะ “เห็น” หรือ “พบ” ด้วยตาของตนเอง มีฎีกาที่ ๔๘๑/๒๔๕๑ ตัดสินเกี่ยวกับเรื่องคันแต่เทียบเคียงกับเรื่องจับได้ว่า

หากตำรวจผู้จับได้รับคำบอกเล่ามาจากผู้อื่นอีกทอดหนึ่งไม่ได้ “เห็น” หรือ “พบ” เอง ก็ไม่มีอำนาจจับโดยไม่มีหมายตาม (๑) ของมาตรา ๘๘ (แต่อาจมีอำนาจจับโดยไม่มีหมายตามอนุมาตราอื่นๆได้)

ข้อสังเกต ตามตัวอย่างข้างต้น หาก ส.ต.ต.ขาจะจับนายแดง แต่นายแดงวิ่งหนี ส.ต.ต.ขาจึงวิ่งไล่ตามจับนายแดงแต่จับไม่ทันจึงยุติการจับ หากวันรุ่งขึ้น ส.ต.ต.ขาพบนายแดง ก็จะจับนายแดงโดยไม่มีหมายจับโดยถือว่ากระทำความผิดซึ่งหน้าไม่ได้ การจับโดยไม่มีหมายจับเพราะการกระทำความผิดซึ่งหน้านั้น จะต้องทำการจับโดยทันทีต่อเนื่องจากการกระทำความผิดซึ่งหน้า และการจับนั้นจะต้องยังไม่ “ขาดตอน” ด้วยกล่าวคือไล่ติดตามจับไปโดยตลอด

ข้อสังเกต กรณี “ความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง” นี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับโดยไม่มีหมายได้ ไม่ว่าจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่มีโทษในทางอาญาใดๆ ก็ตาม

ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ วรรคสอง ได้แก่กรณีที่ผู้จับมิได้ “เห็น” หรือ “พบ” ซึ่งหน้า แต่เป็นกรณีที่

(๑) เป็นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ

(๒) มีบุคคลถูกไล่จับดังผู้กระทำ (ความผิด) โดยมีเสียงร้องเอะอะ หรือ

(๓) เมื่อพบบุคคล

(ก) แทะจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิด

(ข) ในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และ

(ค) มีสิ่งของที่ได้อาจจากการกระทำผิด หรือ

(ง) มีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการ

กระทำผิด หรือ

(จ) มีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

ตัวอย่าง ส.ต.ต. ขาเห็นชาวบ้านกลุ่มหนึ่งวิ่งไล่ตามนายแดงและร้องว่า “ขโมยๆ” เช่นนี้ ย่อมจับนายแดงได้เพราะนายแดง “ถูกไล่จับดังผู้กระทำ (ความผิด) โดยมีเสียงร้องเอะอะ” เป็นกรณีตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง (๑) โดยให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าเพราะเป็นการจับผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งระบุอยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและเข้าตามอนุมาตรา ๑ กล่าวคือบุคคลหนึ่งถูกไล่จับดังผู้กระทำ (ความผิด) โดยมีเสียงร้องเอะอะ

ข้อสังเกต หากชาวบ้านร้องบอกตำรวจให้จับนายแดงซึ่งกำลังถูกชาวบ้านไล่จับ โดยชาวบ้านร้องว่า “จับด้วยๆ คนขยาบร้า” ตำรวจไม่มีอำนาจจับตามมาตรา ๘๘(๑) เพราะแม้จะเข้าตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง (๑) แต่การขยาบร้าไม่ใช่ความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘๘ (๒)

“เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด”

ถ้อยคำดังกล่าวนี้ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถจับผู้ที่ “เตรียม” กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายแม้ว่าการเตรียมนั้นจะไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการ “ป้องกัน” มิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการจำกัดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ กฎหมายจึงได้ระบุเงื่อนไขไว้ด้วยว่าผู้ที่จะถูกจับนั้นต้องมี “เครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด”

มาตรา ๘๘ (๓)

“เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา ๖๖(๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้”

การจับโดยไม่มีหมายจับ ตามมาตรา ๘๘(๓) นี้ หมายถึงกรณีดังนี้

(๑) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น (ถ้อยคำจากมาตรา ๖๖ อนุมาตรา ๒) และ

(๒) มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

ข้อสังเกต มาตรา ๘๘(๓) โยงไปถึงมาตรา ๖๖(๒) ซึ่งมาตรา ๖๖(๒) มีถ้อยคำว่า “และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี” ซึ่งวรรคสองของมาตรา ๖๖ บัญญัติไว้ด้วยว่าถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

ให้พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้ นายแดงถูกนายขาวชิงทรัพย์แล้วนายขาวหลบหนีไป นายแดงได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้แล้ว ภายหลังต่อมา นายแดงพบนายขาวอยู่ในสาธารณสถานแห่งหนึ่ง นายแดงจึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งอยู่ใกล้เคียงจับกุมโดยแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้แล้ว ในกรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับแจ้งจะจับนายขาวโดยไม่มีหมายจับได้ก็ต่อเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ ตามที่มาตรา ๘๘(๓) ได้บัญญัติไว้ ซึ่งมาตรา ๘๘(๓) ได้โยงไปใช้มาตรา ๖๖ (๒) ด้วยเหตุนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับนายขาวโดยไม่มีหมายจับได้ก็ต่อเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่านายขาวน่าจะได้กระทำความผิด และมีเหตุอันควรเชื่อว่านายขาวจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น (ถ้อยคำจากมาตรา ๖๖ (๒)) และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับนายขาวได้ (ถ้อยคำจากมาตรา ๘๘ (๓)) ดังนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่า

(๑) มีหลักฐานตามสมควรว่านายขานน่าจะได้กระทำความผิด (โดยอาจพิจารณาจากคำยืนยันของนายแดงผู้เสียหายประกอบกับคำกล่าวของนายแดงผู้เสียหายว่าได้ร้องทุกข์ไว้แล้ว) และ

(๒) มีเหตุอันควรเชื่อว่านายขานจะหลบหนี (การที่นายขานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งตามมาตรา ๖๖ วรรคสอง ก็ให้สันนิษฐานว่านายขานจะหลบหนี) และ

(๓) มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับนายขานได้ เช่น นายขานกำลังจะหลบหนีออกไปนอกประเทศ เช่นนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จับนายขานโดยไม่มีหมายจับได้ตามมาตรา ๗๘(๓)

ข้อสังเกต หากนายขานไม่มีที่พำนักจะหลบหนี ประกอบกับมีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับนายขานโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา ๗๘(๓) ไม่ได้ หรือหากนายขานรู้ตัวว่าจะถูกจับก็ทำท่าจะเดินเข้าบ้านของตนซึ่งอยู่บริเวณนั้น ก็จะจับนายขานโดยไม่มีหมายจับไม่ได้เช่นกัน เพราะแม้จะมีเหตุออกหมายจับตามมาตรา ๖๖ (๒) กล่าวคือมีหลักฐานตามสมควรว่านายขานน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนี แต่จะจับโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา ๗๘(๓) ได้จะต้องเป็นกรณี “มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้” ด้วยซึ่งกรณีที่ผู้ต้องหาทำท่าจะเดินกลับเข้าบ้านของตน ไม่น่าจะถือว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ กรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องขอให้ศาลออกหมายจับนายขานตามมาตรา ๖๖(๑) เสียก่อนจึงจะจับกุมนายขานตามหมายจับได้

เมื่อมาตรา ๗๘(๓) บัญญัติไว้โดยโยงไปใช้เหตุออกหมายจับตามมาตรา ๖๖(๒) การจับโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา ๗๘(๓) กรณีที่ผู้เสียหายชี้ให้จับหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับเองโดยไม่มีหมายจับ จะต้องครบหลักเกณฑ์ ๓ ประการดังต่อไปนี้

(๑) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้จะถูกจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญา (ถ้อยคำจากมาตรา ๖๖ (๒)) และ

(๒) มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้จะถูกจับ “จะหลบหนี” หรือ “จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน” หรือจะ “ก่อเหตุอันตรายประการอื่น” (ถ้อยคำจากมาตรา ๖๖ (๒))

หากบุคคลที่จะถูกจับไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มาตรา ๖๖ วรรคสอง “สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี” และ

(๓) ต้อง “มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้” (ถ้อยคำจากมาตรา ๗๘ (๓))

หากไม่ครบหลักเกณฑ์ทั้ง ๓ ประการ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องขอให้ศาลออกหมายจับ (หากมีเหตุออกหมายจับตามมาตรา ๖๖(๑) หรือ (๒) หากยังไม่มีเหตุออกหมายจับ ควรนัดหมายหรือ

ออกหมายเรียก หากไม่มาตามนัดหรือตามหมายเรียกก็ให้สันนิษฐานไว้ว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี (มาตรา ๖๖ วรรคสอง) ซึ่งเป็นเหตุออกหมายจับตามมาตรา ๖๖(๒) ได้

ข้อสังเกต มาตรา ๘๘(๑) โยงไปหามาตรา ๖๖(๒) ซึ่งได้อธิบายมาแล้วว่า กรณีมาตรา ๖๖(๒) นั้น ความผิดอาญาจะมีอัตราโทษจำคุกเท่าใดก็ได้ ตั้งแต่โทษประหารชีวิตลงมา มาตรา ๖๖(๒) ไม่ได้จำกัดเฉพาะความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกสามปีลงมาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ หากครบหลักเกณฑ์ ๓ ประการดังกล่าวข้างต้นแล้ว แม้ความผิดอาญานั้นจะมีอัตราโทษจำคุกเกินสามปี เจ้าหน้าที่ก็จับบุคคลนั้นโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา ๘๘(๑) ได้

มาตรา ๘๘(๔)

เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา ๑๑๗

มาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๗ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำความผิดดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วทั้งก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรีบจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น”

ข้อสังเกต การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ถือว่าเป็นเหตุจำเป็นอีกประการหนึ่งที่จับได้โดยไม่มีหมายจับ เพราะไม่อาจรอให้ศาลออกหมายจับได้ทันทั่วทั้งที่ประกอบกับผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ได้เคยถูกจับมาแล้วในอดีตโดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยศาลโดยการออกหมายจับมาแล้ว หรือมีจะนั้นก็ป็นกรณีที่จับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ จนถึงขั้นที่มีการปล่อยชั่วคราวมาแล้ว

๒.๓.๔ การจับโดยไม่มีหมายจับ ตามมาตรา ๖๕

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๕ ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะจับบุคคลโดยไม่ต้องมีหมายในกรณีที่บุคคลที่ได้ถูกจับตามหมายจับแล้วได้หลบหนีหรือมีผู้ช่วยหนี ผู้มีอำนาจในการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๕ โดยไม่มีหมายจับก็คือเจ้าพนักงานผู้ที่ได้เคยจับบุคคลนั้นตามหมายมาก่อนนั่นเอง

๒.๓.๕ การจับโดยไม่มีหมายจับ ตามมาตรา ๑๓๔ วรรคห้า (แก้ไขเพิ่มเติม)

พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหาโดยไม่มีหมายจับได้ หากเป็นกรณีที่แจ้งข้อกล่าวหาแล้ว แต่ผู้ต้องหายังไม่ได้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับและพนักงานสอบสวนเห็นว่าเหตุที่จะออกหมายจับได้ ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหานั้นไปศาลเพื่อให้ศาลออกหมายจับ แต่ผู้ต้องหาไม่ยอมไปศาลตามคำสั่งของพนักงานสอบสวน

๒.๓.๖ อำนาจจับของราษฎร ตามมาตรา ๗๕

ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ และความผิดซึ่งหน้านั้น ต้องได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๕)

ข้อสังเกต อำนาจในการจับของราษฎรนั้น เป็นข้อยกเว้นจึงมีน้อยกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ วรรคหนึ่ง) หรือกรณี que se presume เป็นความผิดซึ่งหน้า (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ วรรคสอง) ราษฎรจะจับได้เฉพาะกรณีที่ความผิดนั้นระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้เท่านั้น

ตัวอย่าง นายขาวราษฎรเห็นนายแดงขณะกำลังลักทรัพย์นายดำ นายขาวจับนายแดงได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๕ ประกอบกับมาตรา ๘๐ ตามตัวอย่างนี้ เป็นกรณีที่นายขาวเห็นนายแดงกำลังกระทำ (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ วรรคหนึ่ง) และความผิดฐานลักทรัพย์นั้นระบุอยู่ในบัญชีท้ายประมวลฯ ด้วย

ตัวอย่าง นายขาวราษฎรเห็นนายดำวิ่งไล่ตามหลังนายแดงพร้อมกับร้องว่า “ขโมยๆ” นายขาวจับนายแดงได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๕ ประกอบกับมาตรา ๘๐ ตามตัวอย่างนี้เป็นกรณีที่นายขาวเห็นนายแดง “ถูกไล่จับตั้งผู้กระทำ (ความคิด) โดยมีเสียงร้องเอะอะ” (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ วรรคสอง อนุมาตรา ๑) และความผิดฐานลักทรัพย์นั้นกระทำความผิดอยู่ในบัญชีท้ายประมวลฯ ด้วย

(๒) เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับขอความช่วยเหลือให้จับ (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒)

ตัวอย่าง ส.ต.ต.ขาวจะจับนายแดงตามหมายจับ นายแดงวิ่งหนี ส.ต.ต.ขาวจึงขอความช่วยเหลือจากนายเหลืองให้ช่วยจับนายเหลืองจับนายแดงได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ ทั้งนี้ แม้ว่าในตอนแรก ส.ต.ต.ฯ จะจับนายแดงในความผิดที่ไม่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลฯ ก็ตาม

ข้อสังเกต หากนายแดงต่อสู้ขัดขวางนายเหลื่องนายแดงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๘ เพราะนายเหลื่องเป็น “ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่” (ดูถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๘)

(๓) นายประกันหรือผู้เป็นหลักประกันจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๗

“มาตรา ๑๑๗ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำความผิดกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิดกล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วถึงก็ให้มิอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดและให้เจ้าพนักงานนั้นรีบจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น”

๒.๓.๗ สถานที่ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีข้อจำกัดในการจับ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม และมีการบัญญัติมาตรา ๘๑/๑ ขึ้นมาใหม่ ดังนี้

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๑ ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะทำได้ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน”

มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๘๑/๑ ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาท หรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินี พระตำหนักหรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก เว้นแต่

(๑) นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย อนุญาตให้จับ และได้แจ้งเลขานุการพระราชวัง หรือสมุหราชองครักษ์รับทราบแล้ว

(๒) เจ้าพนักงานผู้ถวายหรือให้ความปลอดภัยแด่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นผู้จับตามกฎหมายว่าด้วยองค์รักษ์ หรือตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบเกี่ยวกับการให้ความปลอดภัย ”

คำอธิบาย มาตรา ๘๑ ได้จำกัดอำนาจในการจับไม่ว่าจะโดยมีหมายจับ หรือไม่มีหมายจับก็ตาม โดยห้ามจับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะทำได้ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการ “ค้น” ในที่รโหฐาน

เหตุผลก็คือกฎหมายถือว่าการเข้าไปในที่รโหฐานนั้นเท่ากับเป็นการ “ค้น” ไปด้วยในตัวจึงต้องพิจารณาว่ามีอำนาจในการ “ค้น” ด้วยหรือไม่ควบคู่ไปด้วย จะพิจารณาเฉพาะอำนาจในการ “จับ” ตามหมายจับหรือจับได้โดยไม่ต้องมีหมายตามมาตรา ๘๘ อย่างเดียวไม่พอเพียง

อำนาจในการค้นนั้น โดยหลักก็ต้องค้นโดยมี “หมายค้น” ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๕ ระบุ “เหตุ ” ในการออกหมายค้นไว้ แต่ในบางกรณีก็สามารถค้นได้โดยไม่ต้องมี “หมายค้น”

ตัวอย่าง ส.ต.ต. ขวเห็นนายแดงขณะกำลังทำร้ายร่างกายนายดำภายในบ้านของนายเหลือง ส.ต.ต.ขวมีอำนาจเข้าไปในบ้านของนายเหลืองเพื่อจับนายแดงได้ การเข้าไปจับนายแดงในบ้านของนายเหลืองเป็นการกระทำโดยชอบ เพราะเหตุผลดังนี้

(๑) เป็นการจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับเพราะ ส.ต.ต.ขวเห็น “การกระทำความผิดซึ่งหน้า” ด้วยตาของตนเอง ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๘ อนุมาตรา ๑

(๒) แม้เป็นการจับภายในบ้านของนายเหลืองซึ่งเป็น “ที่รโหฐาน” (ดูนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๓)) ก็ไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑ เพราะเข้าข้อยกเว้นเนื่องจากมีอำนาจ “ค้น” โดยไม่มีหมายในที่รโหฐานนั้นได้ (ดูข้อ (๓) ต่อไป)

(๓) ส.ต.ต.ขวสามารถเข้าไปในที่รโหฐานนั้นโดยถือว่าการ “ค้นโดยไม่มีหมาย” ได้เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ (๒) ให้อำนาจกระทำได้

ตัวอย่าง ส.ต.ต.ขวได้รับมอบหมายให้จัดการจับนายแดงตามหมายจับ ส.ต.ต.ขวพบนายแดงกำลังนั่งเล่นอยู่ที่สนามหญ้าภายในบ้านของนายแดง ส.ต.ต.ขวมีอำนาจเข้าไปจับนายแดงภายในบ้านนั้นได้เพราะเหตุผลดังนี้

(๑) เป็นการจับตามหมายจับ

(๒) ไม่ขัดต่อมาตรา ๘๑ เพราะการเข้าไปในบ้านของนายแดง แม้จะเป็นการ “ค้น” ไปด้วยในตัว ก็เป็นการ “ค้น” โดยชอบเพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒(๕)

ให้อ่านากัน (เข้าไปในบ้าน) โดยไม่ต้องมีหมายค้นได้ เนื่องจากเป็นบ้านของนายแดงและผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน

ข้อสังเกต หาก ส.ต.ต.ชาวพบนายแดงกำลังนั่งคุยอยู่กับนายเหลืองในบ้านของนายเหลือง ส.ต.ต.ชาวจะเข้าไปจับทันทีไม่ได้ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑ ห้ามไว้เว้นแต่จะมีอำนาจ “ค้น” (อำนาจเข้าไปในบ้าน) อำนาจ “ค้น” โดยไม่มีหมายมีระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ อนุมาตรา ๑ ถึง ๕ ซึ่งตามตัวอย่างที่ยกไม่มีกรณีที่จะเข้ามาตรา ๘๒ อนุมาตรา ๑ ถึง ๕ อนุมาตราใดๆ เลย เช่นนี้ ส.ต.ต.ชาวต้องไปขอให้มีการออกหมายค้นเสียก่อนซึ่งมีเหตุที่จะออกหมายค้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๕ อนุมาตรา (๔) กล่าวคือ “เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ” หากมีหมายค้นแล้วก็เข้าไปจับนายแดงในบ้านของนายเหลืองได้

ข้อสังเกต ตามตัวอย่างข้างต้น หาก ส.ต.ต.ชาวเห็นนายม่วงคนใช้ของนายเหลือง กำลังทำร้ายร่างกายนายเขียวภริยาของนายม่วงในบ้านของนายเหลือง ส.ต.ต.ชาวเข้าไปจับนายม่วง โดยไม่ต้องมีหมายจับได้ โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑ เพราะ “ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน” แล้ว กล่าวคือสามารถ “ค้น” ในที่รโหฐานนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นเพราะปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒(๒)

เมื่อการเข้าไปในบ้านของนายเหลืองของ ส.ต.ต.ชาวถือเป็นการ “ค้น” โดยชอบ นอกจาก ส.ต.ต.ชาว จะจับนายม่วงโดยไม่ต้องมีหมายจับได้แล้วยังสามารถจับนายแดงในบ้านของนายเหลืองตามหมายจับนั้นอีกได้

สรุป มาตรา ๘๑ ที่ว่า “เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน” จึงหมายความว่าอย่างหนึ่งอย่างใดดังนี้

(๑) เว้นแต่เป็นการค้นโดยมีหมายค้น หรือ

(๒) เว้นแต่มีอำนาจค้นโดยไม่มีหมายค้น กล่าวคือเป็นกรณีค้นตามมาตรา ๘๒(๑) ถึง (๕) (การค้นโดยมีหมายค้นหรือโดยไม่มีหมายค้นในกรณีตามมาตรา ๘๒ นั้น หากกระทำการค้นในเวลากลางคืนก็จะต้องมีอำนาจค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๖ อีกด้วย เช่น เป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตามมาตรา ๘๖(๒)) หรือ

(๓) เว้นแต่จะได้เข้าไปในที่รโหฐานนั้น โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้ความยินยอมโดยสมัครใจ ซึ่งฎีกาที่ ๑๑๖๔/๒๕๔๖ (ฉบับที่กฤษฎีกานี้ด้วย) ได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานแล้วว่าไม่ถือว่าเป็นการค้นโดยมิชอบ

“ฎีกาที่ ๑๑๖๔/๒๕๔๖ เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอความยินยอมจาก น. มารดาจำเลย ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านที่เกิดเหตุก่อนทำการค้น แสดงว่าการค้นกระทำขึ้นโดยอาศัยอำนาจความยินยอมของ น. แม้การค้นจะกระทำโดยไม่มีหมายค้นที่ออกโดยศาลอนุญาตให้ค้นได้ ก็หาได้เป็นการค้นโดยมิชอบไม่ เมทแอมเฟตามีนที่เจ้าพนักงานตำรวจยึดได้จึงนำมาปรับปรุงประกอบคำรับสารภาพของจำเลยได้”

ข้อสังเกต ได้กล่าวมาแล้วว่าไม่ว่าจะเป็นการค้นที่รื้อฐานโดยมีหมายค้นหรือไม่มีหมายค้นก็ตาม หากเป็นเวลากลางคืนการค้นนั้นจะกระทำได้โดยชอบต้องเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๘๖ บัญญัติไว้ด้วย เช่น ต้องเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตามมาตรา ๘๖(๒) เป็นต้น มีข้อสังเกตว่าเมื่อฎีกาที่ ๑๑๖๔/๒๕๔๖ วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว จึงน่าจะต้องถือว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่รื้อฐานก็ให้ความยินยอมให้เข้าไปค้นในที่รื้อฐานในเวลากลางคืนได้ แม้ว่าจะไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๘๖ เช่น ไม่ใช่กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งก็ตาม

๒.๓.๘ ขั้นตอนในการจับ

๒.๓.๘.๑ ขั้นตอน “ขณะถูกจับ”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๓ ในการจับนั้นเจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับไว้แต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้นให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวาง หรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น”

ข้อสังเกต ในการแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ มีฎีกาที่ ๓๑๕-๓๒๐/๒๕๒๑ วินิจฉัยว่าตำรวจพบเห็นการกระทำ กรณีเป็นความผิดซึ่งหน้า และเมื่อเข้าจับกุมผู้ถูกจับได้ต่อสู้ขัดขวาง ไม่ตกอยู่ในบังคับที่จะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ วรรคหนึ่ง ตำรวจมีอำนาจจับกุมโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่าจะต้องถูกจับ จะถือว่าการจับกุมของตำรวจไม่เป็นการปฏิบัติตามหน้าที่หาได้ไม่

ข้อสังเกต มาตรา ๘๓ ที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่นี้ได้เปลี่ยนแปลงหลักการ ที่เกี่ยวกับขั้นตอนในชั้นจับกุมดังนี้

(๑) สั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ (ซึ่งเป็นการยกเลิกกฎหมายเดิมที่สั่งให้ผู้ถูกจับ ไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ) ในกรณีที่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ก็ให้นำไป ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยหลักก็คือพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ความผิดอาญา “ได้เกิด” (ดูมาตรา ๑๘ วรรคสาม) นั่นเอง เหตุผลที่ให้นำตัวไปยัง ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ก็เพื่อให้มีการสอบสวนผู้ต้องหาโดยเร็ว

(๒) เจ้าพนักงานผู้จับ ต้องแจ้ง “ข้อกล่าวหา” ให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับ ให้แสดงต่อผู้ถูกจับ

(๓) เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งด้วยว่า

(๓.๑) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะ ไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และ

(๓.๒) ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และ

(๓.๓) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบทนายและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

(๔) ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ ทราบถึงการจับกุมตามสมควรแก่กรณีหากผู้ถูกจับประสงค์เช่นนั้น เว้นแต่

(๓.๓.๑) ไม่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก หรือ

(๓.๓.๒) เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือ

(๓.๓.๓) ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

๒.๓.๘.๒ ขั้นตอน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๔ เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ โดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้วให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น

(๒) ในกรณีที่ราษฎรเป็นผู้จับ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวบันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ อีกทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ และให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญ เพื่อดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ และแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้วให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่ง แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘/๑ รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่งหรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้ง ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้น โดยเร็ว และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ ในการนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใดๆ จากผู้ถูกจับ

ในกรณีที่จำเป็นเจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งตามมาตรา นี้ก็ได้

ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา ๘๓ วรรคสองแก่ผู้ถูกจับ แล้วแต่กรณี”

ข้อสังเกต มาตรา ๘๓ เป็นขั้นตอนขณะถูกจับ ส่วนมาตรา ๘๔ เป็นขั้นตอน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ซึ่งกฎหมายที่แก้ไขใหม่ได้กำหนดหน้าที่ให้เจ้าพนักงานผู้จับและเจ้าพนักงานผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับดำเนินการหลายประการ

๒.๓.๕ คำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด “รับฟัง” ไม่ได้โดยเด็ดขาด

มาตรา ๘๔ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับ ได้ให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานแต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่งหรือตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี

(๑) ในชั้นจับกุม ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือ

(๒) ในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ข้อสังเกต มาตรา ๘๔ วรรคสี่ ไม่ให้รับฟังโดยเด็ดขาดโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้นแม้ว่า

(ก) เจ้าพนักงานจะแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิของผู้ถูกจับ ที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และสิทธิอื่นๆ แล้วก็ตาม และแม้ว่า

(ข) คำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดนั้น ผู้ถูกจับจะให้ถ้อยคำออกมาโดยสมัครใจเพียงใดก็ตาม

การที่มาตรา ๘๔ วรรคสี่ บัญญัติเช่นนี้ เท่ากับเป็นการคุ้มครองอย่างเต็มรูปแบบถึงสิทธิของผู้ถูกจับที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา เพราะเท่ากับว่าคำรับสารภาพของผู้ถูกจับกุม “ว่าตนได้กระทำความผิด” ในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับนั้น โดยผลของกฎหมายถือว่าเป็นถ้อยคำที่ให้ออกมาโดยไม่สมัครใจจึงรับฟังไม่ได้โดยเด็ดขาดแม้ว่าตามความเป็นจริงผู้ถูกจับกุมจะให้ถ้อยคำออกมาโดยสมัครใจเพียงใดก็ตาม กฎหมายก็ห้ามศาลมิให้รับฟัง ด้วยเหตุนี้หากผู้ต้องหาให้การปฏิเสธว่าตนได้กระทำความผิดในชั้นสอบสวนต่อพนักงานสอบสวนและให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณา ก็จะนำคำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ “ว่าตนได้กระทำความผิด” มาเป็นพยานหลักฐานส่วนหนึ่งในการลงโทษบุคคลนั้นมิได้

“ถ้อยคำอื่น” ในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับรับฟังได้หากมีการแจ้งให้ทราบสิทธิหากเป็น “ถ้อยคำอื่น” มาตรา ๘๔ วรรคสี่ วางเงื่อนไขไว้ว่าจะ “รับฟัง” ได้ก็ต่อเมื่อ

(๑) มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง แก่ผู้ถูกจับ หรือ

(๒) มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ

ข้อสังเกต การแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง และการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง คือ การแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่า

(๑) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และ

(๒) ถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

ข้อสังเกต การแจ้งตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง คือ การแจ้งสิทธิตามอนุมาตรา ๒ ของมาตรา ๘๔ โดยแจ้งเมื่อผู้ถูกจับมาถึงยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว (มาถึงสถานีตำรวจแล้ว) และผู้แจ้งคือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับ และจะต้องแจ้งก็ต่อเมื่อในชั้นจับกุมนั้นราษฎรเป็นผู้จับเท่านั้น หากในชั้นจับกุมเจ้าพนักงานเป็นผู้จับ มาตรา ๘๓ วรรคสอง บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งสิทธิดังกล่าวอยู่แล้ว ดังนั้น ในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจึงไม่ต้องแจ้งสิทธิสองประการดังกล่าวข้างต้นอีก เพราะจะเป็นการซ้ำซ้อน (ดูมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง อนุมาตรา ๒)

ส่วน “การแจ้งสิทธิ” ตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง หมายถึงการแจ้งสิทธิในชั้นจับกุมในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ (หากราษฎรเป็นผู้จับราษฎร ไม่มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิ)

ข้อสังเกต การแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง ต้องแจ้งสิทธิหลายประการมากกว่าการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ กรณีตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง นั้นยังต้องแจ้งเพิ่มเติมด้วยว่า

(๓) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

ข้อสังเกต ถ้อยคำอื่นของผู้ถูกจับกุมที่รับฟังได้ (หากมีการแจ้งสิทธิ) ตัวอย่างเช่น ผู้ถูกจับให้การรับสารภาพในขณะถูกจับกุม “ว่าตนเองได้กระทำความผิด” คำรับสารภาพดังกล่าว “รับฟังไม่ได้” โดยเด็ดขาด แม้ว่าจะมีการแจ้งสิทธิหรือเป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจเพียงใดก็ตาม อย่างไรก็ตาม “ถ้อยคำอื่น” ของผู้ถูกจับ เช่น ถ้อยคำที่กล่าวว่าได้นำปืนซึ่งเป็นอาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิดไปทิ้งไว้กลางทุ่งนา ถ้อยคำดังกล่าวนี้ยอมรับฟังได้ หากกล่าวออกมาเมื่อมีการแจ้งสิทธิครบถ้วนตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง (กรณีแจ้งสิทธิยังสถานที่ถูกจับ) และครบถ้วนตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง (กรณีแจ้งสิทธิยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน) แล้วแต่กรณีแล้ว

“ถ้อยคำอื่น” ก็รับฟังไม่ได้ แม้มีการแจ้งสิทธิหากให้ถ้อยคำโดยไม่สมัครใจ

ข้อสังเกต แม้มีการแจ้งสิทธิครบถ้วนตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง (ณ สถานที่ที่ถูกจับ) หรือตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง (ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน) แล้วแต่กรณี แล้วก็ตาม ก็มิได้หมายความว่า “ถ้อยคำอื่น” นั้น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้เสมอไป “ถ้อยคำอื่น” นั้นอาจจะรับฟังไม่ได้ หากผู้ถูกจับให้ถ้อยคำออกมาโดยไม่สมัครใจเพราะยังมีบทบัญญัติ “ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ ที่บัญญัติไว้ว่า

“พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยที่ผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา

บุ้เชญ หลอกลง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

ด้วยเหตุนี้ “ถ้อยคำอื่น” ตามมาตรา ๘๔ วรรคสี่ จะ “รับฟังได้” ก็เมื่อ

(๑) ต้องเป็นถ้อยคำที่ผู้ถูกจับกุมให้ออกมาโดยสมัครใจ ปราศจากการข่มขู่ จูงใจ หลอกลง ทรมาน ฯลฯ ใดๆ และ

(๒) แม้จะเป็นถ้อยคำที่ผู้ถูกจับกุมให้ออกมาโดยสมัครใจ ก็จะต้องเป็นถ้อยคำที่ให้ออกมาหลังจากที่มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง (ในชั้นจับกุม) หรือตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง (ในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน) แล้วแต่กรณีโดยครบถ้วนแล้ว

๒.๓.๑๐ อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ซึ่งรับตัวผู้ถูกจับ ในการควบคุมและปล่อยชั่วคราว

ได้มีการเพิ่มเติมมาตรา ๘๔/๑ โดยนำความมาจากวรรคสองของมาตรา ๘๔ เดิม โดยขยายความบางประเด็นให้ชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

“มาตรา ๘๔/๑ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งนั้น จะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้เป็นการจับโดยมีหมายของศาลให้รับดำเนินการตามมาตรา ๖๔ และในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่อาจส่งได้ในขณะนั้น เนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดและใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ ”

ข้อสังเกต มาตรา ๘๔/๑ บัญญัติให้ชัดเจนถึงกรณีที่จะต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล เช่น เป็นการจับโดยมีหมายจับ และจะต้องส่งตัวผู้ถูกจับไปยังศาลผู้ออกหมายตามบทบัญญัติในมาตรา ๖๔ เช่น เป็นการจับจำเลยซึ่งได้รับการปล่อยชั่วคราวแต่หลบหนีไม่มารับฟังการพิจารณาคดี หรือจับจำเลยตามหมายจับในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์และศาลประทับฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ได้นำตัวจำเลยมาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ หรือเป็นการจับกุม “พยาน” ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๑๑(๒) เป็นต้นกรณีเช่นนี้ หากไม่อาจส่งตัวผู้ถูกจับไปได้เนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ มาตรา ๘๔/๑ จึงให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับ มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการหรืออาจ “ปล่อยชั่วคราว” ผู้ถูกจับก็ได้ มาตรา ๘๔/๑ จึงเป็นการบัญญัติให้ชัดเพื่อยุติข้อสงสัยว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับตัวผู้ถูกจับไว้ในกรณีตามตัวอย่างนี้จะมีอำนาจที่จะปล่อยชั่วคราวหรือไม่

๒.๓.๑๑ สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่จะติดต่อกับบุคคลภายนอก และได้รับการดูแล

ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ ทวิ โดยเปลี่ยนเป็นมาตรา ๗/๑ ดังนี้

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗/๑ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือยังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้

- (๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (๒) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (๓) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (๔) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง”

ข้อสังเกต มาตรา ๗/๑ ให้สิทธิแก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่จะติดต่อกับบุคคลภายนอก และได้รับการดูแลตามสมควรมีข้อสังเกตว่าผู้ถูกจับและผู้ต้องหาอันที่จริงก็คือบุคคลเดียวกันเพราะเมื่อถูกจับแล้วก็ถือว่าตกเป็น “ผู้ต้องหา” กล่าวคือ เป็น “บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล” ตามนิยามใน มาตรา ๒(๒) ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา” โดยกฎหมายมิได้ใช้คำว่าค้นตัว ผู้ถูกจับ เป็นการแสดงให้เห็นว่าการจับก็คือการ “หาว่าได้กระทำความผิด” วิธีหนึ่งนั่นเอง ผู้ถูกจับจึงตกเป็น “ผู้ต้องหา” ทันทีที่ถูกจับ

มาตรา ๗/๑ วรรคหนึ่ง ให้สิทธิผู้ต้องหาแจ้งเองหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ผู้ใกล้ชิดทราบถึง (๑) การถูกจับกุม และ (๒) สถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗/๑ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) (๔)

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบถึงสิทธิต่างๆ ดังกล่าว “ในโอกาสแรก”

ฎีกาที่ ๒๐๑๕/๒๕๔๗ วินิจฉัยว่าการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับให้ต้องระบุไว้ในบันทึกคำให้การชั้นสอบสวน

๒.๓.๑๒ ผลของการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗/๑ กำหนดไว้

หากเจ้าพนักงานฝ่าฝืนมาตรา ๗/๑ เช่น เมื่อผู้ถูกจับขอร้องแล้วแต่ก็ไม่แจ้งให้ผู้ใกล้ชิดผู้ถูกจับทราบถึงการถูกจับ หรือแจ้งล่าช้า หรือไม่แจ้งให้ทราบถึงสิทธิต่างๆ ตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือแจ้งล่าช้า หรือแจ้งทันทีแต่ประการใดการใช้สิทธิต่างๆ ของผู้ถูกจับผลของการไม่ปฏิบัติตามคือ

(๑) ผลในทางกฎหมายอาญา เจ้าพนักงานอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ หากการไม่ปฏิบัติตามนั้นได้กระทำไป “เพื่อให้เกิดความเสียหาย” แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ผลในทางกฎหมายแพ่งหากผู้ถูกจับได้รับความเสียหาย ก็อาจฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำไปในการปฏิบัติหน้าที่ได้ (มาตรา ๕ ของ พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕)

(๒) ผลในทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ มิได้บัญญัติให้ศาลไม่รับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหาที่ให้ต่อพนักงานสอบสวนหลังจากที่เจ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานต้องกระทำซึ่งต่างจากกรณี มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติชัดเจนว่าหากพนักงานสอบสวนไม่กระทำผลก็คือถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก็รับฟังไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ศาลก็อาจใช้บทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ ไม่รับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหาได้เพราะถือว่าถ้อยคำนั้นเป็น “พยานบุคคล” ที่เกิดขึ้น “โดยมิชอบประการอื่น” นั่นเองในกรณีเช่นนี้ศาลไม่น่าจะใช้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ยกฟ้อง (โดยถือว่าอัยการไม่มีอำนาจฟ้องเพราะไม่มีการสอบสวนคดีนั้นเนื่องจากการสอบสวนไม่ชอบ) เหตุผลที่ศาลไม่น่าจะใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ เพราะในกรณีใกล้เคียงกันคือ มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย กฎหมายที่แก้ไขใหม่บัญญัติให้ศาลไม่รับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหาในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่แจ้งสิทธิหรือไม่ดำเนินการต่างๆ ด้วยเหตุนี้ การที่เจ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ๗/๑ สภาพบังคับในทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาควรเป็นอย่างเดียวกัน กล่าวคือ หากมีการสอบสวนผู้ต้องหาโดยไม่ให้ผู้ต้องหาได้มีโอกาสติดต่อกับคนใกล้ชิดหรือไม่รักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อผู้ต้องหาเจ็บป่วย ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก็จะใช้รับฟังไม่ได้โดยผลของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖

๒.๓.๑๓ การรับฟังถ้อยคำของผู้ถูกจับในขณะที่ถูกจับหรือในขณะที่ถูกนำตัวไปที่ทำการของพนักงานสอบสวน

ตัวอย่าง นายแดงถูกตำรวจจับตามหมายจับในความผิดฐานฆ่านายดำตายโดยเจตนา นายแดงรับสารภาพในขณะที่ถูกจับว่า “ตนเป็นผู้ฆ่านายดำ” โดยใช้ปืนยิงและ “นำไปทิ้งที่ห้องนอนที่บ้าน”

ประเด็นก็คือ พยานหลักฐานใดที่รับฟังได้

(๑) คำรับสารภาพว่านายแดงฆ่านายดำโดยใช้ปืนยิงรับฟังไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๔ วรรคสี่ แม้จะมีการแจ้งสิทธิและให้คำรับสารภาพโดยสมัครใจก็ตาม

(๒) ถ้อยคำที่ว่าเอาปืนไปไว้ในห้องนอนเป็น “ถ้อยคำอื่น” จะรับฟังได้ก็ต่อเมื่อมีการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง (กรณีแจ้งสิทธิขณะถูกจับ) หรือแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง (กรณีแจ้งสิทธิยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน) และต้องเป็นถ้อยคำที่ให้ออกมาโดยสมัครใจอย่างแท้จริงด้วย

หมายเหตุ แม้แจ้งสิทธิครบถ้วนแต่ถ้าให้ถ้อยคำออกมาโดยไม่สมัครใจ เช่น ถูกข่มขู่ “ถ้อยคำอื่น” ก็รับฟังไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖

๒.๓.๑๔ ผลของการจับโดยไม่ชอบ

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จับ

(๑) ผู้ที่จะถูกจับกระทำการโต้ตอบการจับโดยอ้างป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ ได้

ตัวอย่าง ฎีกาที่ ๑๐๓๕/๒๕๓๖ คำว่าเจ้าบ้านตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๒ (๕) หมายความว่าผู้เป็นหัวหน้าของบุคคลที่พักอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้นและรวมตลอดถึงคู่สมรสของผู้เป็นหัวหน้าเท่านั้น เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้รับผิดชอบในการครอบครองบ้านและปกครองผู้อยู่อาศัยในบ้านหลังนั้น ไม่รวมถึงผู้อยู่อาศัยในบ้านหลังนั้นทุกคนในบ้านเกิดเหตุมีบิดามารดาของจำเลย จำเลยและน้องสาวพักอาศัยอยู่ในสำเภาทะเบียนบ้านระบุว่าบิดาจำเลยเป็นหัวหน้า มีชื่อจำเลยอยู่ในฐานะเป็นบุตร จำเลยจึงมีได้อยู่ในฐานะเป็นเจ้าบ้าน การที่ผู้เสียหายกับพวกซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจจะเข้าไปทำการจับกุมจำเลยในบ้านดังกล่าว จึงต้องมีหมายค้นให้ถูกต้องเสียก่อนทั้งผู้เสียหายกับพวกมิใช่เจ้าพนักงานตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น(หมายเหตุประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๒ ที่แก้ไขใหม่ “ยกเลิก” หลักนี้ไปแล้ว) ดังนั้นเมื่อผู้เสียหายกับพวกเข้าทำการจับกุมโดยไม่มีหมายค้นจึงเป็นการจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการจับกุมโดยไม่มีอำนาจ จำเลยจึงชอบที่จะป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากภัยอันตรายอันเกิดจากการจับกุมโดยไม่ชอบเช่นนี้ได้ หากจำเลยชกต่อยผู้เสียหายก็เป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนพอสมควรแก่เหตุและไม่เป็นความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่และทำร้ายร่างกาย

ข้อสังเกต ศาลเท่านั้นที่มีอำนาจออกหมายค้น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะออกหมายค้นด้วยตนเองต่อไปอีกไม่ได้แล้ว การค้นที่รื้อฐานโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จึงต้องมี “หมายค้น” ที่ออกโดยศาล เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๒ อนุมาตรา ๑ ถึง ๕

(๒) ผู้จะถูกจับต่อสู้ขัดขวางไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๘

ตัวอย่าง ฎีกาที่ ๑๐๔๑/๒๕๐๖ ข้อเท็จจริงคือ ส.ต.อ. คำเห็นนายแดงกำลังนั่งกินข้าวอยู่ในร้านอาหาร ส.ต.อ. คำจำได้ว่านายแดงคือผู้ที่ทำร้ายร่างกายนายม่วงเมื่อสองวันที่ผ่านมา ส.ต.อ. คำจึงแสดงตนเข้าไปจับกุมนายแดง นายแดงต่อสู้ขัดขวางการจับกุม นายแดงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๘ เพราะจะมีความผิดได้ต้องเป็นการต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงาน “ในการปฏิบัติกรตามหน้าที่” กล่าวคือเป็นการเข้าจับกุมโดยมีอำนาจเข้าจับกุมได้ การจับกุมของ ส.ต.อ.คำ ไม่มีหมายจับและไม่เข้าข้อยกเว้นให้จับได้โดยไม่มีหมายจับตามมาตรา ๗๘ อนุมาตรา ๑ ถึง ๔ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้ จึงเป็นการจับกุมโดยไม่มีอำนาจผู้ที่ต่อสู้ขัดขวางก็ไม่มีผิดตามมาตรา ๑๓๘

(๓) ผู้จับมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๐

ตัวอย่าง ฎีกาที่ ๑๐๘๕/๒๕๐๒ กำนัน ไม่มีอำนาจสั่งให้ผู้ใหญ่บ้านจับคนไปส่งอำเภอในข้อหากระทำความผิดทางอาญาโดยไม่มีหมายจับ เมื่อผู้ใหญ่บ้านกระทำตามคำสั่งของกำนัน จึงมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๐

(๔) ผู้จับอาจมีความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกจับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ได้

ตัวอย่าง ฎีกาที่ ๔๒๔๓/๒๕๔๒ จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเข้าทำการจับกุมผู้เสียหายที่ได้ก่อการทะเลาะวิวาทก่อนหน้านั้น แต่เหตุแห่งการทะเลาะวิวาทได้ยุติลงแล้ว เหตุวิวาทยังไม่ชัดเจนว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิด ไม่ใช่การกระทำความผิดซึ่งหน้าโดยมีคู่กรณีกับผู้เสียหายชี้ให้จับแต่มิได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบ อีกทั้งไม่ใช่กรณีที่มิเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดมาแล้วจะหลบหนี จำเลยซึ่งไม่มีหมายจับไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะจับผู้เสียหาย จำเลยจับผู้เสียหายโดยไม่แจ้งข้อหาไม่ทำบันทึกจับกุมไม่ส่งมอบตัวให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกลับนำไปควบคุมที่ด่านตรวจ ซึ่งเจตนาจำเลยว่าการกระทำโดยโกรธแค้นแสดงอำนาจเพื่อข่มขู่กลั่นแกล้งผู้เสียหายให้เดือดร้อนเสียหาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กระทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องรุนแรงต่อความรู้สึกของประชาชนไม่มีเหตุที่จะรอลงโทษ ศาลฎีกาพิพากษายืนตามคำพิพากษาลงจำคุกจำเลย ๑ ปี

(๕) ผู้ถูกจับมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๕

(๖) พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นอันสืบเนื่องมาจากการจับที่ไม่ชอบจะ “รับฟัง” ไม่ได้

ตัวอย่าง ส.ต.ต. ขาวได้จับนายแดงโดยไม่มีหมายจับและไม่ใช้กรณีที่จะจับได้ โดยไม่มีหมายจับ การจับจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อจับแล้วได้ค้นตัวนายแดงโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แม้จะพบของผิดกฎหมายโดยหลักแล้ว ก็จะใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันแก่นายแดงไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ แม้การค้นจะกระทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แต่การค้นนั้นก็สืบเนื่องมาจากการจับที่ไม่ชอบ

อย่างไรก็ตาม ศาลไทยอาจไม่ยึดถือหลักนี้โดยเคร่งครัดโดยเทียบเคียงได้จากฎีกาที่ ๕๐๐/๒๔๙๔ ซึ่งวินิจฉัยว่า แม้คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนจะรับฟังไม่ได้เพราะถูกจงใจให้รับสารภาพแต่พยานวัตถุที่ได้มาจากการที่จำเลยนำพนักงานไปค้นประกอบคำรับสารภาพ พยานวัตถุนั้นรับฟังลงโทษจำเลยได้ประกอบกับพยานบุคคลอื่นๆ

(๓) การจับโดยไม่ชอบทำให้การคุมขังต่อเนื่องจากการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายตามไปด้วย ผู้ถูกคุมขังมีสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๐ ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งปล่อยตัวได้

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๐ เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกคุมขังในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อยตัวคือ

(๑) ผู้ถูกคุมขังเอง

(๒) พนักงานอัยการ

(๓) พนักงานสอบสวน

(๔) ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี

(๕) สามิ ภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง เมื่อได้รับคำร้องดังนั้น ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่เป็นที่พอใจแก่ศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมายให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที”

(๘) หากการจับไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับแม้ผู้ถูกจับหลบหนีจากการควบคุมตัวก็ไม่มีผลความผิดฐานหลบหนีที่คุมขัง

๒.๓.๑๕ การจับโดยไม่ชอบไม่มีผลกระทบต่อการสอบสวนและการฟ้องคดี

ตัวอย่าง ส.ต.ต. ขาวได้จับนายแดงโดยไม่มีหมายจับและไม่มีเหตุให้จับได้โดยไม่มีหมายจับ เมื่อจับแล้วได้นำตัวนายแดงส่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน เมื่อสอบสวนแล้วพนักงานสอบสวนทำความเห็นควรส่งฟ้องเสนอพนักงานอัยการ พนักงานอัยการออกคำสั่งฟ้อง เช่นนี้ แม้การจับจะไม่ชอบแต่ก็ไม่มีผลกระทบต่อการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ฎีกาที่ ๔๕๕/๒๕๐๐ และฎีกาที่ ๒๗๗๕/๒๕๔๔ ศาลฎีกาได้กล่าวไว้ในฎีกาที่ ๔๕๕/๒๕๐๐ ดังนี้

ศาลฎีกาได้พร้อมกันประชุมใหญ่ปรึกษาคดีแล้ว เห็นว่าคดีนี้ได้มีการสอบสวนแล้วโดยชอบ พนักงานอัยการย่อมมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลได้สำหรับการกระทำของจำเลย

๒.๓.๑๖ การจับในที่สาธารณะในเวลากลางคืน

การจับในที่สาธารณะในเวลากลางคืนจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ต้องพิจารณาดังนี้

(๑) มีอำนาจจับหรือไม่

อำนาจจับโดยมีหมายจับคู่เหตุออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ และอำนาจจับโดยไม่มีหมายจับคู่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘ อนุมาตรา ๑-๔ ตามที่กล่าวมาแล้ว

(๒) มีอำนาจค้นในที่สาธารณะหรือไม่ กฎหมายถือว่าการเข้าไปในที่สาธารณะคือการ “ค้น” จึงต้องมีอำนาจในการค้นควบคู่กันไปด้วย มิฉะนั้นก็ไม่มีอำนาจจับในที่สาธารณะ (คู่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑)

อำนาจค้นโดยมีหมายค้นคู่เหตุออกหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๕ และอำนาจค้นโดยไม่มีหมายค้นคู่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒

(๓) มีอำนาจค้นในที่สาธารณะในเวลากลางคืนหรือไม่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๖ กำหนดให้การค้น (ไม่ว่าจะมีหมายค้นหรือค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น) ต้องกระทำในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น ๓ ประการตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๖

ข้อสังเกต แม้ไม่เข้าข้อยกเว้น เช่น ไม่ใช้กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตามมาตรา ๘๖(๒) หากเจ้าของที่สาธารณะให้ความยินยอมโดยสมัครใจให้เข้าไปค้นที่สาธารณะในเวลากลางคืนได้ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นการค้นที่ไม่ชอบ (เทียบฎีกาที่ ๑๖๔/๒๕๔๖) แม้ฎีกานี้จะไม่มีประเด็นเรื่องการค้นในเวลากลางคืนก็น่าจะเทียบเคียงได้ว่าหากเจ้าของที่สาธารณะให้ความยินยอมโดยสมัครใจให้ค้นที่สาธารณะในเวลากลางคืนได้ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นการค้นที่ไม่ชอบเช่นกัน

๒.๔ บทบัญญัติเกี่ยวกับการค้น

ผู้มีอำนาจในการค้นคือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่วนราษฎรไม่มีอำนาจในการค้น

๒.๔.๑ การค้นโดยมีหมายค้น

(๑) การค้นในกรณีใดจึงต้องมีหมายค้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๗ ได้กำหนดให้การค้นในที่รโหฐานเพื่อ “หาตัวคน” หรือ “หาสิ่งของ” ต้องมีคำสั่งหรือหมายค้น เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๒

ข้อสังเกต ส่วนการค้นบุคคลใดที่สาธารณะสถาน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๓ ให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จะค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายต่างกับการ “จับ” ซึ่งต้องมี “หมายจับ” แม้จะจับในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่ข้อยกเว้นให้จับโดยไม่ต้องมีหมายจับ (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๗ ซึ่งบัญญัติระบุบางมาตราที่เป็นข้อยกเว้นให้จับได้ หรือค้นได้โดยไม่ต้องมีหมาย)

(๒) ผู้มีอำนาจออกหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๗

(๓) กระบวนการในการออกหมายค้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง (ที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่) ซึ่งมีการเพิ่มเติมวรรคสาม และวรรคสี่ด้วย เพื่อให้กระบวนการในการออกหมายค้นดำเนินไปได้โดยไม่ชักช้า

ข้อสังเกต หากหมายค้นระบุเลขที่ของบ้านที่ค้นผิดไป เช่น บ้านที่ค้นคือหมายเลข ๕๔/๓ แต่หมายค้นระบุเป็นเลขที่ ๕๓/๓ ฎีกาที่ ๑๓๒๘/๒๕๔๔ วินิจฉัยว่าหมายค้นไม่เสียไป

๒.๔.๒ เหตุออกหมายค้น

มาตรา ๖๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา

(๒) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(๔) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

(๕) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

มาตรา ๖๕ แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติเหตุที่จะออกตาม อนุมาตรา ๒ สิ่งที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย หมายความว่า ได้มาโดยผิดกฎหมายโดยตรง เช่น ทรัพย์สินของผู้เสียหายที่ต้องหาไปขโมยมาแต่ไม่รวมถึงทรัพย์สินซึ่งได้มาโดยผิดกฎหมายโดยทางอ้อม เช่น ขโมยเงินมาแล้วเอาเงินไปซื้อรถยนต์ รถยนต์ที่ซื้อมาจากเงินที่ขโมยมานั้น ไม่ใช่ของที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย

สิ่งของที่ “ตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด” เช่น อาวุธที่นายแดงเตรียมไว้จะใช้ ในการทำร้ายนายดำหรืออุปกรณ์ที่นายแดงตระเตรียมไว้ในการจี้แะรถยนต์ของนายดำ สิ่งของเหล่านี้ หากอัยการมีคำขอ ศาลก็มีอำนาจ “ริบ” ได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ อนุมาตรา ๑ โดยอัยการจะขอให้ศาลริบก็ต่อเมื่ออัยการขอให้ศาลดำเนินการเรียกประกันตัวคนแก่ผู้จะก่อเหตุร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๖

อนุมาตรา ๔ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นายแดงซึ่งทรัพย์สินนายดำและหลบซ่อนตัวอยู่ในบ้านของนายขาว พนักงานสอบสวน ต้องการจับนายแดงเพื่อนำตัวมาดำเนินคดี จะต้องดำเนินการดังนี้

(๑) ให้มีการออกหมายจับนายแดงเสียก่อน

(๒) ต้องให้ “ศาล” ออกหมายค้นบ้านของนายขาว เพื่อพบตัว “นายแดง” ซึ่งมีหมายให้จับ เมื่อมีทั้งหมายค้นและหมายจับควบคู่กันไปแล้วจึงจะดำเนินการ “เข้าไปค้น” และ “จับ” นายแดงในบ้านของนายขาวได้

พนักงานสอบสวนจะขอให้ศาลออก “หมายค้น” บ้านของนายขาวเพื่อ “พบ” และ จับตัวนายแดงโดยไม่มีการออก “หมายจับ” นายแดงไม่ได้ ศาลจะออกหมายค้นเพื่อ “พบ” และ จับตัวนายแดงให้แก่พนักงานสอบสวนก็เฉพาะต่อเมื่อพนักงานสอบสวนมี “หมายจับ” ตัวนายแดง อยู่ก่อนแล้ว (หรืออาจจะขอให้ศาลออกทั้งหมายค้นบ้านของนายขาวเพื่อจับตัวนายแดงพร้อมๆ กับ ออกหมายจับตัวนายแดงก็ได้)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๕ อนุมาตรา ๔ บัญญัติไว้สอดคล้อง กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๐ การบัญญัติบังคับให้ต้องมีทั้ง “หมายค้น” และ “หมายจับ” ในกรณีเช่นนี้ก็เพื่อเป็นการ “กลั่นกรอง” ให้แน่ใจถึงสองครั้ง กล่าวคือ

(๑) มีเหตุอันควรสงสัยว่านายแดงได้กระทำความผิดจริงๆ และ

(๒) มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะพบตัวนายแดงในบ้านของนายขาวได้จริงๆ

เหตุผลก็เพราะการค้นเป็นการกระทบกระเทือนเสรีภาพในการอยู่อาศัยในเคหสถาน ของผู้ถูกค้นเคหสถานจึงต้องมีหมายค้น ส่วนการจับก็เป็นการกระทบกระเทือนเสรีภาพในการเคลื่อนไหว

ร่างกายจึงต้องมีหมายจับควบคุมกันไปด้วย การค้นและการจับเป็นการกระทบกระเทือนเสรีภาพของ “ผู้ทรงสิทธิ” แตกต่างกัน จึงต้องการกลั่นกรองหรือตรวจสอบถึงสองชั้น

๒.๔.๓ ผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายค้น

มาตรา ๘๗ ที่แก้ไขใหม่ มีข้อความดังนี้

“มาตรา ๘๗ ในกรณีที่ค้นโดยมีหมาย เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทน ซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป เท่านั้น มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น”

๒.๔.๔ การค้นโดยไม่มีหมายค้น

หลักเกณฑ์

“มาตรา ๘๒ ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียง หรือพฤติการณ์อื่นใด อันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(๔) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐาน พิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนื่องจากการ เน้นซุกซ่อนจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(๕) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมิใช่หมายจับหรือจับ ตามมาตรา ๗๘

การใช้อำนาจตาม (๔) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนา บันทึกรการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้ สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานเหตุผล และผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป”

อนุมาตรา ๑ เป็นการให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จะเข้าไปในที่ รโหฐานนั้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นเพื่อเป็นการ “ป้องกัน” การกระทำความผิดหรือเพื่อ “จับกุม”

ผู้กระทำความผิดเมื่อมี “เสียงร้องให้ช่วย” เช่น ร้องว่า “ช่วยด้วยๆ” หรือ “ขโมยๆ” หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

อนุมาตรา ๒ ความผิดซึ่งหน้านั้น ต้องปรากฏซึ่งหน้าเจ้าพนักงานผู้ค้น ไม่ใช่ซึ่งหน้าบุคคลอื่นแล้วมาบอกกล่าวต่อเจ้าพนักงานอีกทอดหนึ่ง ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ในฎีกาที่ ๔๘๑/๒๔๕๑ ว่าเจ้าพนักงานต้องเห็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าด้วยตนเอง “ความผิดซึ่งหน้า” อาจจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือ พ.ร.บ. อื่นๆ ที่มีโทษในทางอาญาก็ได้

อนุมาตรา ๓ ตัวอย่าง นายแดงวิ่งไล่ตามนายดำมาติดๆ พร้อมกับร้องว่า “ขโมย” ส.ต.ต.ขาว พบเหตุการณ์จึงวิ่งไล่ตามจับนายดำไปทันที หากนายดำหลบหนีเข้าไปในบ้านตน หรือบ้านของผู้ใดก็ตาม ส.ต.ต.ขาว เข้าไปในบ้านนั้นโดยทันทีได้ ถือว่าเป็นการ “ค้น” บ้านนั้นโดยชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ อนุมาตรา ๓ เพราะนายดำได้กระทำความผิดซึ่งหน้า (ในประเภท “ถือว่าได้กระทำความผิดซึ่งหน้า” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ วรรคสอง อนุมาตรา ๑) และขณะที่ถูกไล่จับได้หนีเข้าไปในบ้านหลังดังกล่าวหรือถึงแม้ว่า ส.ต.ต.ขาว จะไม่ได้เห็นนายดำวิ่งเข้าไปในบ้านหลังนั้นด้วยตนเองก็ตาม แต่เชื่อมั่นว่าต้องไปหลบอยู่ในบ้านหลังนั้นแน่นอน เพราะเมื่อเลี้ยวมุมถนนนายดำก็หายตัวไปและมีบ้านหลังนั้นอยู่เพียงหลังเดียว

หลักการไล่ติดตามโดยกระชั้นชิดนี้ เป็นหลักสากลที่ยอมให้ติดตามเข้าไปค้นในที่รโหฐานได้เรียกกันว่าหลัก “hot pursuit”

อนุมาตรา ๔ ได้บัญญัติว่า “มีพยานหลักฐานตามสมควร” แทนที่จะใช้คำว่า “มีความสงสัยตามสมควร” ตามกฎหมายเดิม นอกจากนั้นยังเพิ่มเหตุที่จะค้นได้กว้างขวางมากกว่ากฎหมายเดิม เพราะครอบคลุมถึงสิ่งของที่

- (๑) มีไว้เป็นความผิด
- (๒) ได้มาโดยการกระทำความผิด
- (๓) ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- (๔) อาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิด

นอกจากนั้น กฎหมายใหม่ยังเพิ่มเติมคำว่า “ทำลาย” ด้วยในตอนท้ายของอนุมาตรา ๔ เพื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

อนุมาตรา ๕ ตัวอย่าง ร้อยตำรวจโทแดงมีหมายจับนายดำเห็นนายดำนั่งอยู่ในบ้านของนายดำในเวลากลางวัน ร้อยตำรวจโทแดง “เข้าไป” ในบ้านของนายดำเพื่อจับนายดำตามหมายจับได้เป็นการ “จับ” ที่ชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑ เพราะ “ได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน” แล้ว กล่าวคือ การ “เข้าไป” ในบ้าน

ของนายคำอันถือว่าการ “คั่น” บ้านของนายคำนั้น ร้อยตำรวจโทแดงได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันว่าด้วยการ “คั่น” แล้ว บทบัญญัตินี้ดังกล่าวคือ มาตรา ๕๒ (๕) นั่นเอง

ตัวอย่าง สิบตำรวจโทขาวขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่หน้าบ้านของนายเหลือง เห็นนายเหลืองกำลังใช้มีดแทงนายแดงในบ้านของนายเหลืองในเวลากลางวัน สิบตำรวจโทขาว “เข้าไป” ในบ้านของนายเหลืองเพื่อจับนายเหลืองได้ เป็นการจับที่ชอบด้วยมาตรา ๘๑ เพราะมีอำนาจจับโดยไม่มีหมายเนื่องจากเป็นการ “กระทำความผิดซึ่งหน้า” ตามมาตรา ๗๘ (๑) และมีอำนาจ “เข้าไป” ในบ้านของนายเหลืองอันถือว่าการ “คั่น” อำนาจในการ “คั่น” ดังกล่าวคือ อำนาจมาตรา ๕๒ (๕) นั่นเอง (ตรงตามมาตรา ๕๒ (๕) บัญญัติไว้ว่าเมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้านและจับตามมาตรา ๗๘) นอกจากนั้นยังเข้าไปจับได้โดยอาศัยมาตรา ๕๒ (๒) ด้วยเช่นกัน

๒.๔.๕ เจ้าพนักงานต้องทำสิ่งใดบ้างในการค้นที่รโหฐานเพื่อหา “สิ่งของ”

มาตรา ๕๗ ระบุถึงการค้นที่รโหฐานเพื่อหา “ตัวคน” หรือหา “สิ่งของ” ซึ่งมาตรา ๑๐๒, ๑๐๓, ๑๐๔ ได้บัญญัติถึงสิ่งต่างๆ ที่เจ้าพนักงานจะต้องทำ นอกจากนั้น มาตรา ๕๒ วรรคสอง ยังบัญญัติเพิ่มเติมข้อความขึ้นมาใหม่ กำหนดให้เจ้าพนักงานผู้ค้นต้องดำเนินการในกรณีการค้นหาสิ่งของตามมาตรา ๕๒ (๔) ดังนี้

(๑) ผู้ค้นต้องส่งมอบ

(๑.๑) สำเนาบันทึกการตรวจค้น

(๑.๒) สำเนาบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น

(๑.๓) บันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือ

โดยมอบให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้

(๒) รับรายงานเหตุผลของการค้น และผลของการค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

อนุมาตรา ๕ กฎหมายยอมให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเข้าไป “คั่น” ในบ้านนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น หากการเข้าป่านั้นเพื่อจะจับ “เจ้าบ้าน” โดยมีหมายจับหรือจับโดยไม่มีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘ เนื่องจากผู้จะต้องถูกจับนั้นเป็นเจ้าบ้าน

คำว่า “เข้าบ้าน” ฎีกาที่ ๑๐๓๕/๒๕๓๖ หมายความว่า ผู้เป็นหัวหน้าของบุคคลที่พักอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น และรวมตลอดถึงคู่สมรสของผู้เป็นหัวหน้าด้วย แต่ไม่รวมถึงผู้อยู่อาศัยในบ้านหลังนั้นทุกคน

๒.๔.๖ การค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืน

โดยหลักแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการค้นโดยมีหมายหรือไม่มีหมาย จะต้องกระทำในเวลากลางวันเท่านั้น จะทำในเวลากลางคืนได้เฉพาะตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๖ บัญญัติไว้เท่านั้น ซึ่งมีบทบัญญัติดังนี้

“มาตรา ๘๖ การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตกมิช้อยกเว้นดังนี้

(๑) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

(๒) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้

(๓) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

หมายเหตุ หากตามสำเนาบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี เจ้าพนักงานตำรวจไปตรวจค้นจับกุมที่บ้าน ส. เวลา ๑๘.๐๒ นาฬิกา แสดงว่าลงมือตรวจค้นตั้งแต่วันที่ ๑๘.๐๒ นาฬิกา ซึ่งยังเป็นเวลากลางวัน เมื่อยังไม่เสร็จจึงมีอำนาจตรวจค้นจับกุมต่อไปในเวลากลางคืนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๖ (๑)

ข้อสังเกต ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๖ ห้ามค้นที่รโหฐานเวลากลางคืนโดยหลักศาลจึงไม่อาจออกหมายค้นให้ทำการค้นในเวลากลางคืนได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น เช่น เป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตามมาตรา ๘๖ (๒) อย่างไรก็ตาม หมายค้นที่ออกให้ค้นในเวลากลางวันนั้น เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติตามหมายค้นอาจค้นในเวลากลางคืนก็ได้หากเข้าข้อยกเว้นต่างๆ ตามที่มาตรา ๘๖ ได้ระบุไว้

๒.๔.๗ วิธีการค้นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

การค้นโดยมีหมายค้นหรือค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น (เช่น กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ กฎหมายได้กำหนดวิธีการให้เจ้าพนักงานผู้ค้นต้องกระทำ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง การค้นในที่รโหฐานก่อนลงมือค้นให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนและเท่าที่สามารถจะทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครองของผู้นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อย “สองคน” ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน อย่างไรก็ตาม การไม่

ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้ศาลฎีกาก็มิได้ถือว่าเป็นการค้นที่มีชอบ โดยฎีกาที่ ๓๕๕/๒๕๑๕ วินิจฉัยว่า กรณีที่บุคคลในครอบครัวเป็นคนตาบอดทั้งสองข้างและหูหนวก ซึ่งไม่สามารถ “รู้” และ “เห็น” การค้นได้ การที่เจ้าพนักงานเชิญบุคคลอื่นอีกเพียงหนึ่งคนมาเป็นพยานในการค้นโดยไม่อาจหาบุคคลอื่นใดมาเป็นพยานในการค้นมากกว่านั้นได้ ถือว่าเป็นการค้นที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๒ แล้ว

มาตรา ๑๐๓ บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ค้นได้นั้น ต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้ อย่างไรก็ตาม ฎีกาที่ ๘๓๗/๒๕๔๓ วินิจฉัยว่า การที่เจ้าพนักงานมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๓ กล่าวคือ ไม่ได้บันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและสิ่งของที่ค้นได้ มิได้หมายความว่าจะไม่ได้รับฟังว่าได้ค้นของกลางได้ ณ ที่รื้อฐานนั้น หากโจทก์มีพยานบุคคลยืนยันว่าของกลางนั้นค้นได้ ณ ที่รื้อฐานซึ่งเป็นของจำเลย ก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานลงโทษจำเลยได้

๒.๔.๘ การเข้าไปจับใน “ที่รื้อฐาน”

ได้อธิบายแล้วในเรื่องการจับว่า หากเข้าไปจับในที่รื้อฐานจะต้องมีอำนาจ “เข้าไป” ในที่รื้อฐานนั้นด้วยจึงจะเป็นการจับที่ชอบ กฎหมายถือว่า การ “เข้าไป” ในที่รื้อฐานนั้นก็เสมือนหนึ่งเป็นการ “ค้น” ที่รื้อฐานนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะต้องมีอำนาจ “ค้น” ที่รื้อฐานนั้นจึงจะมีอำนาจจับในที่รื้อฐานนั้นได้ หากไม่มีอำนาจ “ค้น” ในที่รื้อฐานการจับก็ไม่ชอบแม้จะจับตามหมายจับก็ตาม (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑)

๒.๔.๙ การค้นบุคคลในที่สาธารณะสถาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑ มีหลักการไว้ดังนี้

(๑) ผู้มีอำนาจในการค้น คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ไม่มีอำนาจค้น

(๒) เหตุที่จะค้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครอง

(๒.๑) เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด

(๒.๒) ได้มาโดยการกระทำความผิด หรือ

(๒.๓) มีไว้เป็นความผิด

ข้อสังเกต หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองอันเป็นสิ่งของที่ “ได้ใช้” ในการกระทำความผิดก็จะค้นตามมาตรา ๘๑ นี้ไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ก็เป็นเหตุออกหมายค้นตามมาตรา ๖๕ (๒) แต่การค้นตัวบุคคลเพื่อหาสิ่งของในตัวบุคคลนั้น ในกรณีที่บุคคลนั้นอยู่ในที่สาธารณะสถานไม่มีการออกหมายค้น เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๐ (๔) (ค) มุ่งหมายให้ออกหมายค้นกรณีที่เป็นที่ค้นสถานที่อันเป็นที่รื้อฐาน “เพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของ” (ดูประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง) เท่านั้น ไม่มีกรณีที่จะออกหมายค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสถานเพื่อหาสิ่งของในตัวบุคคลนั้น

หากเจ้าพนักงานผู้ค้นต้องการได้สิ่งของที่ “ได้ใช้” ในการกระทำความผิดก็อาจจะต้องจับเสียก่อนแล้วทำการค้นตัวผู้ถูกจับโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ ก็ได้ เพราะการค้นตัวผู้ถูกจับหลังจากการจับแล้วจะค้นโดยอาศัยเหตุใดๆ ก็ได้ กรณีการค้นตามมาตรา ๘๓ เป็นเรื่องของการ “ค้นก่อนจับ” ส่วนมาตรา ๘๕ เป็นเรื่องของการ “จับแล้วค้น”

(๓) ข้อจำกัดอำนาจในการค้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ มีหลักเกณฑ์ว่าต้องมี “เหตุอันควรสงสัย” (reasonable suspicion) ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๘๓ หากการค้นเริ่มต้นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามที่มาตรา ๘๓ ระบุไว้ถือว่าเป็นการค้นโดยไม่ชอบพยานหลักฐานที่ได้มาก็จะ “รับฟัง” ไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖

๒.๔.๑๐ การค้นบุคคลในที่สาธารณะ

(๑) หากเป็นการค้นโดยมีหมายค้น เช่น หมายค้นระบุให้ค้นหาสิ่งของในบ้านของนายแดง หากเจ้าพนักงานตำรวจผู้ค้นพบนายดำอยู่ในบ้านหลังนั้นและ “มีเหตุควรสงสัยว่า” นายดำเอาสิ่งของที่ต้องการพบซุกซ่อนในร่างกายของนายดำ เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวนายดำได้ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง ให้อำนาจไว้

(๒) หากเป็นการค้นโดยไม่มีหมายค้น เช่น ค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ (๔) กล่าวคือเมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่ “ได้มา” โดยการกระทำความผิดอยู่ในบ้านของนายแดง และนายแดงกำลังจะเคลื่อนย้ายสิ่งของนั้น เช่นนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมเข้าไปค้นบ้านของนายแดงโดยไม่มีหมายค้นได้ แต่เมื่อเข้าไปแล้วได้พบนายดำในบ้านนั้น และสงสัยว่านายดำจะนำสิ่งของนั้นซุกซ่อนในร่างกาย ก็มีอำนาจค้นตัวนายดำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง ให้อำนาจไว้

๒.๔.๑๑ การค้นอันสืบเนื่องมาจากการจับ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ ให้อำนาจเจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาได้ อำนาจค้นดังกล่าวก็เพื่อ

(๑) ให้ผู้จับมีความปลอดภัย มิฉะนั้นผู้ถูกจับอาจนำอาวุธที่ซุกซ่อนภายในตัวออกมาทำร้ายผู้จับได้ หรือ

(๒) เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดที่ค้นนั้น

ตัวอย่าง ส.ต.ต.ขาวจับนายดำตามหมายจับในความผิดฐานหมิ่นประมาทที่นายดำกระทำต่อนายแดง เมื่อจับแล้ว ส.ต.ต.ขาวมีอำนาจค้นตัวนายดำได้แม้ว่าการกระทำความผิด

ฐานหมิ่นประมาทจะไม่มีพยานหลักฐานใดๆ ที่จะค้นพบได้ในตัวของนายคำก็ตาม แต่ ส.ต.ต.ชาว ก็มีอำนาจค้นตัวนายคำได้เพื่อความปลอดภัยของ ส.ต.ต.ชาวเพราะนายคำอาจมีอาวุธซ่อนอยู่และอาจนำออกมาทำร้าย ส.ต.ต.ชาว ผู้จับก็ได้

หากการค้นนั้น แม้กระทำให้ไปเพื่อความปลอดภัยของผู้จับก็ตามหากเผชิญไปพบของผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติดอยู่ในกระเป๋ากางเกงของนายคำ ยาเสพติดนั้นก็นำมาใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันแก่นายคำในความผิดฐานครอบครองยาเสพติดได้ แม้ว่าในตอนแรกจะเป็นการจับในความผิดฐานหมิ่นประมาท และการค้นอันเนื่องมาจากการจับนั้นกระทำให้โดยมุ่งหมายเพียงแต่เพื่อให้ผู้จับปลอดภัยก็ตาม

ข้อสังเกต การค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ เป็นกรณี “ค้นหลังจับ” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “จับแล้วค้น” ส่วนการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ เป็นกรณีที่ค้นแล้วจึงพบของผิดกฎหมายในความครอบครองเจ้าหน้าที่ผู้ค้นจึงทำการจับจึงเป็นกรณี “ค้นแล้วจับ”

๓. ความรู้เกี่ยวกับหมายค้น

๓.๑ หลักกฎหมาย

๓.๑.๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๕) ได้บัญญัติว่า “หมายอาญา” หมายถึง หนังสือของการที่ออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ จ้างคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้น รวมทั้งสำเนาหมายจับหรือหมายค้น อันได้รับรองว่าถูกต้องและคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจน สำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗

๓.๑.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้.....”

ที่รโหฐาน หมายถึง สถานที่ใดๆ ที่ประชาชนทั่วไปไม่มีความชอบธรรมที่เข้าไปได้ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับที่สาธารณะสถาน หรืออาจเรียกได้ว่า “ที่ส่วนตัว” นั่นเอง

๓.๒ ผู้มีอำนาจออกหมายค้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๘ ได้บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับประธานฎีกา”

ดังนั้น ผู้ที่มีอำนาจในการออกหมายค้นในที่นี้คือผู้พิพากษาในแต่ละศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นๆ เท่านั้น โดยเป็นไปตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘

๓.๓ การร้องขอออกหมายค้นต่อศาล

๓.๓.๑ การร้องขอหมายค้นในกรณีปกติ (ข้อ ๘ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

การร้องขอให้ออกหมายค้นให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการค้น การร้องขอให้ออกหมายค้นที่เกี่ยวกับคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้ร้องขอต่อศาลอาญา ศาลอาญารธนบุรี ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลจังหวัด หรือศาลแขวงที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น แต่เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ใดมีความพร้อมที่จะออกหมายค้นตามข้อบังคับนี้ และได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อการนั้นแล้ว ก็ให้ร้องขอหมายค้นต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งนั้นได้ด้วย

การร้องขอหมายค้นที่เกี่ยวกับคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลชำนาญพิเศษ ให้ร้องขอต่อศาลชำนาญพิเศษที่มีเขตอำนาจชำระคดีนั้น แต่ถ้าจะทำการค้นในเขตจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร ให้ร้องขอต่อศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นได้ด้วย

การดำเนินการขอหมายค้นต้องร้องขอหมายค้นจากศาลอาญา ศาลอาญารธนบุรี ศาลอาญากรุงเทพใต้ หรือศาลจังหวัดอื่นใดที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ที่จะดำเนินการค้น แล้วแต่กรณี ดังนั้น ผู้ดำเนินการจึงจำเป็นต้องตรวจสอบสถานที่ที่จะทำการตรวจค้นว่า อยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลใด

ข้อสังเกต ในปัจจุบันนี้ได้มีการออกพระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๙ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๙ โดยมีผลทำให้ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนง กลายเป็นศาลจังหวัด แต่ขณะนี้ศาลทั้งสี่แห่งยังมิได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัด จนกว่าจะได้การประกาศโดยพระราชกฤษฎีกาอีกครั้งหนึ่งก่อน

ดังนั้น ในการดำเนินการควรมีการตรวจสอบด้วยว่าศาลทั้งสี่แห่งได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้วหรือยัง เนื่องจากมีความเกี่ยวพันถึงเขตอำนาจของศาลที่จะทำการออกหมายค้น

๓.๓.๒ การร้องขอหมายค้นในกรณีพิเศษ

(๑) การร้องขอหมายค้นต่อศาลอาญาในกรณีที่ทำการค้นนอกเขตอำนาจศาลอาญามีรายละเอียดดังนี้

(๑.๑) เจ้าพนักงานผู้จะทำการค้นนอกเขตอำนาจศาลอาญาจะร้องขอให้ออกหมายค้นต่อศาลอาญาได้ต่อเมื่อเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง และการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจจะเกิดความล่าช้าเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ (ข้อ ๒๕ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา) และ

(๑.๒) ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับเก้าขึ้นไป ในกรณีผู้ร้องขอเป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่พลตำรวจตรีขึ้นไป (ข้อ ๒๖ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา) และ

(๑.๓) คำสั่งของศาลอาญาในการอนุญาตให้ออกหมายหรือยกคำร้องต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนเป็นองค์คณะ และจะเป็นผู้พิพากษาประจำศาลได้ไม่เกินหนึ่งคน (ข้อ ๒๗ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

(๒) การร้องขอหมายค้น โดยทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

(๒.๑) ต้องเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วน และมีเหตุอันควรที่ทำให้ผู้ร้องไม่สามารถไปพบผู้พิพากษาได้เท่านั้น จึงจะสามารถร้องขอต่อผู้พิพากษาโดยทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสม เพื่อขอให้ศาลออกหมายค้นได้ (ข้อ ๒๘ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

(๒.๒) ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับแปดขึ้นไป ในกรณีผู้ร้องขอเป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจเอกขึ้นไป (ข้อ ๒๙ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

(๒.๓) หากการร้องขอหมายค้นสามารถทำให้ปรากฏหลักฐานเป็นหนังสือได้ ให้ดำเนินการทำคำร้องพร้อมแสดงเหตุแห่งความจำเป็นเร่งด่วน และเหตุที่ไม่สามารถไปพบผู้พิพากษาได้ พร้อมข้อมูลและพยานหลักฐานรวมทั้งเอกสารต่างๆ ตามข้อ ๑๐ และ ๑๑ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา โดยจัดส่งให้ผู้พิพากษาทางโทรสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยต้องระบุรหัสประจำหน่วย หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขโทรสาร รหัสสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือรหัสสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น สำหรับติดต่อผู้ร้องขอ (ข้อ ๓๐ (๑) แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

(๒.๔) เมื่อดำเนินการตาม (๒.๓) แล้ว ให้ผู้ร้องขอโทรศัพท์ไปยังผู้พิพากษาทันที เพื่อตอบข้อซักถาม โดยผู้พิพากษาคัดลอกคำของผู้ร้องขอหมาย รหัสประจำหน่วย และลงลายมือชื่อใส่ซองปิดผนึกไว้ (ข้อ ๓๐ (๑) แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

(๒.๕) หากการร้องขอหมายไม่สามารถทำให้ปรากฏหลักฐานเป็นหนังสือได้ ให้ผู้พิพากษาคัดลอกบันทึกถ้อยคำของผู้ร้องขอหมาย รหัสประจำหน่วย และลงลายมือชื่อใส่ซองปิดผนึกไว้ (ข้อ ๓๐ (๒) แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

๓.๔ วิธีการร้องขอให้ศาลออกหมายค้น

๓.๔.๑ คุณสมบัติผู้ร้องขอให้ศาลออกหมายค้น (มาตรา ๕๕ วรรคสอง แห่งประมวลวิธีพิจารณาความอาญา และข้อ ๕ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น ซึ่งจะร้องขอให้ศาลออกหมายค้น จะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจเกี่ยวข้องกับการสืบสวนหรือสอบสวนคดีที่ได้ร้องขอมหาหมายนั้น และต้องพร้อมที่จะมาให้ผู้พิพากษาสอบถามก่อนออกหมายค้น

ในกรณีพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่นเป็นผู้ร้องขอมหาหมายค้น ต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับสามขึ้นไป ในกรณีตำรวจต้องมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

ดังนั้น กรณีพนักงานของสำนักงาน กทช. จะดำเนินร้องขอให้ศาลออกหมายค้นได้นั้น จึงต้องเป็นพนักงานปฏิบัติการตั้งแต่ระดับกลางซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.วิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ พร้อมต้องได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ จากเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

๓.๔.๒ เหตุที่ศาลจะออกหมายค้น (ตามมาตรา ๖๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

(๑) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณา เช่น ในการสืบสวนทราบว่าในสถานที่ที่จะทำการค้นมีซึ่งเครื่องวิทยุคมนาคมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้อง หรือชั้นพิจารณาคดีได้

(๒) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

(๒.๑) กรณีมีไว้เป็นความผิด เช่น ทราบว่ามีเครื่องวิทยุคมนาคมที่ไม่ได้รับใบอนุญาต ซุกซ่อนอยู่ เป็นต้น

(๒.๒) กรณีได้มาโดยผิดกฎหมาย เช่น เป็นสิ่งของที่ได้มาโดยการลักทรัพย์ หรือวิธีการหนึ่งวิธีการใดอันมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

(๒.๓) กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด เช่น มีเครื่องวิทยุคมนาคมไว้ในความครอบครองและมีความประสงค์จะใช้งานเครื่องวิทยุคมนาคมดังกล่าว โดยที่ตนไม่มีใบอนุญาต เป็นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๐/๒๕๔๒ เมื่อเป็นการค้นเพื่อพบและยึดยาเสพติด ซึ่งเป็นสิ่งที่มีไว้เป็นความผิด การออกหมายค้นจึงได้กระทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๕ (๒) และไม่จำเป็นต้องออกหมายจับบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา มาตรา ๗๐ แต่อย่างไร เมื่อตรวจค้นและพบว่าจำเลยมีเฮโรอินและเมทแอมเฟตามีนไว้ในความครอบครอง ซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้าเจ้าพนักงานตำรวจจึงมีอำนาจจับจำเลยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘ (๑)

- (๓) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
- (๔) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ มีข้อสังเกตว่า หมายค้นที่ได้ออกเพื่อพบและจับบุคคลนั้นจะออกได้แต่เฉพาะมีหมายจับบุคคลนั้นด้วย
- (๕) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

๓.๔.๓ รายละเอียดคำร้องขอให้ศาลออกหมายค้น (ข้อ ๑๑ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ)

(๑) ต้องระบุลักษณะสิ่งของที่ต้องการหาและยึด หรือชื่อตัว ชื่อสกุล รูปพรรณ อายุของบุคคลที่ต้องการหา และสถานที่ที่จะค้น ระบุบ้านเลขที่ ชื่อตัว ชื่อสกุล และสถานะของเจ้าของหรือผู้ครอบครองเท่าที่ทราบ หากไม่สามารถระบุบ้านเลขที่ที่จะค้นได้ ให้ทำแผนที่ของสถานที่ที่จะค้นในและบริเวณใกล้เคียงแทน

(๒) ต้องระบุเหตุที่จะออกหมายค้น โดยเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๕ (ตามที่ได้อ้างไว้แล้วใน ๓.๔.๒) พร้อมแนบสำเนาเอกสารซึ่งสนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายค้น

(๓) แนบบทพิมพ์ของหมายค้น (รูปแบบตามที่ศาลกำหนด) ที่กรอกข้อความครบถ้วนแล้ว พร้อมสำเนา รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกคำร้องทุกข์ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ เป็นต้น มาท้ายคำร้อง

ในทางปฏิบัติจะใช้แบบฟอร์มดังต่อไปนี้ ในการดำเนินการขอหมายค้น

- (๓.๑) คำร้องขอหมายค้น
- (๓.๒) รายงานกระบวนการพิจารณาศาล
- (๓.๓) หมายค้นพร้อมสำเนาหมายค้น
- (๔) ต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ว่าบุคคลหรือสิ่งของที่จะค้นหาอยู่ในสถานที่ที่จะค้นและประกอบด้วยอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (ข้อ ๑๕ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ)

(๔.๑) กรณีค้นหาสิ่งของ

(๔.๑.๑) สิ่งของนั้นจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา หรือ

(๔.๑.๒) สิ่งของนั้นมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๔.๑.๓) สิ่งของนั้นเป็นซึ่งสิ่งต้องยึดของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

(๔.๒) กรณีค้นหาตัวบุคคล

(๔.๒.๑) บุคคลนั้นถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือ

(๔.๒.๒) บุคคลตามหมายจับ

(๔.๓) พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุอันควรออกหมายค้นให้รวมถึง (ข้อ ๑๓ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

(๔.๓.๑) ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวน เช่น บันทึกการสอบสวน บันทึกถ้อยคำของสายลับ ข้อมูลที่ได้จากรายงานของแหล่งข่าวของเจ้าพนักงานที่ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าสังเกตการณ์ของเจ้าพนักงานที่ได้ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น

(๔.๓.๒) ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ หรือเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือตรวจพิสูจน์ของกลาง เครื่องมือตรวจลายนิ้วมือ เป็นต้น

(๔.๓.๓) ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(๔.๓.๔) ข้อมูลที่ได้จากหนังสือของพนักงานอัยการเรื่องให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา

๓.๔.๔ วิธีการยื่นคำร้อง

(๑) กรณียื่นคำร้องในเวลาปกติ

ให้ผู้ร้องหรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้ร้อง นำคำร้องพร้อมเอกสาร ประกอบตามข้อ ๑๐ หรือ ๑๑ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา ใส่ซองปิดผนึกประทับตรา “ลับ” ยื่นต่อศาลที่ขอออกหมายค้น

เมื่อได้รับของคำร้องให้เจ้าหน้าที่ศาลลงเลขรับไว้บนซองและลงสารบบไว้โดยไม่ต้องเปิดซอง แล้วนำซองคำร้องเสนอต่อผู้พิพากษาซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็ว (ตามข้อ ๑๒ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

(๒) กรณียื่นคำร้องขอหมายค้นนอกเวลาปกติ

ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการขอหมายค้นในเวลาปกติ โดยให้ผู้พิพากษาซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล เป็นผู้รับผิดชอบในการสั่ง และให้ผู้พิพากษามาประจำอยู่ที่ศาลแต่หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจมาอยู่ที่ศาลได้ ผู้พิพากษาจะต้องอยู่

ในพื้นที่ที่สามารถติดต่อเพื่อเสนอคำร้องได้โดยสะดวกในกรณีนี้ ผู้ร้องขอหมายค้นอาจนำคำร้องไปยื่นขอหมายค้นต่อผู้พิพากษาที่ได้รับมอบหมายได้โดยตรงก็ได้โดยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศาลประจำอยู่ที่ศาลนั้น เพื่อขอทราบสถานที่ที่จะนำคำร้องขอหมายค้นไปยื่นและให้เจ้าหน้าที่ศาลผู้นั้นแจ้งให้ผู้พิพากษาทราบโดยเร็ว (ข้อ ๑๓ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

๓.๔.๕ การรายงานผลการปฏิบัติการตามหมายค้น (ตามข้อ ๒๓ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา)

เมื่อได้จัดการตามหมายค้นแล้ว ให้บันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้นว่าจัดการตามหมายได้หรือไม่ แล้วส่งบันทึกไปยังศาลที่ออกหมายโดยเร็วแต่ต้องไม่ช้ากว่า ๑๕ วัน นับแต่วันจัดการตามหมาย ทั้งนี้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ตามหมายค้นจะร้องขอให้ศาลออกหลักฐานการตรวจค้น พร้อมสำเนาทะเบียนการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการค้นนั้นให้ก็ได้

ให้ศาลกำชับให้มีการปฏิบัติการตามข้อ ๒๓ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกาอย่างเคร่งครัด และเพื่อประโยชน์ในการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาสำหรับการพิจารณาคำร้องขอให้ออกหมายให้แต่ละศาลจัดทำสถิติข้อมูลการปฏิบัติตามหมายจับและหมายค้นของแต่ละหน่วยงาน ที่ยื่นคำขอร้องขอออกหมายแจ้งให้ผู้พิพากษาในศาลทุกคนทราบทุกเดือน

๔. การสิ้นสุดคดีโดยเปรียบเทียบปรับ

๔.๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ ได้บัญญัติว่า

“คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(๒) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(๓) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(๔) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว”

๔.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๘ ได้บัญญัติว่า

“ความผิดตามมาตรา (2)(3) และ (4) แห่งมาตราก่อน ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุกให้มีอำนาจเปรียบเทียบดังนี้

(1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควรแต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้ว ไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(2) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นสมควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน”

๔.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๓) ได้บัญญัติว่า

“สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้

(๓) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา ๓๗”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้ สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับเมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา ๓๗ ซึ่งได้แก่กรณีการ “เปรียบเทียบปรับ” ตามที่บัญญัติหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ใน มาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ อันเป็นการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้บังคับการฝ่ายบริหารลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด (ปรับ) ถือว่าเป็นการยกเว้นหลักทั่วไปที่ว่า ศาลยุติธรรมเท่านั้นที่จะมีอำนาจลงโทษอาญา อันได้แก่โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ หรือริบทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อให้คดีบางคดีต้องนำขึ้นสู่ศาลโดยไม่จำเป็น เป็นการทำให้คดีสิ้นสุดลงได้ในเบื้องต้นโดยศาลฎีกากล่าวไว้ในฎีกาที่ ๑๑๐๐/๒๕๑๖ ว่า “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ มีความมุ่งหมายที่จะให้คดีเล็กๆ น้อยๆ มีทางเลิกกันได้ในชั้นสอบสวน”

ทั้งนี้ ขอให้สังเกตด้วยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ (๑) ไม่ใช่เรื่องการเปรียบเทียบปรับ เพราะเป็นเรื่องที่ผู้กระทำความผิดยอมรับโทษโดยเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา เช่น ความผิดฐานวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๘๖ เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับเต็มจำนวน ๕๐๐ บาท แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณาคดีก็เป็นอันเลิกกันมีผลตามมาตรา ๓๙ (๓)

หมายเหตุ หากคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวนั้น มีเอกชนเป็นผู้เสียหาย หากผู้กระทำความผิดเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงแล้ว คดีอาญาก็เลิกกันโดย “ผู้เสียหาย” ไม่ต้องให้ความยินยอมเพราะ

กรณีนี้ไม่ใช่ “การเปรียบเทียบปรับ” ซึ่งผู้เสียหายต้องยินยอมด้วยนั้นคือกรณีตามมาตรา ๓๗ (๒) (๓) และ (๔) เท่านั้น

หากผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมเสียค่าปรับดังกล่าว และถูกดำเนินคดียังศาลแล้ว กฎหมายอาญาก็ยังเปิดช่องให้ผู้ต้องหาจะสามารถชำระค่าปรับเพื่อให้คดีอาญาระงับไปได้อยู่ โดยเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๕ “ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ต้องหาที่กระทำความผิดนำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป”

๔.๔ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเปรียบเทียบปรับ

ประเภทความผิดที่เปรียบเทียบปรับได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ (๒) , (๓) และ (๔))

(๑) ความผิดที่เป็นลหุโทษ โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐๒ ได้บัญญัติว่า “ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่านี้มาด้วยกัน” จึงเห็นได้ว่ามาตรา ๑๐๒ นี้ ครอบคลุมไปถึงความผิดทุกประเภทที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ

ตัวอย่าง ความผิดฐานกระทำความผิดโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐ เป็นความผิดลหุโทษ พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้

(๒) คดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

(๓) ความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยก็ตาม หากสามารถลงโทษปรับสถานเดียวได้และเป็นโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ก็สามารถเปรียบเทียบปรับได้

ผู้เปรียบเทียบปรับ คือ พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ (๒) บัญญัติไว้ นอกจากนั้น พ.ร.บ. การเปรียบเทียบคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๔ ยังได้บัญญัติไว้ด้วยในทำนองเดียวกัน โดยมีความว่า

มาตรา ๔ ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีนั้น มีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับก็คือพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐

อย่างไรก็ตาม หากความผิดตามข้อ (๑) หรือข้อ (๒) ที่กล่าวข้างต้นเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ผู้เปรียบเทียบปรับนอกจากพนักงานสอบสวนแล้ว มาตรา ๓๗ (๓) ยังให้อำนาจนายตำรวจประจำท้องที่ ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ด้วย มีข้อสังเกตว่า หากเป็นความผิดต่อกฎหมายภาษีอากรตามที่กล่าวในข้อ (๓) ข้างต้น นายตำรวจตำแหน่งสารวัตร ซึ่งมีได้เป็นพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ

๔.๕ การเปรียบเทียบปรับตามกฎหมายอื่นซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทลงโทษในทางอาญา

นอกจากการเปรียบเทียบปรับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ (๒) และ (๓) อันเป็นหลักทั่วไปแล้ว กฎหมายอื่นๆ ที่มีบทลงโทษในทางอาญายังอาจมีบทบัญญัติกำหนดให้มีการเปรียบเทียบปรับไว้เป็นพิเศษ กฎหมายลักษณะเช่นนี้มีมากมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติวิฤตกรรม พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๒๑ ซึ่งบัญญัติว่า

“ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกไปอนุญาต มีอำนาจทำการเปรียบเทียบได้”

ข้อสังเกต เมื่อผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบ คดีก็เลิกกันตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และก็ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ (๔) ด้วยเช่นกัน อันมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ (๓)

๔.๖ วิธีเปรียบเทียบปรับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๘

หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรรับโทษจำคุก ก็ให้กำหนดค่าปรับ ซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระโดยผู้ต้องหาต้องยินยอมด้วย (เพราะเป็นการลงโทษโดยฝ่ายบริหารไม่ใช่ฝ่ายตุลาการและการเปรียบเทียบปรับโดยชอบทำให้คดีอาญาลดลง ไม่มีกรณีที่จะโต้แย้งได้อีก) แต่ต้องไม่เกิน ๑๕ วัน คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

คดีมีค่าทดแทน เช่น ค่ารักษาพยาบาลเพราะถูกรถชนบาดเจ็บ ให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกันด้วย แล้วทำการเปรียบเทียบปรับซึ่งมีผลทำให้คดีอาญาลดลง หากผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าทดแทน ผู้เสียหายก็ต้องไปฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหาก ไม่กระทบต่อการเปรียบเทียบปรับ เพราะถือว่าคดีอาญาลดลงไปแล้ว อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหน้าที่ไม่กำหนดจำนวนค่าทดแทน แต่เปรียบเทียบปรับไปอย่างเดียว คดีอาญาก็เลิกกัน และเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีผลพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๒๔๑๑/๒๕๒๖)

คดีอาญาที่มีการเปรียบเทียบปรับโดยชอบแล้วจะเลิกกันไปอย่างสมบูรณ์ เมื่อพนักงานสอบสวนส่งบันทึกการเปรียบเทียบปรับนั้นไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและ

พนักงานอัยการให้ความเห็นชอบในการเปรียบเทียบปรับนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้มีการตรวจสอบการเปรียบเทียบปรับ โดยองค์กรอื่น (ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสี่) เมื่อพนักงานอัยการให้ความเห็นชอบแล้วจึงจะถือว่าคดีเลิกกัน ตามมาตรา ๓๗ และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตาม มาตรา ๓๕ (๓)

ข้อสังเกต บันทึกรการเปรียบเทียบปรับที่จะต้องส่งให้พนักงานอัยการตรวจสอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสี่ นั้น หมายถึงกรณีที่ผู้เปรียบเทียบปรับ คือพนักงานสอบสวนหากเป็นการเปรียบเทียบปรับโดยบุคคลหรือคณะกรรมการตามกฎหมายพิเศษอื่นๆ ก็ไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสี่ ที่จะต้อง ส่งให้พนักงานอัยการตรวจสอบอีกแต่อย่างใด

การเปรียบเทียบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผลคือคดีอาญาไม่เลิกกันตามมาตรา ๓๗ และ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องไม่ระงับตามมาตรา ๓๕ (๓)

ตัวอย่าง นาย ก. เสพสุราจนมีเมามาและประพาดู่นวายในงานพิธีทางศาสนา เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗ และลหุโทษ มาตรา ๓๗๘ เป็นกรรมเดียวผิด กฎหมายหลายบท ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๐ ต้องลงโทษ “บทหนัก” คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗ ซึ่งอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗ ไม่อาจเปรียบเทียบปรับตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ (๒) หรือ (๓) ได้ หากพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบ ปรับจำเลยในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๘ อันเป็นความผิดลหุโทษ การเปรียบเทียบปรับ ก็ไม่ชอบ เพราะคดีนี้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจำเลยได้คดีจึงยังไม่ “เลิกกัน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องจำเลยในความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗ ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๐๐/๒๕๖๖) และจะฟ้องในความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๘ ด้วยก็น่าจะได้ เพราะการเปรียบเทียบปรับในความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๘ นั้นเป็นการไม่ชอบ คดีจึงยังไม่เลิกกัน และ สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๘ ก็ยังไม่ระงับหากโจทก์ไม่ประสงค์จะฟ้องจำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗ แต่เลือกจะฟ้องตามกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๘ ศาลก็น่า จะลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๘ ได้

ตัวอย่าง นาย ก. ขับรถยนต์บรรทุก ๑๐ ล้อ ไปตามถนน รถเกิดเสีย นาย ก. จอดรถ บนถนนในเวลากลางคืน โดยมีได้เปิดไฟหรือใช้แสงสว่างตามสมควร นายข. ขับรถยนต์บรรทุกอีกคันหนึ่ง มาชนกระแทกด้านท้ายรถของนาย ก. นาย ค. ที่โดยสารมาในรถของนาย ข. ตกลงจากรถได้รับอันตราย แก่ร่างกาย นาย ก. มีความผิดตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก มาตรา ๕๖ (ฐานรถเสียแล้วไม่นำรถให้พ้น ทางเดินรถโดยเร็วที่สุด ซึ่งมีโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท) และผิดมาตรา ๖๑ (ฐานไม่เปิดไฟหรือ

ใช้แสงสว่าง ซึ่งมีโทษปรับตั้งแต่สองร้อยถึงห้าร้อยบาท) และผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐ ความผิดต่างๆ เหล่านี้ พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้ แต่เนื่องจากการกระทำความผิดเป็นความผิดหลายบท ต้องเปรียบเทียบปรับตามบทหนัก คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐ แต่พนักงานสอบสวนกลับเปรียบเทียบปรับตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก มาตรา ๖๑ เป็นเงิน ๒๐๐ บาท ถือว่าการเปรียบเทียบปรับไม่ชอบ คดีจึงไม่เลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ นาย ก. จึงถูกอัยการฟ้องต่อศาลตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก มาตรา ๕๖, ๖๑ และ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่านาย ก. มีความผิดทุกบท ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐ ซึ่งเป็นบทหนัก โดยจำคุก ๑ เดือน รับสารภาพลดหนึ่งในห้า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๒๔ วัน (ฎีกาที่ ๑๕๑๓/๒๕๓๒)

ข้อสังเกต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๐ การกระทำความผิดผิดกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษ “บทหนัก” ผู้มีอำนาจลงโทษไม่ว่าจะเป็นศาลหรือพนักงานสอบสวน (ในกรณีมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ) หรือคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ ไม่มีดุลยพินิจที่จะลงโทษใน “บทเบา”

ตัวอย่าง ฎีกาที่ ๒๔๔๕/๒๕๔๐ จำเลยขับรถในขณะเมาสุราและโดยประมาท หรือนำพาคนเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน เป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจำเลยในความผิดฐานขับรถโดยประมาท ตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๓ (๔), ๑๕๗ ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษเบากว่าความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุรา เพื่อให้ความผิดทั้งหมดเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ ได้ แม้ว่าพนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบปรับไปแล้วก็ไม่ชอบ คดีไม่เลิกกัน ศาลยังคงมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุรา ตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๓ (๒), ๑๖๐ วรรคสาม ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดได้

ข้อสังเกต ข้อเท็จจริงตามฎีกาที่ ๒๔๔๕/๒๕๔๐ ข้างต้น พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับอยู่แล้ว ตามบรรทัดฐานของฎีกาที่ ๑๑๐๐/๒๕๑๖ (ตามตัวอย่างที่ ๑) เพราะความผิดบางบทมีอัตราโทษเกินอำนาจที่จะเปรียบเทียบปรับได้อยู่แล้ว

ตัวอย่าง นาย ก. ถูกนาย ข. ทำร้ายจึงไปแจ้งความ พนักงานสอบสวนผู้รับแจ้งความโทรศัพท์สอบถามไปยังโรงพยาบาลที่นาย ก. ไปให้แพทย์ตรวจรักษาได้ความว่า ถูกทำร้ายเพียงมีรอยฟกช้ำ จึงแจ้งข้อกล่าวหาว่านาย ข. ทำร้ายร่างกายนาย ก. ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๑ อันเป็นความผิดลหุโทษ นายคำให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนจึงทำการเปรียบเทียบปรับนาย ข. ๒๐๐ บาท นาย ก. และนาย ข. ยินยอม ต่อมา

ปรากฏว่าหลังจากนั้นในวันเดียวกัน นาย ก. เกิดอาการมีนศีรษะและอาเจียนกลับไปให้แพทย์ที่โรงพยาบาลเดิมตรวจใหม่ จึงพบว่าสมองได้รับกระทบกระเทือนและมีเลือดคั่ง ต้องรักษานานประมาณ ๓๐ วัน โดยเป็น “ผล” จากการถูกนาย ข. ทำร้ายในตอนแรก เช่นนี้ นาย ก. มีสิทธิฟ้องนาย ข. ในความผิดฐานทำร้ายรับอันตรายสาหัสตาม มาตรา ๒๕๗ ได้ ทั้งนี้ เพราะการที่นาย ข. ทำร้ายนาย ก. มิใช่การกระทำความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๑ เสียแล้ว การกระทำของนาย ข. ต่อมา นาย ก. จึงไม่อาจทำการ “เปรียบเทียบปรับ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ อันจะทำให้คดี “เลิกกัน” และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ (๓) ได้อย่างใด นาย ก. จึงมีสิทธิดำเนินคดีกับนาย ข. โดยการฟ้องนาย ข. เป็นจำเลยในการกระทำความผิดดังกล่าวได้ (ฎีกาที่ ๓๕๔/๒๕๔๑)

เมื่อคดีอาญาลงกันตาม มาตรา ๓๗ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ (๓) หากมีคดีไปถึงศาล ศาลก็ต้องสั่งจำหน่ายคดี (ฎีกาที่ ๑๘๔-๑๘๕/๒๕๔๒)

๔.๗ หลักในการเปรียบเทียบปรับ

(๑) การกระทำความผิดเดียว หากผิดกฎหมายบทเดียว บทนั้นต้องอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับ จึงจะทำการเปรียบเทียบปรับได้

(๒) การกระทำความผิดเดียว หากผิดกฎหมายหลายบท ทุกบทต้องอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับ จึงจะทำการเปรียบเทียบปรับได้ และจะต้องเปรียบเทียบปรับบทหนักเท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๕๑๓/๒๕๓๒)

(๓) การกระทำความผิดเดียว หากผิดกฎหมายหลายบท และบทหนึ่งอยู่ในอำนาจที่จะเปรียบเทียบปรับได้ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ

๔.๘ การเปรียบเทียบปรับเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงาน

การเปรียบเทียบปรับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๘ เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงาน มิได้เป็นบทบังคับให้ต้องเปรียบเทียบปรับ หากเจ้าพนักงาน “เห็นว่า” ผู้ต้องหาควรถูกดำเนินคดีในศาลจึงไม่ทำการเปรียบเทียบปรับ

ฎีกาที่ ๕๗๗/๒๕๔๕ วินิจฉัยว่าตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ฯ มาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง ให้อำนาจคณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจที่จะเปรียบเทียบได้ หากเป็นบทบังคับให้คณะกรรมการต้องดำเนินการเปรียบเทียบเพียงอย่างเดียวไม่เมื่อคณะกรรมการใช้ดุลพินิจไม่เปรียบเทียบก็เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จะพึงกระทำได้ ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย ทั้งการที่คณะกรรมการไม่ยอมเปรียบเทียบก็หาขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๔ ได้อย่างใดไม่ เพราะการเปรียบเทียบกรณีนี้มีใ้อยู่ในอำนาจ

ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจึงสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๔ หาได้ไม่

ทั้งนี้ แม้ว่าเจ้าพนักงานเห็นว่าผู้ต้องหาควรถูกดำเนินคดีทางศาล และได้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปแล้ว จนพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดี แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคงเปิดช่องให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบปรับได้ โดยเป็นไปตามมาตรา ๑๔๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งได้บัญญัติว่า

“ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้น แทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้ว สั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้”

บทที่ ๒

หลักเกณฑ์การตรวจค้นและจับกุมตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑. หลักกฎหมาย

๑.๑ มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๕ บัญญัติว่า

“เพื่อตรวจเครื่องวิทยุคมนาคม ส่วนแห่งเครื่องวิทยุคมนาคม สถานีวิทยุคมนาคม สิ่งทีก่อให้เกิดการรบกวนหรือขัดขวางต่อการวิทยุคมนาคมหรือใบอนุญาต เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในอาคารสถานที่หรือยานพาหนะของบุคคลใดๆ ได้ในเวลาอันสมควร

เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำการเช่นนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตามความในวรรคหนึ่งมีอำนาจจับกุมผู้นั้นพร้อมด้วยของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย ”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจทำการเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคมซึ่งทำให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตและผู้ที่ได้รับมอบหมายมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ โดยเป็นเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ทั้งนี้ตามมาตรา ๒(๑๖) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งบัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่าถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนให้รวมทั้งพัดเจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

เมื่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในอาคารสถานที่หรือยานพาหนะของบุคคลใด เพื่อตรวจ จับกุมผู้กระทำความผิด และยึดของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดตาม มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเมื่อมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจแล้ว จึงมีอำนาจและหน้าที่ทุกอย่างที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจด้วย

**๑.๒ มาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. องค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการ
วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓**

กำหนดให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นใดที่เกี่ยวกับการบริหารคลื่นความถี่ การจัดสรรคลื่นความถี่ การอนุญาตและการกำกับดูแล หรือการควบคุมการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคม กฎหมายว่าด้วยโทรเลข และโทรศัพท์ และกฎหมาย

อื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นอำนาจหน้าที่ของ กสทช. กทช.หรือคณะกรรมการร่วม แล้วแต่กรณี กทช. จึงได้แต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตโดยการออกประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๕๘ ประกาศ ณ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ แต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตไว้ ดังนี้

**๑.๒.๑ เลขานุการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เป็นเจ้าพนักงาน
ผู้ออกใบอนุญาต**

**๑.๒.๒ พนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเป็น
เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจปฏิบัติหน้าที่เฉพาะอย่างที่ว่าเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต
ตาม ๑.๒.๑ มอบหมาย**

**๑.๒.๓ ต่อมาเลขานุการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติในฐานะ
เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตได้ออกคำสั่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ที่ ๒/๒๕๕๘ เรื่อง
มอบหมายให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘
ลงวันที่๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘ มอบหมายให้พนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ ตามตารางแนบท้ายคำสั่งนี้
โดยเฉพาะในส่วน of พนักงานที่ได้รับมอบหมายให้เข้าไปในอาคารสถานที่หรือยานพาหนะ
เพื่อตรวจเครื่องวิทยุคมนาคม สถานีวิทยุคมนาคม ตลอดจนจับกุมและดำเนินคดีผู้กระทำความผิด
(ตามมาตรา ๑๘ แห่ง พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ) ประกอบด้วย**

**(๑) รองเลขานุการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (ด้านการส่งเสริม
การแข่งขัน)**

**(๒) ผู้อำนวยการสำนักกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมและพนักงานระดับกลาง
ขึ้นไป ในสำนักกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขานุการ กทช. ให้ปฏิบัติ
หน้าที่เป็นการเฉพาะราย**

(๓) ผู้อำนวยการสำนักการตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ และพนักงานปฏิบัติการระดับกลางขึ้นไปในศูนย์ตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุหรือสถานีตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ กทช. ให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นการเฉพาะราย

๒. อำนาจของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองด้วย มีอำนาจดังนี้

๒.๑ อำนาจในการสืบสวนคดีความผิดพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

ตามมาตรา ๒(๑๐) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่า

“การสืบสวน” หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบรายละเอียดแห่งความผิด ซึ่งการสืบสวนดังกล่าวอาจกระทำได้หลายวิธี ตัวอย่าง เช่น

๒.๑.๑ การตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักการตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ หากมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ กระบวนการในการตรวจสอบของศูนย์หรือสถานีตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ เพื่อทราบรายละเอียดแห่งการกระทำความผิดหากมีมูลพอที่จะเข้าดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาเพื่อดำเนินคดีได้ กระบวนการตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุดังกล่าวถือเป็นการสืบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ อย่างหนึ่ง

๒.๑.๒ การตรวจสอบสำรองจำหน่ายเครื่องวิทยุคมนาคม ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต หากมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตอาจทำการตรวจสอบการสำรองจำหน่ายเครื่องวิทยุคมนาคมของผู้ประกอบการค้าเครื่องวิทยุคมนาคมเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน อีกทั้งเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด อันถือเป็นการสืบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ อีกอย่างหนึ่ง

๒.๑.๓ การออกตรวจสอบนอกสถานที่ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของศูนย์และสถานีตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ แต่ยังไม่มีความพยานหลักฐาน ชัดแจ้ง การออกตรวจสอบนอกสถานที่โดยใช้รถยนต์ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและ

หลักฐานอีกทั้งเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิดอันถือเป็นการสืบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ อีกเช่นกัน

๒.๒ อำนาจในการค้นบุคคล อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจค้น ดังนี้

๒.๒.๑ การค้นในที่สาธารณะสถาน ตามมาตรา ๕๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด” และตามมาตรา ๑(๓) แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “สาธารณะสถาน” หมายความว่าสถานที่ใดๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมตามกฎหมายที่จะเข้าไปได้ เช่น สวนสาธารณะ รถโดยสารสาธารณะ โรงภาพยนตร์ ร้านอาหาร สถานบริการสำหรับประชาชนทั่วไป เป็นต้น

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้น

- (๑) มีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- (๒) มีสิ่งของในความครอบครองซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือ
- (๓) มีสิ่งของในความครอบครองซึ่งมีไว้เป็นความผิด

๒.๒.๒ การค้นในที่รโหฐาน

มาตรา ๕๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๘๑/๑ มาใช้บังคับในเรื่องอื่นโดยอนุโลม” กล่าวคือ ไม่ว่าจะมีความผิดหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้ค้นในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาท หรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินี เสด็จฯ พระตำหนัก หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก เว้นแต่

(๑) นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย อนุญาตให้จับและได้แจ้งเลขธิการพระราชวัง หรือสมุหราชองครักษ์ รับทราบแล้ว

(๒) เจ้าพนักงานผู้ถวายหรือให้ความปลอดภัยแด่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาทพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นผู้จับตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ หรือตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัย

การค้นในที่รโหฐาน หมายถึงการค้นในสถานที่ซึ่งประชาชนไม่มีความชอบธรรมตามกฎหมายที่จะเข้าไปได้ (ตามมาตรา ๑(๑๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

เช่น อาคารบ้านเรือน ซึ่งมีบุคคลเป็นเจ้าของ เป็นต้น ซึ่งการค้ำในที่รโหฐานนี้ย่อมต้องยุ่งยากกว่าการค้ำในสาธารณสถานเนื่องจากการล่วงละเมิดสิทธิในการอยู่อาศัย หรือการครอบครองของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิครอบครอง

หลักการ ต้องมีหมายค้ำ มิฉะนั้นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายไม่มีอำนาจ (ตามมาตรา ๕๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ข้อยกเว้น เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายค้ำได้แม้จะไม่มีหมายค้ำในกรณีดังต่อไปนี้ (ตามมาตรา ๕๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

(๑) ปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน หมายถึงความผิดซึ่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเห็นกำลังกระทำ (ตามมาตรา ๘๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ตัวอย่าง

หากพบเห็นบุคคลใดใช้เครื่องวิทยุคมนาคมอยู่ในบ้านของบุคคลนั้นซึ่งตรวจสอบพบขณะนั้นว่ามีการใช้ย่านความถี่วิทยุที่ไม่ถูกต้อง ดังนี้ถือว่าปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(๒) บุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(๓) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้ในการกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้ำมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน

(๔) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป)

๒.๒.๓ วิธีการค้ำในที่รโหฐาน

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ต้องกระทำการค้ำในที่รโหฐานระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตกเท่านั้น

ข้อยกเว้น เมื่อลงมือค้ำแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้ำต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้ (มาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

การค้ำในที่รโหฐาน ก่อนลงมือค้ำให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนและเท่าที่สามารถจะทำได้ ให้ค้ำต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นนั้นไม่ได้ให้ค้ำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อย ๒ คน

ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน (ตามมาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้ต้องหาผู้หนึ่ง ถ้าผู้หนึ่งไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับจะตั้งผู้แทนหรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มีให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คน ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน (ตามมาตรา ๑๐๒ วรรค ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือคนซึ่งอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมายค้น ทั้งนี้เจ้าพนักงานต้องแสดงหมายค้น(กรณีมีหมายค้น) หรือถ้าค้นโดยไม่มีหมายค้นก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง

ถ้าบุคคลดังกล่าวมิยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไปในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้ (ตามมาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ทำการค้นในที่รโหฐานได้เฉพาะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น มีข้อยกเว้นดังนี้

(๑) กรณีค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์หรือยันผู้ต้องหา

(๒) เจ้าพนักงานผู้ทำการค้นมีอำนาจจับกุมบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้ กรณีความผิดซึ่งหน้า (ตามมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้นจะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้ หรือให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงาน ในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้นไร้ผล

แต่ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้โดยต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น (ตามมาตรา ๑๐๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา)

ขณะมีการจับตัวผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ โดยการค้นนั้นจะต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น สิ่งของใดที่ยึดไว้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น (ตามมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

สิ่งของซึ่งยึดได้ในการค้นให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อติดตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้ เป็นสำคัญ(ตามมาตรา ๑๐๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

เจ้าพนักงานผู้ค้นต้องทำบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้ และให้อ่านบันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคล ในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ (ตามมาตรา ๑๐๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

๒.๓ จับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๒.๓.๑ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจับผู้ใดต้องมีหมายจับ หรือคำสั่งของศาลเท่านั้น (ตามมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๔๗)

ข้อยกเว้น เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจจับได้แม้ไม่มีหมายจับในกรณีดังต่อไปนี้ (ตามมาตรา ๙๘ แห่ง ป.วิ.อาญา)

(๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐

(๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้น ตามมาตรา ๖๖ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(๔) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๑๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๒.๓.๒ มาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดว่าการจับในที่สาธารณะ (สถานที่ที่ประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้) ห้ามมิให้จับไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นในที่สาธารณะ หมายถึงต้องปฏิบัติตามมาตรา ๕๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสรุปได้ว่าการจับในที่สาธารณะต้องมีหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) ต้องมีหมายค้นในที่สาธารณะ

(๒) หากไม่มีหมายค้นในที่รโหฐานต้องเป็นกรณี

(ก) ปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(ข) บุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าถูกไล่จับหนีเข้าไปในที่รโหฐาน หรือมีเหตุแน่นแฟ้นอันควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

๒.๓.๓ ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินี เสด็จขึ้น พระตำหนัก หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก เว้นแต่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย อนุญาตให้จับและได้แจ้งเลขาธิการพระราชวังหรือสมุหราชองครักษ์รับทราบแล้ว

๒.๓.๔ วิธีการจับ เจ้าพนักงานผู้ออกไปอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจจับ (ตามมาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ดังนี้

(๑) ต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ และ

(๒) สั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมผู้จับโดยทันทีหากผู้ถูกจับไม่ยอมไป จำเป็นก็ให้จับตัวผู้ถูกจับไป

(๓) ในขณะที่ทำการจับต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

หากผู้ซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจใช้วิธีหรือความป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับผู้นั้น

๒.๓.๕ อำนาจในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติวิเทศพินัยกรรมฯ

“ควบคุม” หมายถึง การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในระหว่างสืบสวนและสอบสวน (ตามมาตรา ๒(๒๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

เมื่อเจ้าพนักงานทำการจับกุมผู้ถูกจับแล้ว ต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ โดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้วให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว

ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น

๓. วิธีการปฏิบัติต่อผู้ถูกจับ

มาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดวิธีการของผู้จับจะต้องปฏิบัติต่อผู้ถูกจับ ดังต่อไปนี้

๓.๑ หน้าที่ของผู้จับ

๓.๑.๑ ผู้จับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที

๓.๑.๒ เมื่อถึงที่ตาม ๓.๑.๑ แล้ว ต้องส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

แจ้งข้อกล่าวหา ในกรณีที่ผู้จับเป็นเจ้าพนักงาน ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟังแล้วทำบันทึกการจับและมอบสำเนาทันทีการจับ (อันรับรองว่าถูกต้อง) ให้แก่ผู้ถูกจับ (บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาควรต้องทำ ๒ ครั้ง คือ ตอนที่จับกุม และตอนที่ส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวน เพราะจะได้มีหลักฐานว่าเจ้าพนักงานผู้จับได้ปฏิบัติตามมาตรา ๘๓ และ ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

๓.๒ หน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้รับมอบ มีดังนี้

เมื่อได้ดำเนินการตาม ๓.๑ ผู้รับมอบต้องปฏิบัติดังนี้

๓.๒.๑ แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิของเขาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ

๓.๒.๒ จัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งเขาไว้วางใจ เพื่อให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกที่เขามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนหรือ

๓.๒.๓ ถ้าผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้รับมอบตัวเป็นผู้แจ้งก็ต้องจัดการให้ตามคำร้องขอโดยเร็ว

๓.๒.๔ ในกรณีที่ผู้ถูกจับเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บจากการถูกจับ ซึ่งเป็นในกรณีจำเป็นแล้วนั้น ผู้จับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับก่อนนำตัวส่งพนักงานสอบสวนก็ได้

ทั้งนี้ เพื่อบุคคลธรรมดาอย่างหนึ่ง เพื่อป้องกันการครหานินทาอีกประการหนึ่ง (ในการดำเนินการตามวรรคนี้ ควรจะบันทึกไว้ด้วย) ถ้าผู้ถูกจับป่วยหรือได้รับบาดเจ็บผู้จับจะจัดการพยาบาลเสียก่อนก็ได้ ถ้ามีบาดแผลการบันทึกลักษณะบาดแผล ทำให้การของแพทย์ผู้ทำการรักษาจะช่วยป้องกันผู้จับถูกกล่าวหาว่าบาดแผลนั้นเกิดจากการกระทำของผู้จับได้ด้วย

๓.๓ เกี่ยวกับ “ถ้อยคำของผู้ถูกจับ” ที่ให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ

๓.๓.๑ ผู้รับถ้อยคำ

- (๑) เจ้าพนักงานผู้จับ (ไม่เกี่ยวกับราษฎรผู้จับ)
- (๒) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุม
- (๓) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นมอบตัว

๓.๓.๒ ถ้อยคำนั้น

- (๑) เป็นคำรับสารภาพว่าเขาได้เป็นผู้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน
- (๒) เป็นถ้อยคำอย่างอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้แจ้งสิทธิต่างๆ ตามมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา ๘๖ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก่ผู้ถูกจับแล้ว กล่าวคือถ้าไม่ได้แจ้งสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ แม้จะทำการบันทึกไว้ก็ใช้ฟังเป็นพยานหลักฐานประกอบไม่ได้

๓.๔ การปล่อยตัวผู้ถูกจับชั่วคราว

ตามมาตรา ๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยตัวหรือควบคุมผู้ถูกจับในกรณีที่มิให้นำผู้ถูกจับมาส่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๓.๔.๑ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เป็นผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับโดยมิให้นำมาส่ง (ไม่ใช่การมอบตัว) เจ้าพนักงานดังกล่าวมีอำนาจปล่อยตัวชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้

๓.๔.๒ ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายของศาล ต้องรีบดำเนินการส่งตัวผู้ถูกจับนั้นโดยด่วนไปยังศาลซึ่งออกหมาย (มาตรา ๖๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ทั้งนี้ แต่ถ้าต้องส่งไปยังศาล แต่ไม่อาจส่งไปได้ตามที่กล่าวข้างบนนี้ เนื่องจากเป็นเวลา ที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ เจ้าพนักงานผู้รับมอบตัวตาม ๓.๒ ก็มีอำนาจปล่อยตัวชั่วคราว หรือควบคุมผู้ถูกจับไว้จนกว่าจะถึงศาลเปิดทำการ

๓.๕ การค้นและยึดสิ่งของ

ตามมาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดมาตรการในการค้นตัวผู้ต้องหาเพื่อยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นๆ ได้เช่น ค้นหายาเสพติด ค้นหาทรัพย์สินที่ถูกลักมา หรือค้นหาเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิด เป็นต้น

๓.๕.๑ ถ้าเจ้าพนักงานจับมาเอง เจ้าพนักงานผู้จับอาจจะค้นมาก่อนก็ได้แต่ถ้าไม่ได้ค้น ผู้รับตัวก็ทำการค้นได้

๓.๕.๒ การค้นต้องทำโดยสุภาพ ถ้าผู้ถูกจับเป็นหญิงก็ต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น ซึ่งถ้าไม่มีเจ้าพนักงานหญิงก็ต้องขอให้ราษฎรที่เป็นหญิงค้นแทน

๓.๕.๓ สิ่งของที่ค้นได้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนคดีถึงที่สุดเพื่อใช้เป็น พยานหลักฐาน

๔. การร้องทุกข์คดีความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ตามมาตรา ๒ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า

“คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยองค์กรของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการควบคุมการใช้เครื่องวิทยุคมนาคมตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นผู้เสียหาย โดยพยานและนิตินัย (ตามมาตรา ๒ (๔) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและ มาตรา ๒ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) จึงร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้ โดยคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รอง หรือเหนือพนักงานสอบสวน และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย (ตามมาตรา ๑๒๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

๕. การปรับบทความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

การดำเนินการของเจ้าพนักงานผู้ออกไปอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการจับกุม ต้องพิจารณาว่าการกระทำของผู้ต้องสงสัยอยู่ในเกณฑ์การกระทำความผิดหรือไม่ ฐานใด จึงจำเป็นต้อง พิจารณาปรับบทความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ดังนี้

๕.๑ พิจารณาพฤติการณ์หรือการกระทำของผู้ต้องสงสัยว่ามีมูลความผิดหรือไม่ อย่างไร

พิจารณาจากพฤติการณ์หรือการกระทำกับข้อกฎหมาย แบ่งออกได้ดังนี้

๕.๑.๑ ความผิดที่ไม่ได้รับใบอนุญาต ได้แก่ ความผิดตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

๕.๑.๒ ความผิดที่ไม่ได้รับอนุญาต ได้แก่ ความผิดตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติ วิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

๕.๑.๓ ความผิดเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิด ได้แก่ ความผิดตามมาตรา ๑๑ วรรคสาม มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

๕.๑.๔ พิจารณาจากประกาศระเบียบ ที่เกี่ยวข้องด้วยเสมอ

๕.๒ พฤติการณ์หรือการกระทำดังกล่าว เข้าข่ายยกเว้น ไม่มีความผิดหรือไม่ (ได้รับยกเว้น ไม่ต้องได้รับใบอนุญาตหรือไม่) พิจารณาจาก

๕.๒.๑ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

๕.๒.๒ กฎกระทรวง กำหนดให้เครื่องวิทยุคมนาคมและสถานีวิทยุคมนาคมบางประเภท ได้รับยกเว้น ไม่ต้องได้รับใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๔๑ (ดูภาคผนวก)

๕.๓ พิจารณาการกระทำว่าครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายหรือไม่

๕.๓.๑ พิจารณาจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

๕.๓.๒ พิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา ในลักษณะ ๑ ภาค ๑ ประกอบด้วยเสมอ

๕.๓.๓ กำหนดประเด็นพิจารณาดังนี้

(๑) เป็นการกระทำโดยเจตนา หรือไม่ (มาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา)

(ก) เจตนาประสงค์ต่อผล

(ข) เจตนาเล็งเห็นผล

(ค) มีการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงหรือไม่ (มาตรา ๖๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา)

(๒) เป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดหรือไม่

(ก) มีการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดในบทกฎหมายแต่ละมาตราหรือไม่

(ข) ได้มีการลงมือกระทำความผิดแล้วหรือยัง หรือเป็นเพียงแต่จะกระทำความผิด

(ค) เป็นความผิดสำเร็จหรือไม่ หรือเป็นเพียงการพยายามตามมาตรา ๘๐ หรือ มาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหากเป็นเพียงการพยายามต้องดูด้วยว่ามีการยับยั้งตามมาตรา ๘๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่

(ง) เป็นการกระทำผิดกฎหมาย กรรมเดียวหลายบท (มาตรา ๘๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา) หรือต่างกรรมต่างวาระ หลายบทหลายกรรม(มาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา)

ตัวอย่าง

ในความผิดฐานมีเครื่องวิทยุคมนาคมโดยไม่ได้รับใบอนุญาต

(๑) องค์ประกอบความผิด ได้แก่

(ก) มีเจตนาที่จะมีเครื่องวิทยุคมนาคมไว้ในความครอบครอง

(ข) การกระทำ คือ การมีเครื่องวิทยุคมนาคมไว้ในความครอบครอง

(๒) กำหนดประเด็นพิจารณา

(ก) เจตนา

(ข) รู้สึกละอายใจในการทำ

(ค) ประสงค์ต่อผลหรือยอมถึงเห็นผล

(๓) การกระทำ “มี”

(ก) มีกรรมสิทธิ์ ความเป็นเจ้าของ

(ข) มีไว้ในความครอบครองโดยยึดถือเพื่อตนเอง

(๔) ได้มีการลงมือกระทำความผิดแล้วหรือไม่

(ก) เป็นความผิดสำเร็จ หรือ

(ข) พยายาม ตามมาตรา ๘๐ หรือ ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(ค) มีการขยับยั้ง ตามมาตรา ๘๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๕) เป็นความผิดกรรมเดียวหลายบทตามมาตรา ๕๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

หรือ กระทำผิดต่างกรรมต่างวาระตามมาตรา ๕๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

๕.๔ เมื่อพิจารณาแล้วข้อสรุปประกอบความผิด และไม่เข้าข้อยกเว้นว่าไม่เป็นความผิดแล้วให้ปรับบทความผิด

ตัวอย่าง

มีความผิดฐานใช้เครื่องวิทยุคมนาคมโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ และมีโทษตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

ตัวอย่าง

มีความผิดฐานจงใจกระทำให้เกิดการรบกวนต่อการวิทยุคมนาคม ตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

ตัวอย่าง

ความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ประกอบมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

พิจารณาโทษตามมาตรา ๑๕ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘

บทที่ ๓

ขั้นตอนการดำเนินการตรวจค้นจับกุม

ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑. ขั้นตอนก่อนดำเนินการตรวจค้นจับกุม

๑.๑ ผู้มีอำนาจในการดำเนินการตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ที่สามารถดำเนินการตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้ต้องเป็นผู้ที่มีตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ที่ ๒/๒๕๕๘ เรื่อง มอบหมายให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ตั้ง ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘ และต้องได้รับมอบอำนาจจากเลขานุการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

ทั้งนี้ ผู้ดำเนินการควรทำความเข้าใจกับพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และลักษณะทางเทคนิคของการใช้เครื่องวิทยุคมนาคม ตั้งสถานีวิทยุคมนาคม และการใช้ความถี่วิทยุที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ความเร่งด่วนในการดำเนินการ

เนื่องจากการใช้เครื่องวิทยุคมนาคม ตั้งสถานีวิทยุคมนาคมโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และปัญหาการกระทำให้เกิดการรบกวนต่อการวิทยุคมนาคม อาจมีผลกระทบต่อการใช้ความถี่วิทยุ หรือการติดต่อสื่อสารในระดับที่ต่างกันตามแต่กรณีฯ ไป ดังนั้น จึงอาจมีจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการดำเนินการ โดยอาจสามารถแบ่งระดับความเร่งด่วนได้ดังนี้

๑.๒.๑ ความมั่นคงของชาติ

๑.๒.๒ ความปลอดภัยของบุคคลสำคัญ

๑.๒.๓ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๑.๒.๔ ความปลอดภัยด้านการจราจรทางอากาศ ทางน้ำ และทางบก

๑.๒.๕ จงใจกระทำให้เกิดการรบกวนหรือขัดขวางต่อการวิทยุคมนาคม

๑.๒.๖ ปัญหาการรบกวนโดยมิได้เจตนา

๑.๓ ตรวจสอบข้อมูลและข้อเท็จจริงก่อนการดำเนินการ

ต้องสามารถพิสูจน์ในเบื้องต้นให้ได้ว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๓.๑ การแจ้งข้อมูลหรือการร้องเรียนจากบุคคลทั่วไป ควรส่งเรื่องให้สำนักตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ ตรวจสอบการใช้คลื่นความถี่วิทยุพร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลใบอนุญาตต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเท็จจริง ซึ่งบางกรณีข้อเท็จจริงที่ได้รับอาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ จึงอาจต้องทำการสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน

๑.๓.๒ รับเรื่องการตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุจากสำนักตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ เมื่อได้รับเรื่องแล้ว ควรตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวว่าเป็นการใช้คลื่นความถี่วิทยุดังกล่าวเป็นการใช้โดยถูกต้องหรือไม่ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลใบอนุญาตต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยประสานงานกับสำนักการอนุญาตกิจการเฉพาะกิจเพื่อขอทราบรายละเอียด หรือในเบื้องต้นตรวจสอบจากระบบสารสนเทศ (DL200) ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อจะได้สามารถทราบได้ว่าเป็นการกระทำความผิดลักษณะใดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๓.๓ ตรวจสอบสถานที่ตั้งที่สงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานอันชัดเจนว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เกิดขึ้น และตรวจสอบด้วยว่าสถานที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของศาลใด และอยู่พื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจใด เนื่องจากในการดำเนินการโดยส่วนใหญ่แล้วต้องมีการเข้าไปในสถานที่ของบุคคลอื่นอันมิใช่สาธารณสถาน จึงต้องมีการขออนุญาตจากศาลประกอบการดำเนินการ รวมทั้งต้องมีการประสานงานและขอความร่วมมือจากสถานีตำรวจเจ้าของพื้นที่ในการตรวจค้น และส่งตัวผู้ต้องหา

ตรวจสอบด้วยว่าสถานที่ดังกล่าวตั้งอยู่ ณ สถานที่ใด (บ้านเลขที่ ถนน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด) หากไม่สามารถตรวจสอบได้ให้ระบุว่ามีใกล้เคียงกับสถานที่ใดแทน พร้อมจัดทำแผนที่เพื่อประกอบการขออนุญาตจากศาล และควรมีการถ่ายภาพที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่ามีการกระทำความผิด ณ สถานที่ นั้น มาด้วย เพื่อใช้ประกอบการขออนุญาตจากศาลและรับมอบอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๔ ขอรับมอบอำนาจให้ดำเนินการตรวจค้นจับกุม

เมื่อได้ตรวจสอบจนได้พยานหลักฐานเป็นที่ชัดเจนแล้ว ว่าจะมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เกิดขึ้นให้ดำเนินการเสนอเรื่องต่อเลขาธิการ

คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเพื่อขอให้มอบอำนาจให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังนี้

๑.๔.๑ จัดทำบันทึกพร้อมรายชื่อพนักงานผู้ดำเนินการเสนอต่อเลขธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเพื่อขอให้มอบอำนาจแก่พนักงานผู้มีชื่อปรากฏในบันทึกดังกล่าวเป็นผู้ดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยควรกำหนดจำนวนผู้ดำเนินการให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงสถานการณ์ตามแต่กรณี ๆ ไป

๑.๔.๒ เสนอให้เลขธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนามในหนังสือมอบอำนาจให้แจ้งความร้องทุกข์และประสานงานขอคำสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการตรวจค้นจับกุม

๑.๔.๓ ในกรณีที่เป็นการดำเนินการนอกเหนือจากเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต้องขออนุมัติเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ ขอใช้รถยนต์ รวมทั้งยืมเงินค่าใช้จ่ายในการไปปฏิบัติหน้าที่จากเลขธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

๑.๕ การเตรียมตัวก่อนการดำเนินการ

๑.๕.๑ กำหนดแผนการดำเนินการให้ชัดเจน โดยให้ผู้ร่วมดำเนินการทุกคนมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน

๑.๕.๒ กำหนดหน้าที่ในการดำเนินการของแต่ละบุคคล อาทิเช่น บุคคลใดมีหน้าที่ในการยื่นคำร้องขอหมายค้น บุคคลใดมีหน้าที่ในการตรวจค้น และบุคคลใดมีหน้าที่บันทึกผลการตรวจค้น เป็นต้น

๑.๕.๓ เตรียมเครื่องมือและตรวจสอบความพร้อม เช่น กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว หรือถ่ายภาพนิ่ง เครื่องมือที่ใช้ในการรื้อถอนเครื่องวิทยุคมนาคมหรืออุปกรณ์วิทยุคมนาคม เป็นต้น

๑.๕.๔ จัดพิมพ์เอกสารประกอบการขอหมายค้นให้เรียบร้อย (คำร้องขอหมายค้น หมายค้น รายงานกระบวนการพิจารณา คำให้การพยาน) พร้อมเตรียมสำเนาเอกสาร และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

๑.๕.๕ จัดเตรียมบันทึกการตรวจค้นจับกุม บันทึกการตรวจค้นยึด และบันทึกการตรวจค้น

๑.๕.๖ ก่อนออกปฏิบัติให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

๑.๖ คุณสมบัติของพนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติที่สามารถร้องขอหมายได้

๑.๖.๑ ต้องเป็นพนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่พนักงานปฏิบัติการระดับกลางขึ้นไป (ต้องเป็นตำแหน่งที่เทียบเท่ากับข้าราชการระดับสามขึ้นไป)

๑.๖.๒ ต้องเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนหรือสอบสวนคดีที่ได้รับร้องขอหมาย โดยมีตำแหน่งตามที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ที่ ๒/๒๕๔๘ เรื่อง มอบหมายให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ตั้ง ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘

๑.๖.๓ ต้องเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยเป็นไปตามคำสั่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ที่ ๒/๒๕๔๘ เรื่อง มอบหมายให้ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ตั้ง ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘

๑.๗ การดำเนินการขอหมายค้น

๑.๗.๑ ดำเนินการร้องขอหมายค้นต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะดำเนินการตรวจค้น

๑.๗.๒ ขอให้จัดเตรียมเอกสารดังต่อไปนี้ ประกอบการร้องขอหมายค้น

- (๑) คำร้องขอหมายค้น จำนวน ๑ ฉบับ
- (๒) หมายค้น จำนวน ๒ ฉบับ
- (๓) รายงานกระบวนการพิจารณา จำนวน ๑ ฉบับ
- (๔) คำให้การพยาน (ผู้พิพากษาบางท่านอาจต้องการให้มีคำให้การพยานประกอบการขอหมายค้น) จำนวน ๑ ฉบับ

(๕) แผนที่ของสถานที่ที่จะทำการค้นโดยให้มีความละเอียดและชัดเจน อันสามารถจะระบุได้ว่าสถานที่ที่จะทำการค้นตั้งอยู่ ณ สถานที่ใด หากไม่สามารถระบุถึงบ้าน เลขที่ของสถานที่ที่จะทำการค้นให้ใช้บ้านเลขที่ของสถานที่ใกล้เคียงแทน

(๖) สำเนาบันทึกผลการตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ หรือพยานหลักฐานอื่นใด อันสามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าน่าจะมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ สถานที่ที่จะทำการค้นและควรยื่นภาพถ่ายของสถานที่ที่จะดำเนินการตรวจค้นประกอบด้วย (ถ้ามี)

(๗) สำเนาหนังสือมอบอำนาจให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ สถานที่ที่จะขอหมายค้นจากเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

(๘) สำเนาคำสั่งแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

(๙) สำเนาคำสั่งแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

(๑๐) สำนักพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑๑) สำนักพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

๑.๗.๓ กรณีร้องขอให้ศาลออกหมายค้นที่ศาล ให้ผู้ร้องขอทำคำร้องพร้อมเอกสาร รวมทั้งพยานหลักฐานประกอบใส่ซองปิดผนึกประทับตรา “ลับ” ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ศาล เพื่อทำการลงเลขรับไว้บนซอง และลงสารบบของศาล จากนั้นเจ้าหน้าที่ศาลจะพาไปพบผู้พิพากษาเพื่อออกหมายค้น

๑.๗.๔ กรณีร้องขอให้ศาลออกหมายค้นผ่านทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ผู้ร้องขอทำคำร้องพร้อมแสดงเหตุแห่งความจำเป็นเร่งด่วนและเหตุที่ไม่อาจไปพบผู้พิพากษาได้ ข้อมูล และพยานหลักฐาน รวมทั้งเอกสารต่างๆ จัดส่งมาให้ผู้พิพากษาทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑.๗.๕ ผู้มีชื่อเป็นหัวหน้าชุดในการตรวจค้น (ผู้มีชื่อปรากฏในหมายค้น) และผู้ร้องขอหมายจากศาลนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลเดียวกัน และทั้งนี้ ผู้ร้องขอหมายเองยังสามารถมอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้ยื่นเอกสารหลักฐานในการขอหมายจากศาลแทนได้ โดยผู้ร้องดังกล่าวต้องพร้อมที่จะมาให้ศาล สอบถามก่อนออกหมายได้ทันที แต่ทว่าบุคคลที่กล่าวถึงทั้งหมดนี้ต้องมีคุณสมบัติเป็นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๕ วรรคสอง แห่งประมวลวิธีพิจารณาความอาญา และข้อ ๕ แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา

ข้อควรทราบ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ได้รับอำนาจตามพระราชบัญญัติ วิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาโดยผลของมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติองค์กรฯ ซึ่งได้กำหนดว่า “ให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นใดที่เกี่ยวกับการบริหารคลื่นความถี่ การจัดสรรคลื่นความถี่ การอนุญาต และการกำกับดูแลหรือการควบคุมการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคม กฎหมายว่าด้วยโทรเลขและโทรศัพท์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นอำนาจหน้าที่ของ กสท. กทช. และคณะกรรมการร่วม แล้วแต่กรณี”

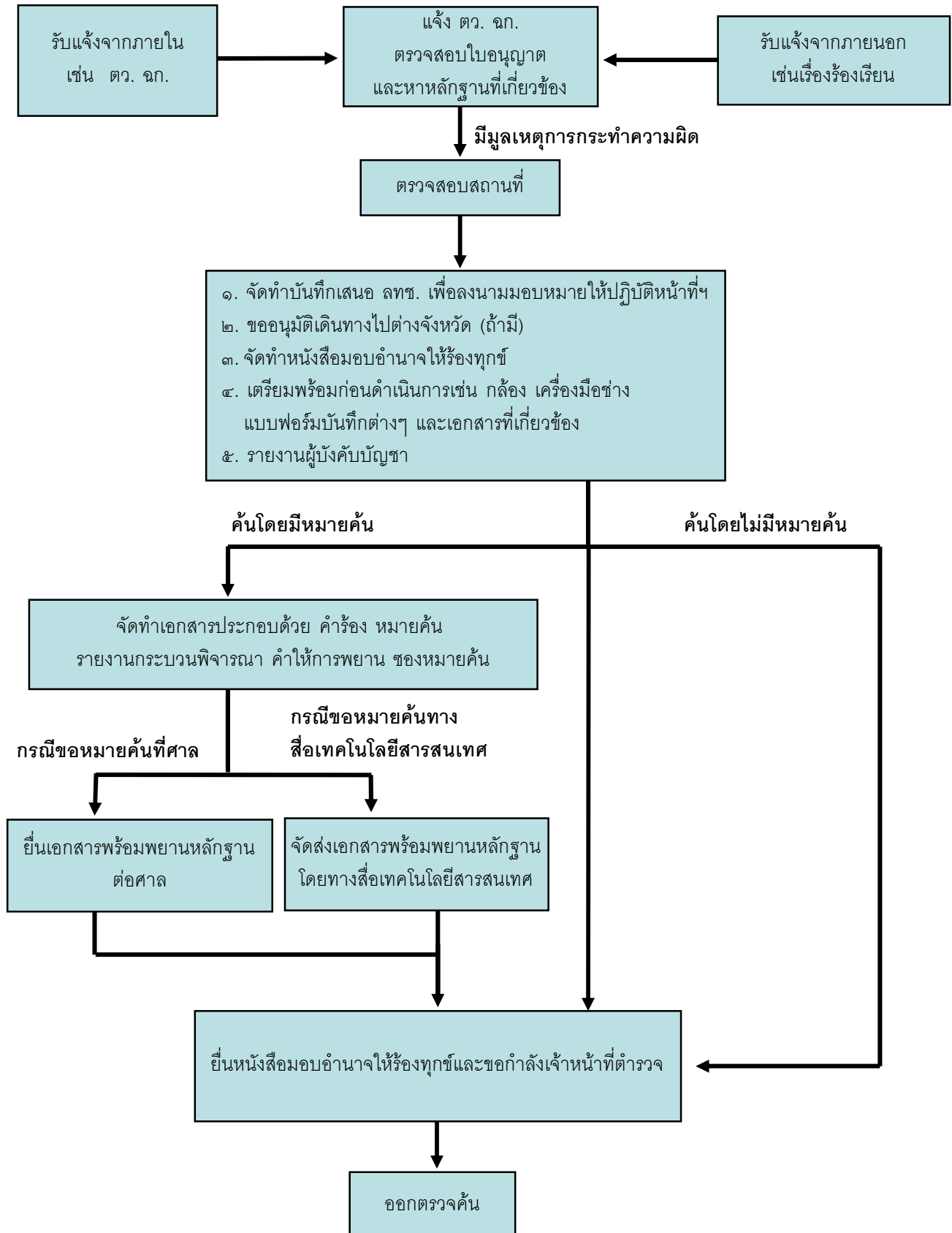
๑.๘ การประสานงานในการขอลำดับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

๑.๘.๑ ให้ดำเนินการนำหนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อขอ ลำดับเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมในการตรวจค้น โดยผู้ที่จะเป็นผู้ประสานงานในการขอลำดับเจ้าหน้าที่ ตำรวจ ต้องเป็นบุคคลที่มีชื่อระบุในหนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ และต้องแต่งกายตาม แบบฟอร์มที่สำนักงาน กทช. กำหนด

๑.๘.๒ การขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับสถานที่ที่จะทำการตรวจค้นจับกุม

๑.๘.๓ คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น ตำรวจสายสืบหรือปราบปราม ควรเลือกเจ้าหน้าที่ตำรวจสายปราบปรามก่อน ซึ่งต้องอยู่ในเครื่องแบบและชั้นสัญญาบัตรขึ้นไป

๑.๘.๔ บางสถานที่ที่มีความจำเป็นซึ่งไม่สามารถแสดงตนได้ เพราะอาจเกิดอันตราย ต้องใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายสืบนอกเครื่องแบบ

๒. ขั้นตอนระหว่างการตรวจค้นจับกุม

๒.๑ การตรวจค้น

๒.๑.๑ ให้ตรวจสอบบ้านเลขที่หรือสถานที่ใกล้เคียงของสถานที่ที่จะทำการค้นว่ามีรายละเอียดตรงกับรายละเอียดที่ปรากฏในหมายค้นหรือไม่ ในกรณีสถานที่ไม่ตรงกับรายละเอียด ที่ปรากฏในหมายค้นไม่ควรเข้าทำการตรวจค้น

๒.๑.๒ ให้แจ้งชื่อและตำแหน่งแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่จะทำการค้น พร้อมทั้งแสดงหมายค้นและแจ้งข้อความในหมายค้นหรือส่งหมายค้นให้บุคคลดังกล่าวตรวจดู (ให้บุคคลนั้นลงชื่อรับทราบในด้านหลังหมายค้น และในกรณีที่บุคคลนั้นปฏิเสธไม่ลงชื่อ ให้บันทึกไว้ว่า “บุคคลนั้นได้รับทราบข้อความในหมายแล้วและไม่ประสงค์จะลงลายมือชื่อ”) ส่งให้บุคคลนั้นยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม และต้องอำนวยความสะดวกตามสมควรเพื่อให้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามหมายค้นได้ ในกรณีที่ มิให้ความยินยอมเจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไปได้ ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันก็ได้

ตัวอย่าง ฎีกาที่ ๖๔๐๓/๒๕๔๕ การจับโจทก์ที่ ๑ ที่บ้านโดยมีหมายจับของเจ้าพนักงานตำรวจและหมายค้นของศาล ทั้งพฤติการณ์ในการตรวจค้นจับกุมก็ปรากฏว่า เจ้าพนักงานตำรวจไปที่บ้านโจทก์ที่ ๑ เวลา ๑๘.๐๒ นาฬิกา เมื่อแสดงตัวว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจและแสดงหมายค้น โจทก์ที่ ๑ ซึ่งยืนอยู่บริเวณด้านในรั้วบ้านได้ปิดล็อกกุญแจรั้วหน้าบ้านแล้ววิ่งหนีเข้าบ้านไปปิดล็อกกุญแจบ้านด้านในอีกชั้นหนึ่งและไม่ยอมเปิดประตูโดยอ้างว่าจะไปมอบตัวในวันหลัง แสดงว่าโจทก์ที่ ๑ ไม่ยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปจับกุม การที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปใช้ไม้กระแทกประตูบ้านที่ปิดล็อกกุญแจด้านในไว้จนเปิดออกแล้ว เข้าไปจับโจทก์ที่ ๑ จึงเป็นกรณีจำเป็นซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้จัดการตามหมายค้นมีอำนาจกระทำได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕๔ วรรคสอง

๒.๑.๓ ผู้ทำการค้น ต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา โทรคมนาคมแห่งชาติในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต เท่านั้น และผู้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการต้องเป็นผู้มีชื่อปรากฏในหมายค้น

๒.๑.๔ ก่อนลงมือค้นให้แสดงความบริสุทธิ์ใจก่อน และค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวเท่าที่สามารถจะกระทำได้ ในกรณีที่ปรากฏว่าบุคคลเช่นว่านี้ให้หาบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับคดี มาเป็นพยานในการตรวจค้น

๒.๑.๕ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดอยู่ในสถานที่ที่จะทำการค้น ให้หาบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับคดีมาเป็นพยานในการตรวจค้น

๒.๑.๖ การค้นต้องกระทำโดยไม่ให้เกิดการความเสียหายและกระจายเท่าที่สามารถกระทำได้ และพึงกระทำด้วยความสุภาพและเคารพต่อสถานที่ ทั้งนี้ ในการดำเนินการควรมีการบันทึกภาพเคลื่อนไหวหรือภาพนิ่งในการดำเนินการไว้ตลอดเท่าที่สามารถจะกระทำได้

๒.๑.๗ การค้นมีวัตถุประสงค์ในการหาเครื่องวิทยุคมนาคมอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เท่านั้น จึงห้ามมิให้ยุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่นใด

๒.๑.๘ ขณะทำการตรวจค้นให้ตรวจสอบระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ในหมายค้น โดยการค้นจะต้องไม่ดำเนินการเกินกว่าระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในหมายค้น

๒.๒ กรณีพบเครื่องวิทยุคมนาคมอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ และ มีการกระทำความผิดซึ่งหน้า

๒.๒.๑ ตรวจสอบเบื้องต้นว่าเครื่องวิทยุคมนาคมดังกล่าวเป็นเครื่องที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องได้รับใบอนุญาตหรือไม่

๒.๒.๒ แจ้งผู้กระทำความผิดให้แสดงใบอนุญาตของเครื่องวิทยุคมนาคมดังกล่าวภายในเวลาอันควร

๒.๒.๓ หากเป็นเครื่องวิทยุคมนาคมที่ไม่ได้รับยกเว้นใบอนุญาตและไม่สามารถแสดงใบอนุญาตได้ ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ยึดเครื่องวิทยุคมนาคมดังกล่าว พร้อมดำเนินการบรรจุหีบห่อและติดราให้เรียบร้อย และในกรณีที่เครื่องวิทยุคมนาคมหรืออุปกรณ์ฯ มีขนาดใหญ่ไม่สะดวกแก่การบรรจุหีบห่อและติดรา อาจดำเนินการบันทึกภาพถ่ายนั้น ให้มีความละเอียดและชัดเจนแทน

(๒) แจ้งข้อหาอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ และสิทธิต่างๆให้ผู้กระทำผิดรับทราบ ดังนี้

(๒.๑) ต้องถูกจับ เนื่องจากได้มีการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ในข้อหาใด

(๒.๒) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้

(๒.๓) ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๒.๔) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

(๓) หากผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุม หากเป็นกรณีที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุม ผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ก็ให้อนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

(๔) บันทึกผลการตรวจค้นและบัญชีของกลาง โดยใช้แบบบันทึกการตรวจค้น จับกุม พร้อมอ่านบันทึกดังกล่าวให้ผู้ต้องหาฟัง แล้วให้ลงลายมือชื่อไว้ (บางกรณีอาจมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่สามารถดำเนินการ ณ สถานที่ที่ทำการค้นได้ อาจไปดำเนินการดังกล่าวนี้ที่สถานีตำรวจเจ้าของพื้นที่แทนก็ได้)

(๔.๑) ในกรณีผู้ต้องหาได้รับสารภาพให้บันทึกว่า “รับสารภาพ”

(๔.๒) ในกรณีผู้ต้องหาไม่รับสารภาพให้บันทึกว่า “ไม่รับสารภาพ”

(๔.๓) ในกรณีผู้ต้องหาไม่ประสงค์จะลงลายมือชื่อในบันทึกดังกล่าวให้บันทึกว่า “ผู้ต้องหาไม่ประสงค์ลงลายมือชื่อ” พร้อมลงลายมือชื่อผู้บันทึกกำกับไว้

๒.๒.๔ กล่าวขอบคุณผู้นำตรวจค้นหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่ตรวจค้น ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการจนเสร็จสิ้น

๒.๒.๕ ให้นำตัวผู้ต้องหาพร้อมเครื่องวิद्यุคมนาคนของกลางนำส่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจเจ้าของพื้นที่โดยทันที

๒.๒.๖ สำเนาบันทึกประจำวันพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ กรณีพบเครื่องวิद्यุคมนาคนอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวิद्यุคมนาคน พ.ศ. ๒๕๕๘ แต่ไม่พบการกระทำความผิดซึ่งหน้า

๒.๓.๑ ตรวจสอบเบื้องต้นว่าเครื่องวิद्यุคมนาคนดังกล่าวเป็นเครื่องที่ได้รับยกเว้น ไม่ต้องได้รับใบอนุญาตหรือไม่

๒.๓.๒ แจ้งให้ผู้นำตรวจค้น นำใบอนุญาตของเครื่องวิद्यุคมนาคนดังกล่าวมาแสดง ภายในเวลาอันควร พร้อมสอบถามบุคคลในสถานที่ดังกล่าวว่าเครื่องวิद्यุคมนาคนดังกล่าวนี้เป็นของผู้ใด

๒.๓.๓ แจ้งให้ผู้นำตรวจค้น ทราบว่าเครื่องวิद्यุคมนาคนดังกล่าวเป็นเครื่องวิद्यุคมนาคน อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวิद्यุคมนาคน พ.ศ. ๒๕๕๘ และต้องทำการยึดเป็นของกลาง เพื่อนำส่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจเจ้าของพื้นที่เพื่อให้ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

๒.๓.๔ ดำเนินการบรรจุหีบห่อและติดตราเครื่องวิद्यุคมนาคนของกลางให้เรียบร้อย และในกรณีที่เครื่องวิद्यุคมนาคนหรืออุปกรณ์ฯ มีขนาดใหญ่ไม่สะดวกแก่การบรรจุหีบห่อและติดตรา อาจดำเนินการบันทึกภาพถ่ายนั้นให้มีความละเอียดและชัดเจนแทน

๒.๓.๕ บันทึกผลการตรวจค้นและบัญชีของกลาง โดยใช้แบบบันทึกการตรวจค้น ยึด พร้อมให้อ่านบันทึกดังกล่าวให้ผู้นำตรวจค้นฟังแล้วให้ลงลายมือชื่อไว้ ในกรณีผู้นำตรวจไม่ประสงค์จะลงลายมือชื่อให้บันทึกว่า “ผู้นำตรวจไม่ประสงค์จะลงลายมือชื่อ” พร้อมลงลายมือชื่อผู้บันทึกกำกับไว้

๒.๓.๖ กล่าวขอบคุณผู้นำตรวจค้นหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่ตรวจค้น ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการจนเสร็จสิ้น

๒.๓.๗ นำเครื่องวิทยุคมนาคมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจเจ้าของพื้นที่โดยทันที

๒.๓.๘ สำเนาบันทึกประจำวันพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ กรณีพบหรือไม่พบเครื่องวิทยุคมนาคมตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และไม่พบการกระทำความผิด

๒.๔.๑ ให้บันทึกผลการตรวจค้น โดยใช้แบบบันทึกการตรวจค้น พร้อมให้อ่านบันทึกดังกล่าว ให้ผู้นำตรวจค้นฟังแล้วให้ลงลายมือชื่อไว้ ในกรณีผู้นำตรวจไม่ประสงค์จะลงลายมือชื่อให้บันทึกว่า “ผู้นำตรวจไม่ประสงค์จะลงลายมือชื่อ” พร้อมลงลายมือชื่อผู้บันทึกกำกับไว้

๒.๔.๒ กล่าวขอบคุณผู้นำตรวจค้นหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่ตรวจค้น ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการจนเสร็จสิ้น

๒.๔.๓ นำบันทึกการตรวจค้น และหมายค้นไปลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจเจ้าของพื้นที่โดยทันที

๒.๔.๔ สำเนาบันทึกประจำวันพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ การส่งมอบคดีแก่พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจเจ้าของพื้นที่

๒.๕.๑ ติดต่อกับพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจเจ้าของพื้นที่ เพื่อส่งมอบตัวผู้ต้องหาและ/หรือ เครื่องวิทยุคมนาคมของกลางพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ดำเนินการควรเป็นผู้มีชื่อปรากฏในหนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๒.๕.๒ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวน ได้แก่

- (๑) บันทึกผลการตรวจค้นจับกุม พร้อมบัญชีของกลาง
- (๒) หมายค้น
- (๓) หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์
- (๔) สำเนาบัตรประจำตัวของพนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ผู้ดำเนินการส่งมอบคดีและให้ปากคำ
- (๕) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้ต้องหา
- (๖) ผลการตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ และพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง (ในกรณีเป็นเรื่องที่มีผู้แจ้งเข้ามา หรือเป็นผู้ให้ข้อมูลควรเก็บเป็นความลับ) ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ดำเนินการว่าจะให้หรือไม่กับพนักงานสอบสวน

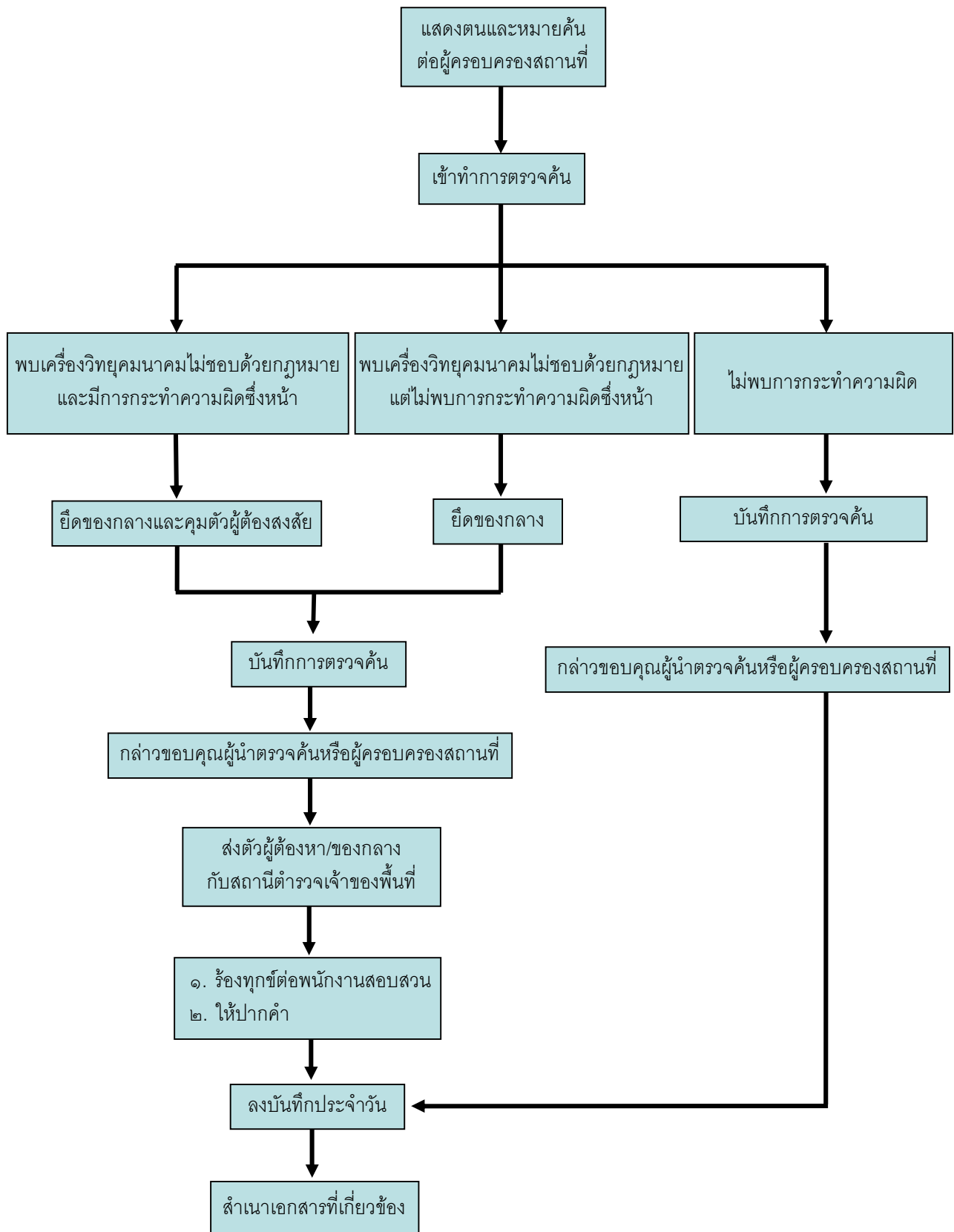
- (๓) เอกสารต้นฉบับทั้งหมดที่ได้มีการส่งมอบให้พนักงานสอบสวนให้ทำสำเนาเก็บไว้
- (๔) ภาพถ่ายของกลาง (ในกรณีที่สามารถกระทำได้)
- (๑๐) สำเนาพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมพ.ศ. ๒๔๙๘ (อาจจำเป็นต้องใช้ในบางกรณี)
- (๑๑) สำเนาพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ (อาจจำเป็นต้องใช้ในบางกรณี)

๒.๕.๓ ตำเนบบันทึกรวบรวมข้อจับกุมและบัญชีของกลางให้กับผู้ต้องหา และให้ผู้ต้องหา ลงนามรับทราบว่าได้รับสำเนาดังกล่าวแล้ว

๒.๕.๔ ให้ปากคำแก่พนักงานสอบสวน เพื่อประกอบการดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้ อาจมีบางกรณีซึ่งพนักงานสอบสวนอาจไม่สามารถดำเนินการสอบปากคำภายในวันดังกล่าวได้ จึงอาจมีการขอให้มาดำเนินการให้ปากคำในวันถัดๆ ไป ก็ได้ ทั้งนี้ต้องมีการลงบันทึกประจำวันและพนักงานสอบสวนต้องรับมอบตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางแล้ว

๒.๕.๕ เมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นเรียบร้อยแล้ว จะได้ทำการลงบันทึกประจำวัน

๒.๕.๖ ให้บันทึกชื่อพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ร่วมดำเนินการจับกุม พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ ในการติดต่อ (ควรเป็นหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่) พร้อมหมายเลขข้อของบันทึกประจำวัน วันเดือนปี เวลา หมายเลขคดีอาญา และหมายเลขบัญชีของกลาง

๓. ขั้นตอนภายหลังการตรวจค้นจับกุม

๓.๑ รายงานผลการดำเนินการตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิด

๓.๑.๑ รายงานผลการดำเนินการตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ต่อเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยในรายงานควรมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

(๑) เหตุที่มีความจำเป็นในการที่จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ (ความเป็นมา) พร้อมให้อ้างถึงคำสั่งอนุมัติเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติให้ดำเนินการดังกล่าว

(๒) รายชื่อพนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(๓) สำเนาหมายค้น

(๔) สำเนาบันทีกการตรวจค้นจับกุมหรือสำเนาบันทีกการตรวจค้นยึด

(๕) บัญชีของกลางในการกระทำความผิด

(๖) รายชื่อผู้ต้องหาพร้อมด้วยหมายเลขประจำตัวประชาชน อันสามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดได้

(๗) รายชื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ร่วมดำเนินการตรวจค้นจับกุม

(๘) ข้อหาในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙) สถานที่ตำรวจที่ได้ส่งมอบตัวผู้ต้องหาและของกลางให้ดำเนินคดี ชื่อพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีพร้อมหมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขข้อของบันทึกประจำวัน วันเดือนปี เวลา หมายเลขคดีอาญา และหมายเลขบัญชีของกลาง

๓.๑.๒ รายงานผลการดำเนินการตามหมายค้นแก่ศาลที่ออกหมายค้น โดยเป็นไปตามข้อ ๒๓ วรรคสอง แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘

โดยที่ข้อ ๒๓ วรรคสองแห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ได้กำหนดให้เมื่อได้มีการจัดการตามหมายค้นแล้ว ผู้ดำเนินการจะต้องรีบรายงานผลการดำเนินการให้ศาลที่มีการออกหมายค้นนั้นๆ ทราบโดยเร็ว และมีกำหนดเวลาไม่เกิน ๑๕ วัน นับแต่ที่ได้ดำเนินการตามหมาย ซึ่งในการรายงานแก่ศาล จะต้องเป็นการรายงานผลการดำเนินการให้ศาลทราบว่า สามารถดำเนินการตามหมายค้นได้หรือไม่ โดยควรมีรายละเอียด ดังนี้ และต้องรายงานผลการดำเนินการให้ศาลที่ออกหมายค้นทราบ ภายในเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันที่ดำเนินการตามหมายดังกล่าว

(๑) ในกรณีสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามหมายค้นได้ ให้แจ้งรายละเอียด ดังนี้

- (๑.๑) สำนักบันทึกการตรวจค้นจับกุม หรือบันทึกการตรวจค้นยึด
- (๑.๒) สำเนาหมายค้น
- (๑.๓) วัน เดือน ปี ที่ได้ดำเนินการตามหมายค้น
- (๑.๔) ชื่อและนามสกุลผู้ต้องหา พร้อมหมายเลขประจำตัวประชาชน
- (๑.๕) ข้อหาในการกระทำความผิด
- (๑.๖) ของกลางในการกระทำความผิด

(๒) ในกรณีไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามหมายค้นได้ ให้รายงานศาล โดยระบุเหตุอันเป็นผลทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ศาลทราบอย่างชัดเจน เช่น ไม่พบสิ่งอันเป็นความผิดตามกฎหมาย หรือไม่สามารถเข้าไปในสถานที่ตามหมายค้นได้ เป็นต้น

ข้อสังเกต การรายงานผลการดำเนินการต่อศาลตาม ๓.๑.๒ นี้ ควรดำเนินการให้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนดและมีรายละเอียดให้ครบถ้วน เนื่องจากการใช้ดุลพินิจในการออกหมายค้นให้แก่พนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติในคราวต่อไปนั้น ศาลจะมีการนำสถิติข้อมูลการรายงานผลการดำเนินการตามหมายค้นมาประกอบร่วมด้วย โดยเป็นไปตามข้อ ๒๓ วรรคท้าย แห่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา

๓.๑.๓ รายงานผลการดำเนินการของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตในการตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดต่อคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งทุกเดือน โดยเป็นไปตามแบบฟอร์มที่กำหนด ซึ่งมีสำนักกฎหมายเป็นผู้รวบรวมผลการดำเนินการดังกล่าวนำเสนอเลขานุการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติต่อไป

๓.๒ การให้ปากคำเพิ่มเติมแก่พนักงานสอบสวน หรือตามที่พนักงานอัยการมีคำสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม (ถ้ามี)

เนื่องจากในบางกรณี แม้ว่าจะได้มีการให้ปากคำแก่พนักงานสอบสวนไปแล้วก็ตาม แต่อาจมีข้อเท็จจริงไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอาจมีข้อสงสัยในบางประเด็นจึงต้องมีการสอบสวนคำเพิ่มเติม เช่น ต้องการสอบปากคำพนักงานสำนักงาน กทช. ผู้ที่ทำการตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุ หรือต้องการทราบอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสำนักงาน กทช. เป็นต้น โดยหากเป็นกรณีของพนักงานอัยการแล้วจะมีการคำสั่งให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม

ในทางปฏิบัติแล้ว พนักงานสอบสวนจะได้มีหนังสือถึงสำนักงาน กทช. เพื่อให้พนักงานสำนักงาน กทช. ที่เกี่ยวข้องมาให้ปากคำเพิ่มเติม ซึ่งก่อนไปพบพนักงานสอบสวนผู้ดำเนินการควรทำความเข้าใจกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ตามที่พนักงานสอบสวนขอสอบปากคำ

เพิ่มเติมหรือตามที่พนักงานอัยการมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม ทั้งนี้ หากมีประเด็นข้อสงสัยควรทำการปรึกษากับสำนักกฎหมาย หรือสำนักอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนัก การ อนุญาตกิจการเฉพาะกิจในเรื่องข้อมูลใบอนุญาต หรือสำนักวิศวกรรมและเทคโนโลยีโทรคมนาคม ในเรื่องผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง

ทั้งนี้ ควรมีการเสนอขออนุมัติต่อผู้บังคับบัญชาในการไปให้ปากคำเพิ่มเติมด้วยทุกครั้ง

๓.๓ การเบิกความเป็นพยานในชั้นศาล (ถ้ามี)

ในกรณีที่พนักงานอัยการต้องการให้พนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ เบิกความเป็นพยานในชั้นศาล จึงได้มีการร้องขอให้ศาลออกหมายเรียก พนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ มาเบิกความต่อศาล ตามวัน เวลา และสถานที่ซึ่งระบุไว้ในหมายเรียกดังกล่าว และควรประสานงานกับพนักงานอัยการ เพื่อรับทราบ ประเด็นที่พนักงานอัยการต้องการให้เบิกความเป็นพยานต่อศาลด้วย

คำแนะนำผู้ได้รับหมายเรียกให้เป็นพยาน

(๑) ตรวจสอบรายละเอียดก่อน

(๑.๑) เมื่อได้รับหมายเรียกให้เป็นพยาน ควรตรวจสอบรายละเอียดในหมายเรียก ว่าหมายถึงใคร ศาลใดออก หมายศาลนั้นอยู่ที่ไหน เพราะในกรุงเทพมหานครและบางจังหวัด มีด้วยกันหลายศาล จะได้ไปไม่ผิดศาลและไม่ผิดเวลา หากไม่รู้ศาลนั้นตั้งอยู่ที่ไหน ให้โทรศัพท์ สอบถามได้จากประชาสัมพันธ์ศาล ตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ระบุไว้ในหมายเรียกนั้น

(๑.๒) ตรวจสอบในหมายเรียกว่า ศาลนัดให้ไปเบิกความเป็นพยานในวัน เดือน ปี เวลาใด โดยปกติศาลจะนัดเข้า เวลา ๐๘.๓๐ น. หรือนัดบ่าย ๑๓.๓๐ น. จึงควรตรวจสอบให้ถูกต้อง

(๑.๓) กรณีพยานย้ายที่อยู่ ศาลจะส่งประเด็นไปสืบพยานยังศาลที่พยานมี ภูมิลำเนาอยู่ พยานไม่ต้องเดินทางไปศาลซึ่งเป็นท้องที่ที่เกิดเหตุ

(๒) เตรียมตัวให้พร้อม ในหมายเรียกจะมีระบุไว้ชัดเจนว่า ผู้ใดเป็นโจทก์ ผู้ใดเป็น จำเลย พยานควรรู้ข้อความจำว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับคู่ความในคดีนั้นอย่างไร เมื่อถูกทนายความ ชักถาม จะสามารถตอบได้ตรงคำถาม ไม่เสียเวลา

(๓) ไปศาลตามนัด ต้องไปศาลตรงตามเวลานัด หากถึงเวลานัดแล้วพยานยังไม่ไป การสืบพยานยังไม่พร้อม ศาลอาจจะมีคำสั่งเลื่อนการสืบพยานไปเป็นวันอื่น พยานจะต้อง ไปศาลใหม่ ทำให้เสียเวลามากขึ้น ในบริเวณศาลห้ามพกอาวุธ ดั้มสุราหรือของมีเมาและสิ่งเสพติด มิฉะนั้น จะมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

(๔) หากไปศาลไม่ได้ควรทำอย่างไร พยานที่ได้รับหมายเรียก หากมีความจำเป็น เพราะเจ็บป่วยหรือมีเหตุขัดข้องจำเป็นประการอื่น ควรรีบแจ้งให้ศาลทราบเสียก่อนวันนัด โดยแจ้ง

เป็นหนังสือหรือพบประชาสัมพันธ์ศาล หรืออาจมอบฉันทะให้ผู้อื่นไปแจ้งให้ศาลทราบก็ได้ มิฉะนั้นจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และศาลอาจจะออกหมายจับเอามาขังไว้จนกว่าจะได้เบิกความก็ได้

(๕) หากห้องพิจารณาและรอพร้อมเบิกความเมื่อไปถึงศาลแล้ว ควรนำหมายเรียกไปสอบถามเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ตรวจสอบจากประกาศของศาลว่าที่จะต้องเบิกความเป็นพยานนั้น ศาลจะออกพิจารณา ณ ห้องพิจารณาเลขที่เท่าใด พยานควรไปอยู่ ณ ห้องพิจารณาคดีนั้น เพื่อที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยาน หรือเจ้าหน้าที่ศาลจะได้รับทราบว่าพยานมาแล้ว พยานคนใดจะเบิกความก่อนหลังสุด แล้วแต่ศาลหรือคู่ความฝ่ายที่อ้างผู้ที่ยังไม่ถึงวาระจะเบิกความจะต้องออกไปรออยู่นอกห้องพิจารณา หรือห้องพักสำหรับพยาน และห้ามมิให้พยานแอบฟังขณะพยานอื่นกำลังเบิกความอยู่

(๖) พยานจะต้องปฏิบัติตามหรือสาบานตน เจ้าหน้าที่ศาลจะเป็นผู้เรียกและนำพยานไปยังสถานที่สำหรับพยานเบิกความ (คอกพยาน) ก่อนเบิกความจะต้องปฏิบัติตามหรือสาบานตนตามลัทธิศาสนาของตน เว้นแต่

(๖.๑) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี หรือผู้ที่หย่อนความรู้สึกลึกซึ้งและชอบ

(๖.๒) ภิกษุ สามเณรในพระพุทธศาสนา

(๖.๓) บุคคลที่คู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องปฏิบัติตามหรือสาบาน

(๗) การถามพยาน ภายหลังจากปฏิบัติตามหรือสาบานตนแล้ว พยานจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับชื่อ อายุ ที่อยู่ และความเกี่ยวพันกันระหว่างพยานกับคู่ความ ต่อจากนั้นคู่ความหรือทนายความฝ่ายที่อ้างพยานมาศาลจะซักถามเรื่องราวจากพยาน (ภาษากฎหมายเรียกว่าซักถาม) เมื่อฝ่ายที่อ้างพยานถามเสร็จแล้ว คู่ความหรือพยานอีกฝ่ายหนึ่งจะถามพยาน (ภาษากฎหมายเรียกว่าถามค้าน) เสร็จแล้วฝ่ายที่อ้างพยานจะถามพยานอีกครั้งหนึ่ง (ภาษากฎหมายเรียกว่าถามติง) ทั้งนี้ คู่ความหรือว่าทนายความอาจจะงดการถามค้านหรือถามติงเสียได้ ถ้าเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต่อคดี

(๘) คำถามซึ่งใช้ถามพยาน กฎหมายห้ามคู่ความหรือทนายความ ไม่ว่าฝ่ายใดถามพยานด้วยคำถามที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี (เนื้อหาสาระที่จะเป็นข้อเท็จจริง) หรือคำถามที่อาจจะทำให้พยานหรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกต้องรับโทษทางอาญา หรือคำถามที่เป็นการหมิ่นประมาท พยานมีสิทธิแถลงต่อศาลของคำตอบคำถามทำนองดังกล่าวได้ การอนุญาตให้คำตอบคำถามหรือไม่เป็นดุลยพินิจของศาล

(๙) วิธีการเบิกความ ศาลอาจจะให้เบิกความโดยวิธีเล่าเรื่องตามที่พยานได้รู้ได้เห็น หรือได้ยินมา หรืออาจเบิกความโดยวิธีตอบคำถามต่อศาลหรือคู่ความหรือทนายความก็ได้ พยานอาจเบิกความเท่าที่พยานได้รู้ ได้เห็น หรือว่าได้ยินมาโดยตรงเท่านั้น ไม่ต้องเบิกความตอบคำถามถึงเรื่องที่พยานได้รับการบอกเล่ามาจากผู้อื่น เว้นแต่มีคำสั่งให้พยานเบิกความถึงเรื่องที่ได้รับ

การบอกเล่า พยานจะต้องเบิกความด้วยวาจา ห้ามพยานอ่านข้อความที่เขียนหรือจดมา เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตจากศาล เหตุการณ์ที่พยานไม่แน่ใจหรือจำไม่ได้ ให้พยานตอบคำถามไปตรงๆ ว่าจำไม่ได้ หรือไม่แน่ใจ ถ้าพยานฟังคำถามของคู่ความหรือทนายความไม่ชัด พยานอาจจะร้องขอให้คู่ความหรือทนายความทวนคำถามเสียใหม่ได้

(๑๐) พยานเบิกความเสร็จ ศาลจะอ่านคำให้การของพยานที่บันทึกไว้ให้ฟัง พยานจะต้องฟังว่า ศาลบันทึกถูกต้องตรงกับที่ให้การไว้หรือไม่ หากเห็นว่าไม่ถูกต้อง หรือขาดหายไปบางตอน จะต้องรีบแถลงให้ศาลทราบทันที เพื่อให้ศาลแก้ไข

(๑๑) เลื่อนการสืบพยาน เวลานี้ครั้งต่อไปแล้ว ศาลจะไม่ออกหมายเรียกพยานอีก โดยถือว่าพยานได้ทราบวันเวลานัดของศาลแล้ว

(๑๒) คำพาหนะและคำปฎิเสธการของพยาน พยานในคดีแพ่งจะได้รับคำพาหนะ และคำปฎิเสธการตามที่กำหนดไว้ โดยศาลเป็นผู้ออกคำสั่งให้ฝ่ายที่อ้างเป็นผู้จ่ายพยาน ในกรณีอาญา กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ สำหรับกรุงเทพมหานครจะไม่ได้รับคำพาหนะ และคำปฎิเสธการ แต่ในต่างจังหวัด พนักงานอัยการจะจ่ายคำพาหนะและคำปฎิเสธการให้แก่พยานตามระเบียบราชการ คดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ หากพยานโจทก์ต้องเสียคำพาหนะเดินทางมาหาศาล พยานโจทก์ อาจร้องขอต่อศาลให้คู่ความนั้นจ่ายคำพาหนะแก่พยานได้ ศาลมีอำนาจสั่งจ่ายคำพาหนะให้เท่าที่เสียไปจริงตามควร

(๑๓) การเบิกความเท็จ การเบิกความเท็จที่เป็นข้อสำคัญในคดี ก็มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าเป็นการเบิกความเท็จในการพิจารณาคดีอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ ปี และปรับไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท

๓.๔ การให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานคุมประพฤติ (ถ้ามี)

ในบางกรณีเมื่อได้มีการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาคดีแล้ว หากเป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าการกระทำความผิดของจำเลยควรต้องมีการคุมประพฤติ ศาลจะได้ขอความเห็นจากกรมควบคุมความประพฤติ ซึ่งทางพนักงานของกรมควบคุมความประพฤติจะได้ขอให้พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โทรคมนาคมแห่งชาติ ที่เป็นผู้ดำเนินการในคดีดังกล่าวไปให้ข้อเท็จจริง เพื่อให้กรมควบคุมความประพฤติจะได้ความเห็นเสนอศาลได้โดยการเตรียมตัวขอให้กระทำเช่นเดียวกับรายละเอียดในข้อ ๓.๒

๓.๕ การติดตามผลการดำเนินคดี

การติดตามผลการดำเนินคดีนั้นจะกระทำในกรณีพนักงานสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โทรคมนาคมแห่งชาติได้ดำเนินการตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ

วิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางในการกระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจเจ้าของท้องที่ ซึ่งสถานีตำรวจดังกล่าวไม่ได้ส่งตัวผู้ต้องหามาเปรียบเทียบปรับที่สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ดังนั้น จึงต้องมีหนังสือขอทราบผลการดำเนินคดีไปยังสถานีตำรวจดังกล่าว เพื่อขอทราบความคืบหน้าในการดำเนินคดีและเพื่อทราบว่ามีคำสั่งเกี่ยวกับของกลางเป็นประการใด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๓.๕.๑ เมื่อครบกำหนด ๖ เดือน นับจากวันที่ส่งมอบตัวผู้ต้องหาและของกลางให้พนักงานสอบสวน (วันที่ได้มีการจับกุมตัวผู้ต้องหา) ให้ทำการตรวจสอบข้อมูลการเปรียบเทียบปรับจากสำนักกฎหมาย หากตรวจสอบแล้วปรากฏว่าไม่มีการส่งตัวผู้ต้องหาทำการเปรียบเทียบปรับที่สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ให้มีหนังสือขอทราบผลการดำเนินคดีไปยังสถานีตำรวจเจ้าของคดีดังกล่าว

๓.๕.๒ หากไม่ได้รับแจ้งผลการดำเนินคดีตาม ๓.๕.๑ เมื่อครบกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่สถานีตำรวจเจ้าของคดีได้รับหนังสือขอทราบผลการดำเนินคดี ให้มีหนังสือขอทราบผลการดำเนินคดีไปยังสถานีตำรวจเจ้าของคดีทุก ๓ เดือน เป็นจำนวน ๒ ครั้ง

๓.๕.๓ เมื่อครบกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่ได้ดำเนินการตาม ๓.๕.๒ ครบถ้วนแล้ว หากปรากฏว่าสถานีตำรวจเจ้าของคดียังมิได้แจ้งผลการดำเนินคดีให้สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติรับทราบ ให้มีหนังสือขอทราบผลการดำเนินคดีถึงผู้บังคับบัญชาของสถานีตำรวจเจ้าของคดีนั้น เหนือขึ้นไป ๑ ระดับ และหากยังไม่ได้รับแจ้งผลการดำเนินคดีแต่อย่างใด ให้เสนอรายงานข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

๓.๖ การคัดค้านคำพิพากษา

เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดและให้รับของกลางไว้ใช้ในราชการของกรมไปรษณีย์โทรเลขหรือสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ให้ดำเนินการคัดค้านคำพิพากษาของศาลนั้นๆ เพื่อใช้ประกอบกับการขอรับของกลาง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๖.๑ ให้เลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเป็นผู้มอบฉันทะให้พนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการ พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบฉันทะ โดยให้ใช้แบบฟอร์มที่ศาลกำหนด

๓.๖.๒ คำแถลงขอคัดค้านคำพิพากษา ให้ใช้แบบฟอร์มที่ศาลกำหนด โดยบรรยายคำร้องให้ศาลทราบว่าสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติมีความเกี่ยวข้องในคดีอย่างไร เช่น สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติได้ตรวจสอบพบว่าจำเลยในคดีได้มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ สำนักงานคณะกรรมการกิจการ

โทรคมนาคมแห่งชาติจึงได้ดำเนินการจับกุมจำเลยพร้อมของกลางในการกระทำความผิด และนำส่งสถานีตำรวจเจ้าของท้องที่เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ ให้ผู้รับมอบฉันทะเป็นผู้แถลงต่อศาล

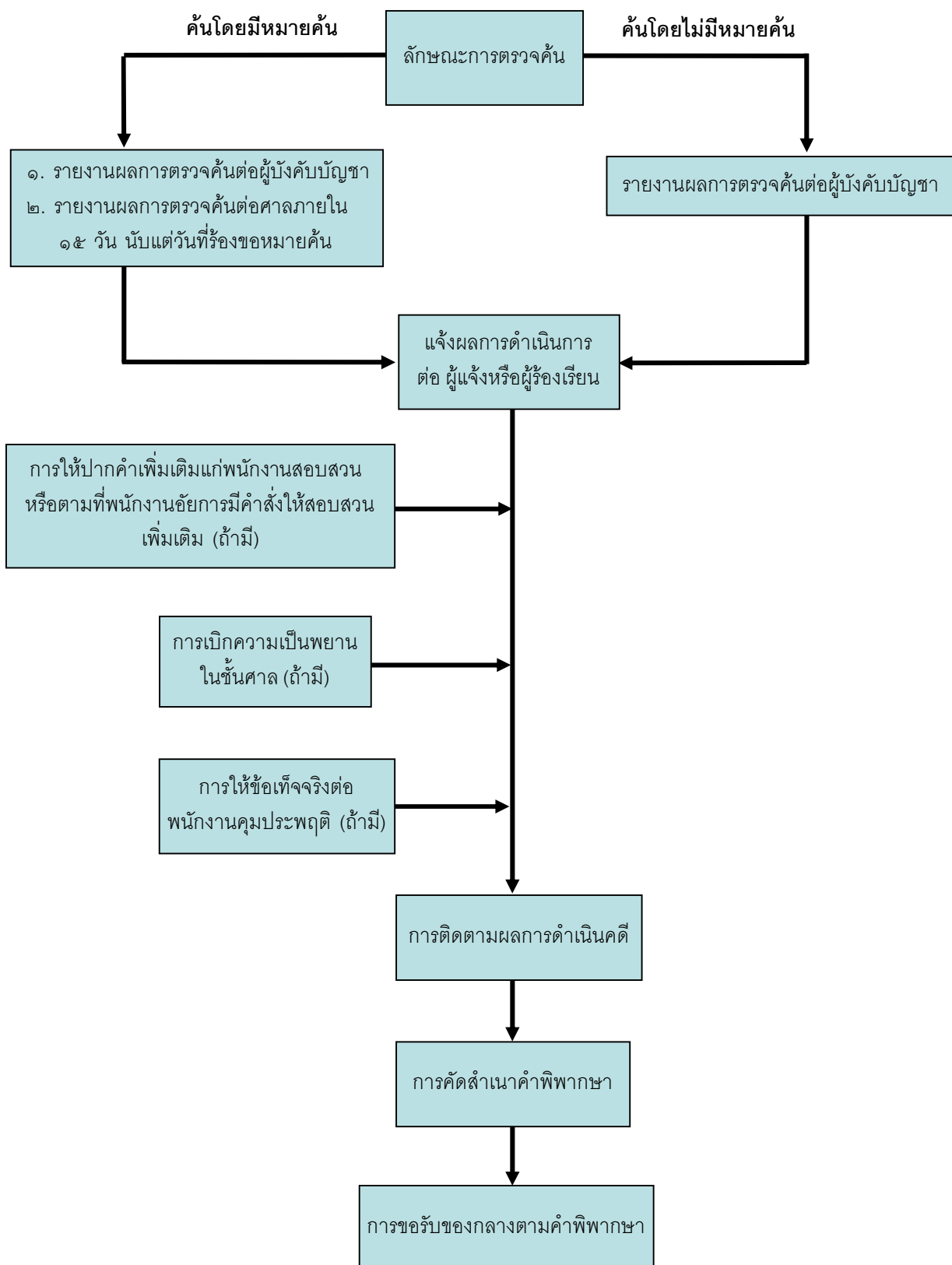
๓.๗ การขอรับของกลางตามคำพิพากษา

เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้รับของกลางไว้ใช้ในราชการกรมไปรษณีย์โทรเลขหรือสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ให้ประสานงานกับสถานีตำรวจเจ้าของคดี เพื่อบันทึกหมาย วันและเวลาในการขอรับของกลาง ซึ่งในการขอรับของกลางต้องมีหนังสือมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติให้พนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติไปรับของกลางยังสถานีตำรวจเจ้าของคดี โดยในหนังสือต้องประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล และตำแหน่ง ของผู้รับมอบหมาย รายละเอียดของเครื่องวิทยุคมนาคมของกลางตาม คำพิพากษา หมายเลขคดีดำ หมายเลขคดีแดง ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่แล้วสถานีตำรวจเจ้าของคดีนั้นๆ จะเป็นผู้เก็บรักษาของกลางไว้เอง

ข้อสังเกต หากเป็นการดำเนินการรับของกลาง ในเขตพื้นที่นอกเหนือจากเขตกรุงเทพและปริมณฑล ซึ่งยากต่อการดำเนินการและไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย ให้ประสานงานกับศูนย์หรือสถานีตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุเป็นผู้ดำเนินการแทน เมื่อพนักงานส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคดำเนินการรับของกลางแล้ว ให้จัดการกับของกลางตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๘ ต่อไป

๓.๘ การขอรับของกลางคืนในขณะที่การดำเนินคดียังไม่สิ้นสุด

ในระหว่างการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ยังไม่ถึงที่สุด อาจมีผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่นใด ติดต่อหรือมีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเพื่อขอรับของกลางในคดีคืน ในเบื้องต้นไม่ควรคืนของกลางให้แก่ผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่นใด เนื่องจากของกลางที่ได้ยึดไว้ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการมีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด (ตามมาตรา ๘๕ แห่งประมวลวิธีพิจารณาความอาญา) ดังนั้น จึงควรให้คดีถึงที่สุดเสียก่อนแล้ว จึงจัดการกับของกลางให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล

๔. แผนภูมิแสดงขั้นตอนปฏิบัติในการตรวจค้นจับกุมและการดำเนินคดี

112

